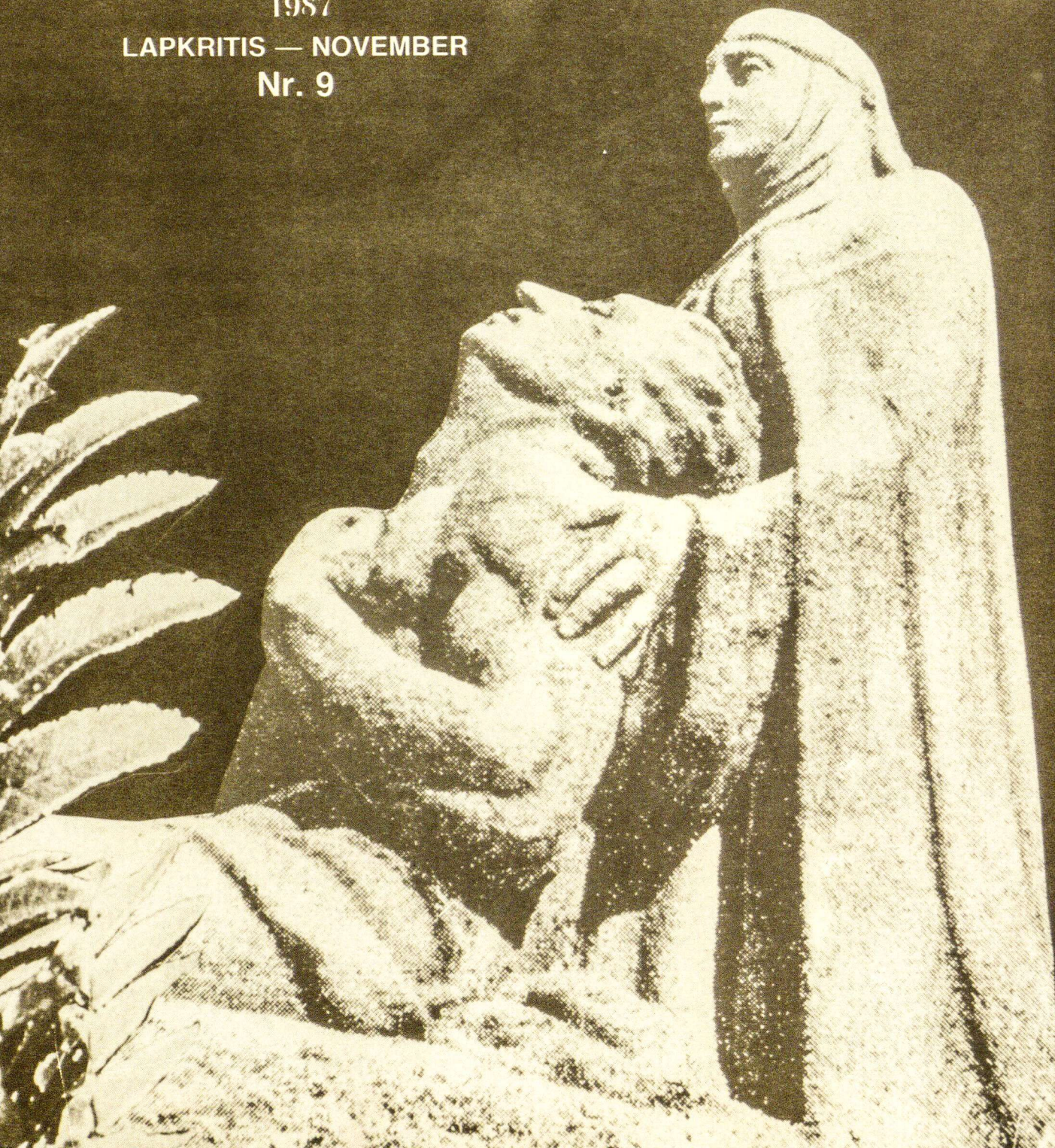

KARYS

1987

LAPKRITIS — NOVEMBER

Nr. 9

Leidžia — L.K.V.S. RAMOVĖ

TURINIO SKYRIAI: Karinės žinios, Mokslas ir Technika, Spaudoje pasižvalgius, Žvilgsnis į politiką, Kronika ir Šaulių priedas — Tremties trimitas.**Redaktorius —** Balys Raugas, 415 Main St., Delran, N.J. 08075**Administratorius —** Alfonsas Samušis

KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriamus straipsnius siųsti redaktoriaus adresu. Įvairių autorių straipsniai, skelbiami KARYJE, nevisada reiškia redakcijos nuomonę. Straipsniai gali būti trumpinami bei taisomi. Korespondencijos spausdinamos tik apie ramovėnų, šaulių ar birutiečių veiklą bei jų narius. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$17.00, pusmečiui U.S. \$9.00, atskiro nr. U.S. \$2.00.
Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207, USA

Čekius arba Money Orders adresuoti tik KARYS vardu, - ne "Warrior" ar kt.

Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

KARYS (ISSN 0022-9199) is published monthly except July and August by Lithuanian Veterans Assoc. RAMOVĖ, a Not-For-Profit Corporation, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Subscription \$17.00 per year (single copy \$2.00). Second class postage paid at Brooklyn, N.Y. Postmaster. Send Address changes to: KARYS, 341 Highland Boulevard, Brooklyn, N.Y. 11207

TURINYS

Viršelio 1 p. — Žuvusiems ties Širvintais (1922 - 23) paminklo detalė. (Skulp. R. Antinis)	
Viršelio 4 p. — Stumbrai Labanoro girioje.	
Balys Gaidžiūnas — Žodis Lapkričio 23-čiąjai	385
J. Abraitis — Lietuvos kariai žydų gelbėjimo akcijoje	389
Dr. K. Ēringis — Lietuvos karių mirtis	391
J. Klimas — Paskutinio kariūno odisėja	395
KARIO SKYRIAI	
Karinės žinios	397
Mūsų spaudoje pasižvalgius	400
Žvilgsnis į politiką	403
C. Surdokas — Lietuvos diplomatinė ir konsuliarinė tarnyba	405
KARIO PRIEDAS	
Tremties trimitas	419
Mūsų mirusieji	430

ATSTOVAI:

Baltimore — K. Česonis, California — A. Audronis, Chicago — K. Juškaitis, Cleveland — J. Citulis, Aurora, Col. — Br. Masiokas, Australia — V. Šalkūnas, Detroit — V. Kutkus, Boston — V. Senuta.

PLATINTOJAI**AUSTRALIJOJE**

Albertas Zvirblis, 65 Walscott St., North Geelong, Vic. 3215

S. Pačėsa, 7/31 Valentine Street, Yagoona,

KANADOJE

TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas, St. Prakashas.

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-Miesau 2 Bahnhofstr. 11

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

CHICAGO, IL — "Gifts International" "Parama", "Patria" Gifts & Electr.

DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv. Antano Parapijos Spaudos Kioskas

OMAHA, NB — Jonas Smailys
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

BROCKTON, MASS — A. Seduikis, 990 N. Main St.

ANGLIJOJE

S. Kasparas, 32 Puteaux House, Roman Road, London E 2. ORF, England

SPAUSDINA

Franciscan Press
341 Highland Blvd. Brooklyn, N.Y. 11207

Isteigtas Lietuvoje 1919 —
Nepriklausomybės kovų —
metais.

KARYS

Atgaivintas Juginėse
Amerikos Valstybėse
1950 metais.

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 9 (1636)

LAPKRITIS – NOVEMBER

1987

*LAPKRIČIO 23-ją MININT,
sveikinimai su geriausiai linkėjimais Lietuvos Nepriklausomybės kovų
dalyviams ir dabarties kovotojams už Lietuvos laisvę...*

K A R Y S

*ŠVENČIANT LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĘ
LKVS "Ramovės" centro valdyba sveikina sąjungos padalinius ir visus
ramovėnus su šeimomis. Sveikina savanorius kūrėjus, laisvės kovotojus,
birutietes ir šaulius.*

Antanas Jonaitis,
LKVS "Ramovės" centro v-bos pirmininkas

Bronius Bernotas,
sekretorius

LIETUVOS KARYS LAISVĖS KOVŲ KELYJE

Žodis Lietuvos kariuomenės šventėje, 1986 lapkričio 22 d., Klivelande

BALYS GAIDŽIŪNAS

Per eilę metų laisvuose kraštuose gyvenantieji lietuviai, ypač kariai, puoselėja gražų paprotį, vėlyvam rudeniiui atėjus, švęsti Lietuvos kariuomenės atkūrimo šventę. Tokią šventę mūsų artimieji pačioje tėvynėje dėl okupantų persekiojimų viešai negali švęsti. Bet kiek žinios pasiekia, Vėlinių šventės priedangoje ant buvusių karių-laisvės kovotojų kapų,

dabar nei kryžiais nei kitais matomais ženklais nepaženklintų, padeda gėlių puokštę, uždega žvakutę, o mintimis grįžta į neseniai buvusią, tartum laisvės dienų legendą, ne pasakom apjuostą, bet dažno dar savo patirtim išgyventą.

1918 metų lapkričio 21 d. Lietuvos vyriausybės nutarimą ir tuometinio ministerio pirmininko Myko-

Balys Gaidžiūnas, poetas, žurnalistas, redaktorius

lo Sleževičiaus labai svarbų įsakymą tautai organizuoti į kariuomenės pulkus laikinai palikime nuošalyje, o atsiverskime maždaug prieš 750 metų Lietuvoje vykusius karinius istorijos lapus.

Kai kas gali paklausti, kodėl grįžti į taip tolimą praeitį. Atsakymas trumpas: grįžti reikia todėl, kad tai ir Lietuvos valstybės ir Lietuvos valstybinės kariuomenės gimimo laikai. Tai Lietuvos valstybės kūrėjo ir, pagal anų laikų papročius ir teisę, vienintelio vainikuoto Lietuvos karaliaus laikai. Į juos reikia grįžti dar ir todėl, kad mes jau seniai darome didelę klaidą su Lietuvos nepriklausomybės švente, ją minėdami ne nuo 1251 metų, o tik nuo 1918 metų vasario 16-osios. Tą patį darome ir su Lietuvos kariuomenės švente. Istorikas Adolfas Šapoka apie tą laikotarpį taip kalba: Valstybė buvo įkurta ne viena dieną. Ji buvo kuriama ilgai ir palaipsniui. Valstybei sukurti padėjo nuolatinis reikalas kariauti.

Karo žygiams prieš rusus, o kiek vėliau prieš įsikūrusį Livonijos ordiną reikėjo gerų karinių vadų ir stiprios kariuomenės. Kiek žinoma, tokie kariniai vadai, karo žygiams pasibaigus, toliau tvarkydavo ir ramaus laikotarpio gyvenimą, iš akių nepaleisdami ir nuolatinės karinės mankštos.

Laikotarpyje, prieš pat sukuriant Lietuvos valstybę, mūsų protėvių gyvenamam plote, tarpusavyje varžantis ir kovojant, buvo likę jau tik penki tokie vadai. Jų tarpe buvo ir Mindaugas. Kai 1236 metais

ties Šiauliais, taigi lygiai prieš 750 metų, įvyko labai svarbus karo mūšis su Livonijos ordino riteriais ir jų talkininkais iš visos Europos, Mindaugas iškilo į pirmąją vietą. Tame mūšyje jau dalyvavo suvienyta Lietuvos kariuomenė. Taigi tą datą pilnai galima laikyti ir Lietuvos kariuomenės gimimo data. Tame mūšyje žuvo visa kalavijuočių vadovybė. Kronikoje rašoma, kad į namus grįžo tik jų kariuomenės kas dešimtas karys.

Po šio mūšio, praėjus 15-ai metų, Mindaugas buvo karūnuotas Lietuvos karalium. Mindaugui karaliaujant 1260 metais įvyko dar vienas svarbus mūšis prie Durbės ežero, esančio Latvijoje, netoli Liepojos. Ten su kalavijuočiais kovėsi žemaičių karinės jėgos. Mindaugas tiesioginiai tame mūšyje nedalyvavo, bet kaip istorikai teigia, tą mūšį visai rėmė, nes numatė, kad, jį laimėjus, Lietuvai atsidarys platus kelias į Lietuvos pilną įsitvirtinimą rytų ir vidurio Europoje. Mūšis buvo laimėtas.

Čia pravartu pasakyti kelis žodžius, kodėl mūsų žmonės, ypač žemaičiai, ilgai buvo vadinamais pagonimis ir atkakliai kovojo prieš krikštą. Tarp daugelio priežasčių, svarbiausioji buvo, kad pagal tuometinį Vakarų Europos supratimą, krikščityjas turėjo teisę į naujakrikšto žemę ir asmeninę jo laisvę. Todėl ir buvo priešinamasi prieš tautos krikštą kaip prieš agresiją į visą Lietuvą, o ne kaip prieš religiją. Lietuva tikrai daug anksčiau būtų apsikrikštijusi, jei būtų atsiradęs toks krikščityjas, kuris nebūtų siekęs ūkinį ir politinį tikslų.

Kada kalbame apie lietuvių karių kovas anam, šimtmečiais nutolusiam laike, įdomu, kaip gi jie tada buvo mūsų priešų vertinami, kaip jie buvo ginkluoti. Apie mūsų karius šiek tiek žinių yra kryžiuočių ordino Dusburgo ir Livonijos ordino kronikininko Henriko rašytose kronikose. Ten rašoma, kad jie buvo kietasprandžiai, prityrę ir beveik nenugalimi. Istorikas Adolfas Šapoka, surinkęs žinias iš įvairių šaltinių, taip rašo:

Į karo žygius lietuviai įdavo raiti ir dideliais būriais. Jų ginklai buvo panašūs į visos Europos karių ginklus. Pagrindinis raitelio ginklas buvo kardas, galvai ir krūtinei pridengti — geležiniai šarvai. Arkliai buvo balnojami tokiais pat balnais ir taip pat žabojami, kaip ir Vakaruose. Raiteliai turėjo pentinus, o jų arkliai puošiami žalvariniais papuošalais. Bet kadangi visus metalinius daiktus lietuviams tekdavo pirkti arba grobti iš užsienio, tai ne visi jų turėdavo. Todėl kai į karą išeidavo visi vyrai, o ne vien turtingesnieji bajorai, tuomet jų dalies apginklas būdavo daug prastesnis: paprasti ūkininkai, ne-

galėdami įsigyti visų brangiųjų ginklų, dažnai išeidavo kovoti ir su paprastomis medžio buožėmis, mediniais iešmais su geležiniais smaigaliais, su kirviais...

Kiek papildant tas istoriko surinktas žinias, dar reikia pridurti, kad lietuviai turėjo ir savo pačių išdirbtą kariavimo būdą, dažnai priešui atnešanti nelauktą staigmeną. Tokių staigmenų lietuviai pademonstravo ir daug vėliau garsiajame Žalgirio mūšyje.

Karinių žinių apie Žalgirio mūšį, kadangi jis vyko daug vėliau — jau penkiolikto šimtmečio pradžioje, yra daugiau. Bet ir tos žinios tik vokiečių ir lenkų rašytose kronikose. Lenkų ypač tendencingos. Jose Vytautas Didysis pastatomas tik antroje ar dar žemesnėje vietoje po Jogailos, nors Vytautas buvo to mūšio karo vadas. Ta Vytauto pažeminimo tendencija ryškiai matyti jau mūsų laikais Varšuvoje pastatytame didingame paminkle ir specialiai pagamintam istoriją klastojančiam filme.

Aplamai, mūsų Jogailai nuėjus Lenkijon į žentus ir ten gavus karaliaus vainiką, Lietuvai prasidėjo sunkūs laikai. Kol dar buvo gyvas Vytautas, Lietuva laikėsi aukštumoje. Bet po jo mirties, keičiantis valdovams, Lietuva dar kaip savarankiška valstybė išsilaikė iki Liublino unijos — 1569 metų, nors mūsų didikų ir bajorų lenkėjimas jau buvo pasirodęs, kaip valstybės pasmaugimo liūdnieji ženklai. O dar vėliau tie ženklai nuvedė į 1772 m. rugpjūčio 5 d. Lietuvos-Lenkijos pirmą ir 1793 metais antrą padalinimus, kol pagaliau Lietuva atsidūrė visiškoje Rusijos vergijoje. Neišgelbėjo nei du įvykę kruvini sukilimai — įvykę 1831 ir 1863 metais. Juose daug narsaus ir patriotinio mūsų tautos kovotoju kraujo vėl susigėrė į ginamą žemę, bet laisvės neatnešė.

Valstybės kaip ir pavienio žmogaus gyvenime kartais yra labai daug panašumo. Garsus skulptorius Lipšicas yra rašęs, kad sulaukus brandaus amžiaus, laikas pradeda rašyti sąskaitas, kurias reikia išpirkti už praėjusio gyvenimo padarytas nuodėmes. O ar mes, ar visa mūsų tauta, neišperkame praeitie padarytų klaidų. Juk Lietuva 13 ir 14 šimtmečiu (teritoriniais plotais) buvo daug didesnė už Lenkiją, o gyventojų skaičiumi maždaug lygios — turėjusios apie du milijonus gyventojų. O ką dabar matom — Lietuva jau kelis kartus suspaustoj ir stipriai apkarpytoj žemėj teturi 3.5 milijonus, o Lenkija daugiau kaip 34 milijonus.

Kodėl taip atsitiko — vieni tik bendrybėmis, o kiti iki smulkmenų tas Lietuvos menkėjimo

nuodėmes žinome. Tik ačiū Dievui, kad dar nesam nei mirusiom šaknim, nei nudžiūvusiu stiebu. Dažnas darom viską, ką šiose sąlygose galima padaryti. Tėvynėje likusieji eina per nuolat deginančią ugnį, bet nepasiduoda. Juk ir šis mūsų karinių pajėgų minėjimas yra ne kokia beprasmė pramoga, bet noras paieškoti ir geriau suprasti kas yra įvykę ir ką reikia daryti, kad padėtume savo tautai sugrąžinti laisvę.

Sekdami mūsų tautos ir valstybės istoriją žinome, kad protėviai, verždamiesi į rytus nugalėjo didelę erdvę, o ta erdvė nugalėjo juos pačius. Tai ir buvo viena iš pagrindinių priežasčių tautinės Lietuvos silpnėjimo. Susidėjimas su lenkais, neturėjimas savo raštijos, buvo dar kitos priežastys, kodėl dabar esam tokioj sunkioj padėty. Nuolatiniai karai su kryžiuočiais, slavais ir totoriais, neleido sukurti materialinių paminklų, bet užtat buvo sukurti didžiuliai lietuvių tautos dvasiniai paminklai — liaudies dainos, pasakojimai, padavimai, tautinis menas audiniuose, tautiniai šokiai, nuo kitų tautų skirtingi doroviniai papročiai ir nuolatinis laisvės ilgesys.

Tie dvasiniai turtai, iš tautos draskomų šaknų kilę naujų laikų šaukliai, mums neleido numirti, o ragino ir ragina keltis naujam gyvenimui. Jie ir atvedė į naują prisikėlimą. Juk Vasario 16-osios aktas pradžioje buvo tik dokumentas. Tą dokumentą, šaukiantį laisvan ir nepriklausoman gyveniman, reikėjo apginti. Ir apginti ne nuo vieno, bet nuo rusų, lenkų ir vokiečių daug stipresnių ir kariniai už mus daug geriau pasiruošusių jėgų. Čia ir glūdi 1918 m. lapkričio 23 d. šaukimo organizuotis į kariuomenės pulkus svarba ir didybė. Tauta tą šauksmą išgirdo, į jį tuoj atsiliepė ir sunkiose kovose paskelbtą nepriklausomybę apgynė.

Drąsiai galime pasakyti, kad jei tada nebūtų susiorganizavusi mūsų kariuomenė, mes nebūtume turėję ir tų 22-jų nepriklausomo gyvenimo metų, kurie mūsų tautai išlikti nesunaikintai, buvo auksinė dovana. Tos dovanos trupiniais visi — tėvynėj esantieji, šiaurės tremty kenčiantieji ir emigracijoje gyvenantieji, kaip kas įmanydami ir dabar tebesinaudojam.

Kariuomenė padėjo sukurti senąją Lietuvos valstybę, kariuomenė apgynė ir Vasario 16-osios aktu atstatomą nepriklausomybę. Atskira, jautria tema, atvirai ir iki smulkmenų dalykiškai reikėtų aiškintis, kodėl 1940 metais Estijos, Latvijos ir Lietuvos nepriklausomybės buvo pasmaugtos beveik be šūvio. Paviršutiniškai žinoma, kad tada labai daug sunkių

aplinkybių slėgė visą Europą, o Lietuvą dar daugiau, kad ir ieškant iš niekur nebuvo galima sulaukti pagalbos. Bet vistiek, dažnas iš mūsų — karys, moksleivis, studentas, ūkininkas ir darbininkas, augęs nepriklausomybės pavėsyje, laukė įsakymo priešintis. Ir nesulaukęs, jei neverkė, tai degančias akis trynė ir jų rankų pirštai savaime lenkėsi į kietą kumštį. Tik kai pasitaikė 1941 m. proga, prasidėjus vokiečių-sovietų karui, visi savo duoklę atidavė.

Tėvynėje likusieji tokią laisvės kovų duoklę atidavė ir 1945 - 1952 aštuonerių metų žiauriam, nelygių jėgų kare, heroiskai ginant savo žemę ir savo žmones. Atiduoda jie ir dabar, tik jau kitokiomis priemonėmis.

Baigdamas dar noriu priminti žinomą tiesą, kad per amžius į mūsų žemę, esančią didelėj Europos kryžkelėj, sunkėsi karių kraujas, reikėjo kęsti nedateklus, laisvės vardu nuolatos aukotis. Tokios aukos reikia dabar, reikės ir ateity, nes laisvės kelyje per amžius buvo ir bus daug užtvarų, duobių ir sunkių akmenų. Užtvaras reikėjo ir reikės griauti, duobes užlyginti, akmenis nurinkti, tik niekad, o niekad vilties neprarasti.

Nesvarbu, kad nuo jieties ir kardo esame atėję į atomo ir elektronikos amžių. Ir tada ir dabar reikėjo ir reikės gerai pasiruošusių, jėga ir sumanumu spinduliuojančių žmonių, mylinčių savo žemę ir savo tautą. Duok, Dieve, kad tokiais būtume ir savo tėvynei visai padėtume.

Gen. S. Žukausko paminklas Karo muziejaus sodelyje Kaune

VETERANO ŠIRDIS

BALYS AUGINAS

*Ranka,
Kuri mūs laisvės laikė kardą—
Jauna,*

Užgrūdyta,

Drąsi—

*Į akmenį
Ji kirto jau ne kartą —
Ir akmenys atšipo
Mūšio dundesy —
Bet ne širdis! —
Ji liko neatšipus —
Nors ir rūdžių senatvės*

*Graužiama,
Nors metų pančiai,
Surakinę šiapus —
Ji prisidengusi skydu —
Gimsta žemė.
Lyg degantis
Laukų želmuo —
(Kuris veržiasi
Pro vergijos plutą kietą!)—
Drąsia viltim
Kelauja ji namo,
Kad tautai į rankas*

*Įduot galėtų
Mūs laisvės ilgesiu
Vėl išpustytą kardą!
/ O akmeniui bestingstančioj
Širdy —
Vėl kovos praeities užverda —
Vėl tampam savanoriais,
Atjaunėje
Ir tvirti —
Gal būt, jau
P a s k u t i n i
Kartą! —*

VILNIUJE ATKURTOS LIETUVOS KARIUOMENĖS KARIAI ŽYDŲ GELBĖJIMO VEIKSMUOSE

(IV ATSIMINIMŲ DALIS.)

(Tąsa iš "Kario" Nr. 8)

JONAS ABRAITIS

234-to ŠAULIŲ PULKO, BUV. GEDIMINO, 5-TOS Š. KUOPOS KARIAI SAVO KUOPOS ŽYDŲ IR KOMJAUNUOLIŲ GELBĖJIMO VEIKSMUOSE

Anksčiau buvau minėjęs, kad prasidėjus karui 5-je š. kuopoje buvo sudaryta visų kuopos karių išgelbėjimo planas. Vykdamas šį planą, pirmadienio vakare, visiems raud. armijos kariams, tuo metu buvusiems kuopos sudėtyje buvo sudarytos palankios sąlygos ir jiems buvo leista savanoriškai, netrukdomai atsipalaiduoti ir išvykti į savo tėvynę — Sovietų Sąjungą. Nors vokiečių armijos tuo metu Vilniuje dar nebuvo, bet remiantis vokiečių kariuomenės bendrais to laiko pranešimais ir įsakymais, kuopoje buvę raud. armijos kariai turėjo būti nuginkluoti ir kaip karo belaisviai perduoti atvykusiai vokiečių kariuomenei. Tai nebuvo padaryta, kadangi šie raudonarmiečiai buvo 5-os kuopos sudėtyje, mano vadovybėje ir atsakomybėje, aš buvau atsakingas už kiekvieno savo kario saugumą.

Iškilo ir kitas labai svarbus klausimas — kuopos žydų ir komjaunuolių padėtis. Šita kuopos karių kategorija ir man, ir kitiems kuopos lietuviams kadro kariams sudarė didelę problemą ir rūpestį, reikėjo labai gerai apgalvoti, ką daryti, kokį geriausią sprendimą pasirinkti. Vokiečių armijos įsakymai ir jų atžvilgiu buvo labai, labai jiems nepalankūs, žiaurūs ir pragaištingi.

Vykdydamas kuopos gelbėjimo planą, pirmadienio naktį mano padėjėjas viršila J. išvedė kuopą į Trijų Kryžių kalno šiaurines pašlaites, ten apsikasė ir pasirošė apsigynimui. O kad neįvyktų provokacinių veiksmų ir įsišokimų prieš kuopos komjaunuolius ir žydus, šie kariai, kuopai išvykstant į Trijų Kryžių kalną, nuo kuopos buvo atskirti ir saugumo sumetimais buvo laikinai apgyvendinti pulko štabo pastate, saugioje rūsio patalpoje.

Po istorinio vokiečių kariuomenės sutikimo prie Šv. Petro ir Povilo bažnyčios ir po mūsų kuopos

laimingo išsigelbėjimo, tą birželio 24 dienos rytą visi sugrįžome iš apkasų į kareivines ir greitai įsijungėme į savo tiesiogines pareigas. Tą patį rytą aš su viršila nuvykome į pulko štabo pastato rūšį aplankyti ten apgyvendintų keturių kuopos karių. Mudviems atsiradus patalpoje, prie mudviejų priėjo lietuvis storšina Jankauskas ir susijaudinusių nervingu balsu prabilo: "Vade, gelbėk mane, neleisk, kad būčiau užpiltas smėliu... Žinai, kad aš buvau tik vertėju ir kuopos politinio vadovo padėjėju. Tarnaudamas kuopoje nei prieš vadus, nei prieš eilinius kovotojus nusižengimų nepadariau, kariškai drausmei nenusižengiau". Po šių nesitikėtai išgirstų vertėjo žodžių, aš į platesnį pokalbį ir aiškinimąsi su juo nesileidau, o apleisdamas jų patalpą, jiems pasakiau, kad nesijaudintų, nesinervintų ir nesibijotų, nes visi yra saugūs, ir jų likimas bus išspręstas teigiamai, net geriau negu jie patys tikisi.

Kad greitas ir skubus jų paleidimas į laisvę nesukeltų nereikalingų įtarimų pačių tarpe ir, svarbiausia, kad nesusilauktume nemalonių pasekmių iš vokiečių pusės, šis keturių kuopos vyrų reikalas buvo nukeltas į vėlyvesnes ir patogesnes datas. Taigi tas mano jiems duotas užtikrinimas buvo įvykdytas po keleto dienų, kai atsirado tinkamos sąlygos ir buvo paruošti reikiami dokumentai.

To meto kuopos sudėtyje buvo penki žydai ir vienas lietuvis komjaunuolis, politinio vadovo vertėjas, kurie buvo numatyti išgelbėti iš vokiečių apkaltinimų. Kuopos žydas eil. Berkė ir dar vienas kuopos žydas, kurio pavardės nepamenu, iš kuopos dezertyravo ir kartu su raudonarmiečiais išvyko. Kad iš kuopos pabėgo eil. Zerbė, aš buvau labai patenkintas, nes kuopa šiuo atveju nusikratė įžūliu kuopos drausmės ardytoju ir visų nemėgstamu provokatoriumi, kuris sauvaiškai dalindavo kitų kuopos kareivių šautuvus atvykusiems raudonarmiečiams naujokams. Atrodo, jis pabėgo, norėdamas išvengti užpelnytos baudmės už savo padarytus nusižengimus drausmei. Kodėl pabėgo kitas žydas, aš sužinoti

nesistengiau. Kiti kuopos žydai kariai buvo eil. Geickmanas, eil. Vidauskas (Vidovskis?), eil. Sokoveičikas ir lietuvis komjaunuolis, politruko vertėjas. Šie keturi kuopos kariai priklausė pulko komjaunuoliams, bet jie visi kariškoje tarnyboje buvo drausmingi ir tvarkingi, ištikimi, paklusnūs vyresniesiems, tarnybinių įsišokimų nepadarė. Pulko komjaunuoliai kartą per savaitę susirinkdavo NKVD vietininko Jasovskio įstaigoje, o iš ten grįždami parsinešdavo vieną kitą slaptą žinią, kurią per neatsargumą prasarėdavo jų viršininkui. Dažnu atveju šie komjaunuoliai įspėdavo savo kuopos draugus dėl galimo ar jau ir numatyto jų suėmimo, arešto ar paleidimo iš kariškos tarnybos į atsargas. Ne vien tik draugus — įspėdavo ir pulko karininkus pasisaugoti nuo numatyto jų suėmimo.

“Gavęs iš kariuomenės paleidimo dokumentus, neik į geležinkelio stotį, nesinaudok nei autobusais, nes ir ten būsi suimtas, savo tikslą siek pėsčias ir keisdamas kelius”..., taip patardavo vienas iš kuopos žydų.

-o-

Vieną dieną Kovos Rinktinės suorganizavimo reikalu kalbėjau su pulko rajone atsiradusiu kpt. Kubiliūnu. Ta pačia proga aš jam atidengiau savo sumanymą ir sprendimą — paleisti šią keturių karių grupę į atsargą, nes kaip jų vadas, aš nešu pilnutinę atsakomybę už jų saugumą ir išgelbėjimą. Kapitonas Kubiliūnas mane visapusiškai suprato, mano minčiai pritarė, bet atsargumo delei paprašė surasti tris liudininkus, galinčius savo ranka rašytais parodymais įrodyti, kad numatytieji išleisti į atsargą nėra padarę didesnių nusikaltimų prieš bendrą karišką drausmę ir prieš kuopos karius.

Raštišką parodymą daviau aš, mano padėjėjas būrio vadas viršila I. ir kuopos kuopininkas viršila Kazlauskas.

Kiekvienam paleidžiamam mašinėle buvo parašytas, o karišku antspaudu ir parašais patvirtintas, apytikriai tokio turinio dokumentas: “Šiuo pažymima, kad Lietuvos kariuomenės karys, eilinis X.X. dėl etatų sumažinimo yra paleidžiamas į atsargą. Visos lietuvių įstaigos prašomos jam pagelbėti ir pasirūpinti jo saugumu”.

-Parašai

Kpt. Kubiliūnas,
Kovos Rinktinės vadas.

Ltn. J. Abraitis,
5-os š. kuopos vadas.

Vieną gražų jau besibaigiančio birželio vakarą keturi mano kuopos kariai savo kariškas uniformas pakeitė civiliškais drabužiais ir, aprūpinti sausu maisto daiviniu, iškeliavo iš sostinės Vilniaus į plačiuosius Lietuvos laukus. Dar ir šiandien puikiai prisimenu išleidžiamųjų ir pasiliekančiųjų atsiskyrimo momentus. Su liūdesiu širdyse jie atsiveikino pasiliekančius savo ginklo draugus ir su pastebimomis džiaugsmo ašaromis akyse jie dėkojo. Visiems, reiškę pagarbą bei padėką ir kiekvienam asmeniškai jiems padėjusiam šiose tragiškose jų gyvenimo dienose. Vienas išleidžiamasis, priimdamas atsargon paleidimo dokumentus, pasakė: “Žinome, kad šitie dokumentai išgelbės mūsų gyvybes. Tai brangi dovana, kurią mes gauname šiais neramiais laikais. Jeigu neatsiras įskundėjų, mes gyvensime...”

Kiekvienas iš jų pasirinko atskirą kelionę kryptį ir tikslą: vienas iškeliavo Žemaitijon pas savo tėvo pažįstamą dvarininką, antras į Giedraičius, trečiasis kažkur į Suvalkijos lygumas, o ketvirtasis į Kauno Žaliojo kalno ažuolynus...

Atrodė, kad tik taip ir turėjo įvykti, ir tik taip pavojuje atsidūriusių kuopos karių reikalas turėjo būti išspręstas. Taigi 5-os š. kuopos žydų ir lietuvių gelbėjimo akcija buvo įvykdyta teisingai, atrodo, nė vienam jokių abejonių dėl to negali kilti. Lietuvos kariuomenės vadų pareiga buvo ne vien tik kareivį apmokyti, pavalgydinti ir kariškai apmokyti: kiekvieno vado pareiga buvo rūpintis savo pavaldinių saugumu ir jų gyvybėmis.

Lietuvos valstybės konstitucija aiškiai pabrėžė, kad kiekvieno piliečio pareiga atlikti karinę prievolę savo krašto kariuomenėje. Lietuvos žydai kaip tik ir buvo šioje piliečių kategorijoje: pareigą atitarnauti ir teisę turėti globą, o pavojaus metu saugumą ir apsaugą.

Būtų labai gražu iš išgelbėtų kuopos vyrų pusės, kad šiandien bent vienas atsilieptų, viešai pralabėtų ir tiesą pasakytų apie lietuvius karius, jiems suteikusius pagalbą ir išgelbėjimą anais nacių okupaciniais metais, kai už žydų ar komjaunuolių gelbėjimą šimtai lietuvių buvo sušaudyti arba uždarinti mirčiai į nacinius koncentracijos lagerius.

(Bus daugiau)

LIETUVOS KARIŲ MIRTIS SOVIETŲ ARMIJOS GRETŲ REPLĖSE

(Tęsa iš "Kario" Nr. 8)

Dr. KAZYS ĖRINGIS

Iš kur mergaitei tiek drąsos!

Panašios kaip D. Rocių nedokumentuotos paslaptys "dokumentinėje" knygoje dengia ir Marytę Melnikaitę. Mes anksčiau jau minėjome, kad ji karo metais tapusi diversante žuvo, ir Maskva paskelbė ją Sovietų Sąjungos didvyre.

Marytė augo Zarasuose lojalių nepriklausomos Lietuvos valstybei Melnikų šeimoje.^{39;40} Ji, pasiturinčių tėvų gyvenimo kelyje, priklausė sunkiai auklėjamų vaikų grupei, nesimokė, anksti pateko į priešišką Lietuvos valstybei komunistų pinkles, pabėgo iš namų ir įsidarbino pas komunistą žydą Gordoną Rokiškyje. Čia jai "nepatiko" ir išvyko ar buvo išsiųsta į Kauną, kur buvo įtraukta į komunistinę pagrindinę veiklą. Ūgtelėjusi Marytė nepasižymėjo mergišku kuklumu, žavėjosi sovietų tada propaguojamu "Proletkulto" laisvos šeimos gyvenimu ir gal jį praktikavo. Tai, žinoma, jos reikalas, bet šis klausimas liečia jos likimą ir tautos bei valstybės nelaimę.^{39;40;41}

1940 metais Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, M. Melnikaitė, kaip komjaunimo aktyvistė, suartėjo su atėjūno enkavedistais ir vietiniais pareigūnais ir dėl to buvo priversta aplinkybių, prasidėjus 1941 m. Lietuvių Birželio sukilimui ir sovietų-vokiečių karui, bėgti iš Lietuvos Rusijos gilumon. 1942 metų pabaigoje Melnikaitė pateko į formuojamą "lietuviškąją" divizioną ir į tos divizionijos diversantų mokyklą.^{39;40} 1943 m. gegužės 23 d. Melnikaitė su grupe buvo išmesta iš sovietų lėktuvo Rytų Lietuvos pasienyje, t. y. nepertoli nuo tėviškės — Zarasų.^{16;39} Melnikaitėi, kaip Zarasų apskrities sovietų komjaunimo sekretorei, buvo pavestas pražūtingai sunkus darbas — išvystyti apskrityje pagrindinę komjaunimo veiklą.²⁶ Maskva gerai žinojo, kad tėviškėje Marytės beveik neišvengiamai laukia pražūtis, kas sovietų grobikiškai politikai kaip tik ir parankiausia. Po mirties M. Melnikaitėi priskiriamas nuopelnas, kad ji su kitais suorganizavusi "Kęstučio" diversantų būrį.^{16;26} Tik tame būryje nebuvo nei vieno kovotojo iš Kęstučio šalies, neskaitant jos pačios. Tiesa, kartu su ja su parašiotu nusileido tokio pat likimo komjau-

nuolis zarasietis Gravelis, bet šiam Rusijos gilumoje paragavus sovietiškos "košės" Maskvos skleidžiami "išlaisvinimo" kerai išgaravo. Todėl Gravelis, palankiems aplinkybėms susidėjus, nuo diversantų grupės atsiskyrė ir laimingai parėjo namo pas tėvus.^{39;40} Čia jis, Gravelis, pasidavė Lietuvos savivaldos vietinei policijai. Policijos žinyboje nesant duomenų apie brutalius Gravelio nusikaltimus pirmosios sovietų okupacijos metais (jis, šeštos klasės gimnazistas, tautinių mažumų komjaunimo aktyvistams talkininkavo pašalinant iš Zarasų gimnazijos Lietuvos valstybės ženklus ir simbolius ir tuo buvo žmonių pasmerktas), policija tarpininkavo pas Panevėžio vokiečių žandarmerijos viršininką Belmaną, kuris buvęs žmonišką. Jis atvykęs apklausinėjo, įsitikino, kad visi kiti diversantai buvo rusai, išskyrus M. Melnikaitę. Graveliui buvo pasiūlyta Lietuvoje nepasilikti ir tarpininkauta išvykti į bet kurią vokiečių okupuotą šalį ir vengti apsigyventi Vokietijoje. Gravelis laimingai pasiekė Prancūziją, dirbo žemės ūkyje, sukūrė šeimą ir ramiai gyveno. Prieš penktą metų jis mirė.^{39;40}

Grumtynės su "Kęstutaičiais"

Kitaip ir nelaimingai susiklostė likimas M. Melnikaitėi. Be abejo, jos grupės kovotojo, taip pat zarasiškio kaip ir ji, Gravelio pasidavimas paveikė panašia linkme ir Marytę, nes ji, patyrusi brutalių vyrų grupės landynėse nuoskaudų ir cinizmo bei vargo, pagudrėjo ir suprato jai pavestų uždavinių pavojingumą. Deja, vykdant totališkai pagrindinio pobūdžio diversinius uždavinius ir žmonių žudymus, ir neturint vietinių gyventojų paramos, ypač sovietinio tarpusavio įtarimo apsuptyje nėra lengva atsiskirti nuo grupės.^{39;40} Tai nepasisekė padaryti ir M. Melnikaitėi. Bet ji, prižiūrima savos diversantų grupės rusų, neva šnipinėjimo tikslais susitikinėjo su Lietuvos policijos rėmėjais ir diversantų grupę įviliojo į labai blogos pozicijos Girdžiūnų km. krūmus. Slinkdami jie į krūmus sutiko tris moteris ir du jaunuolius, kuriuos norėjo sunaikinti. Bet Melnikaitės užtarimu jie buvo palikti gyvi. Rimšės m. policija iš visų penkių paleistųjų gavo pranešimus

apie parašiutininkus. Atvykusi policija krūmus apsupo. Buvo iškviesta iki 50 policininkų. Iš Dūkšto atvyko keli vokiečių žandarai, o iš Daugpilio viena tanketė, kuri įklimpo griovyje ir liko neveiksminga. M. Melnikaitėi pasidavimo galimybė labai sumažėjo. Jos laimei buvo nusišypsojusi akimirka, kuri, deja, baigėsi tragiškai. Policijos šaulys su kulkosvaidžiu įsitaisė namo pastogėje ir per išretintą beržynėlį gerai matė parašiutininkų veiksmus tarpkrūmiuose. Jis kiekvienu šūviu nukovė po vieną diversantą. Policijos vertėjas diversantus kvietė pasiduoti. M. Melnikaitė, matydama žuvusius diversantus, išėjo į krūmų pakraštį ir pasidavė į nelaisvę. Tuo metu vertėjas sušuko: „tai tu Maryt“, o vienas iš likusių dviejų gyvų diversantų peršovė policijos vertėją. Keturi parašiutininkai buvo nukauti, du pabėgo, Melnikaitė nesužeista pati pasidavė. Policijos aukų nebuvo, sužeistas — vienas, vertėjas. Visi žuvę diversantai — rusiškomis pavardėmis atėjūnai: Roškov, Traškin, Kudrešov, Papliovkin, Babachin. Tame šaltinyje yra nurodyti penki žuvę diversantai, nes policija tvirtinanti, kad penktas buvo nukautas kiek vėliau.^{39,40} Po susišaudymo išsikrapštę iš maurų vokiečiai su tankete atvyko į įvykio vietą, ir Lietuvos policija nebeturėjo mažiausios galimybės apsaugoti pasidavusią M. Melnikaitę. Vokiečiai ją pasičiupe išsivežė tardymams ir diversantų buveinių paieškoms. Policijos vertėjas vasarą baigęs gimnaziją zarasiškis Lietuvos rusas Igonis Kazanas, pasveikęs tuojau mirė nuo kraujo krešulio. I. Kazanas buvo maždaug bendraamžis diversantų Gravelio ir Melnikaitės (jos nepažino, bet apie ją žinojo iš Gravelio) ir stengėsi jiems padėti išbristi iš sovietų politinės klampynės nelaimių.^{39,40}

Beje, Igonis Kazanas buvo Lietuvos kariuomenės kapitono Afanazijaus Kazano (Kazanovo-Kazėno) sūnus. Tėvas kapitonas K., gimęs 1898. I. 23, buvo sovietų įkalintas Užpoliarėje Vorkūtos 10-tame lageryje ir Didžiojo kalinių streiko masinių sušaudymų metu 1955 m. rugpjūčio 1 d. 9 val. 20 min. ryto žuvo.^{42,43} Šviesaus atminimo kapitonas A. Kazanas buvo vienas iš streiko organizatorių, kaip tobulai mokantis rusų kalbą atstovavo Lietuvos, Latvijos ir Estijos kaliniams, nes daugelis pabaltiečių nemokėjo rusiškai.^{42,43}

Kaip buvo pagaminta „dokumentalistika“

Kai dėl „dokumentinės“ knygos, tai ir jos sudarytojai šiuo atveju nedaug kuo dėti, nes jie tik Maskvoje išperėtą didįjį melą apie Melnikaitę padarė dar

didesniu, nes jį perrašė į „dokumentinės“ akademinės išvaizdos melagingą knygą.²⁶ Būtent iš tos pačios knygos ir matosi kaip Maskvos komisarų melo virtuvė veikė ir suveikė. Tame veiksmė svarbiausia, kad A. Sniečkus apie ką tik išvardintą M. Melnikaitės „karžygiškumą“ jokių konkrečių duomenų negavo nei iš M. Šumausko, nei iš G. Zimano, nei iš D. Rociaus,²⁶ kurie buvo Diversantų štabo Lietuvai vokiečių užnugario Operatyvinės grupės vadai Gudijoje. Bet netenka abejoti, kad J. Stalinas ar Sovietų Kompartijos Centro komitetas davė A. Sniečkui direktyvą išgarsinti lietuvių „partizaninio judėjimo“ pasiaukojantį Maskvai „karžygiškumą“. Tačiau jo ryškus nebuvo, nes diversinė veikla buvo kiaurai persunkta rusais ir kitais kitataučiais į vadovaujančias pareigybes dirbtinai keliant lietuvius. Ir taip Sniečkus, pasitaręs su savo parankiniais, pats sukūrė didįjį melą apie Melnikaitę ir davė direktyvą maskviškiui komjaunimo Centro komitetui Lietuvai įtraukti į savo veiklos planą šį punktą: Išleisti brošiūrą „Kas tokia buvo Marija Melnikaitė“. Tas maskviškis planas be datos, todėl abejotinos kilmės. „Dokumentinės“ knygos leidėjai jį datuoja 1943 m. lapkričio 1 d., taigi „garbingai“ pašvęstą revoliucijos sukakčiai ir garbei (dokum. Nr. 226).²⁶ O A. Sniečkus Maskvoje leistoje „Tiesoje“ štai ką, išlaužęs iš piršto, apie M. Melnikaitę 1944 m. kovo mėn. Nr. 11 (72) rašė: „Zarasų aps. 6 partizanų grupę apsupo stambus policijos būrys. Visą parą atkakliai gindamiesi, partizanai nukovė ir sužeidė nemaža policininkų. Didvyriškai kovojo partizanė Marytė Melnikaitė. Išvedusi iš rikiuotės 7 policininkus, būdama sunkiai sužeista ir nusilpusi nuo kraujo nutekėjimo, nebepajėgė susisprogdinti granata ir pateko į policininkų nagus. Jauna partizanė didvyriškai išlaikė nežmoniškus kankinimus“ (citatos pabaiga).²⁶ Bet šį melagingą dokumentą „dokumentinės“ knygos leidėjai kažkodėl patys nutraukia, nes matyt kažkas buvo pameluota per daug arba ne taip (dokumentas Nr. 306). Be to, „dokumentinėje“ knygoje po 320 puslapio yra pateikta minėto A. Sniečkaus straipsnio faksimilė, kuri parodo, kad „dokumentinės“ knygos Sniečkaus tekstas yra falsifikatas. Tai jau paaiškėja sugretinus faksimilės tekstą su knygos tekstu (dokumentas Nr. 306),²⁶ nes prieš penktą knygos pastraipą esančio teksto minėtoje faksimilėje visai nėra.

Lietuvių pražūtin varovai

Pasikinkęs minėtą tikrą neteisybę, pabėgęs iš Lietuvos ir jau tuo laiku gyvenęs Maskvoje rašytojas

Antanas Venslova parašė tikrų vardų ir datų rėmuose sunkiai įsivaizduojamą kūrinėlį — netiesos debesį. Kai 1944 metais sovietai antrą kartą okupavo Lietuvą, A. Venslova tą kūrinėlį pavadintą “Tarybų Sąjungos Didvyrė Marija Melnikaitė” Maskvoje išleido (1944, apimtis — 40 psl.),²⁶ o propagandinė okupanto agentūra tą apybraižą atgabeno į Lietuvą ir išplatino. Ko tuo buvo siekiama, paaiškėja iš toje pačioje akademinėje “dokumentinėje” knygoje įdėtos medžiagos. Joje yra atspausdintas Marijampolės aps. Komjaunimo komiteto 1944 m. rugsėjo 1 d. atsišaukimas, pavadintas “Jaunime! Į kovą už Tėvynę!, kuriame jaunimas raginamas stoti į Raudonąją armiją, nors tuo metu ta armija jau vadinosi Sovietų armija. Minėtame atsišaukime šalia kitų prasimanymų rašoma ir taip: “Lietuviai lietuviškuosiuose Raudonosios armijos daliniuose kaip liūtai kovėsi įvairiose fronto vietose... Jaunuoliai! Kilnių Tarybų Sąjungos Didvyrių Viktoro Jacenevičiaus ir Marijos Melnikaitės atminimas šaukia mus į mirtiną kovą su Tarybų Sąjungos tautų priešų vokiškuoju fašizmu... Tegyvuoja lietuviškieji Raudonosios armijos daliniai... Tegyvuoja Lietuviškoji Raudonoji armija! Tegyvuoja mūsų išlaisvintoja Raudonoji armija — tautų lygybės ir brolybės laidas!”²⁶

Kaip matome, atsišaukime atspausdintas melas neturi nei saiko, nei ribų. Tokio turinio atsišaukimą paruošė Maskvoje prieš parengti propagandistai. Sovietų armijos oficialaus vardo jie nenaudojo, nes negi sakysi lietuviams, kad stokite į Sovietų armijos gretas. Jie naudojo Rusijos revoliucionierius hipnotizavusį Raudonosios armijos vardą. Čia paaiškėja dėl ko reikėjo ir M. Melnikaitę iš nieko padaryti didvyre. Marijampolė minėtam atsišaukimui paskelbti pasirinkta taip pat neatsitiktinai: Marijampolėje buvo Lietuvos Vietinės rinktinės daliniai, štabai ir karo mokykla. Visa tai priešas siekė nublankinti, bet išsamus lietuvių atsakymas į tai yra Daumanto knygoje “Partizanai”. Atsišaukime šauksmas apie Sovietų armiją — išlaisvintoją pasiekia mesijaniškąją cinizmo viršūnę, o šūksnys “Tegyvuoja Lietuviškoji Raudonoji Armija” — tai iš piršto išlaužtas melas. Lietuvos jokios Raudonosios armijos nebuvo, o mišrūs “lietuviškieji” daliniai Sovietų armijoje gana greit po karo buvo panaikinti. Tektų čia padeklamuoti Maironio eilėrašį — “Kur šiandieną jinai, miega jos milžinai”, bet taip daryti nevalia, nes raudonieji “milžinai” buvo priversti dalyvauti kare sovietams antrą kartą okupuojant Lietuvą, o Sa-

liomėja Nėris — eiliuoti “Iš kur mergaitė tiek drąsos, tiek valios geležinės...”

SKUNKĖ ŽEMAITIJOJE

Apžvelgdami Lietuvos karių kare kelius Sovietų armijoje, ankstesniuose skyreliuose mes išryškino- me, kad karo metais Maskvos organizuota Lietuvoje ginkluota partizaninė veikla nepasireiškė, o tik veržėsi į Lietuvą. Iš Gudijos ilgalaikio veikimo vokiečių užnugaryje sovietų kariniai diversantai, pagrindinai parašiuatininkai ar sklandytuvais nuleisti kariškiai, neva “civiliai” kovotojai. Jie pirmoje eilėje atakavo Rytų Lietuvos geležinkelius, bandė skverbti į Lietuvą pagrindiniame darbu ir kažkiek apčiuopiamai apginklavo tikruosius sovietų partizanus Lietuvoje (Rudininkų girioje) — pabėgusius iš getų Lietuvos žydus. Jų buvo mažai (žr. sekantį skyrelį).

Tačiau sprendžiant pagal nedokumentalios “dokumentinės” knygos medžiagą, vieną rusų karo belaisvių veiklą ir kartu pagyruonišką grupę tektų laikyti partizanine, kuri veikė Raseinių aps., Žemaitijoje. Ji įdomi tuo, kad grupės vadas, vykdęs diversijas Tauragė-Šiauliai geležinkelio ruože, pakluses Diversantų štabo Lietuvai viršininkui A. Sniečkui, parašė geriausią iš visų ataskaitą, kuri nusipelno dėmesio. Ta ataskaita ypač įdomi tuo, kad yra nuo pat pradžios iki galo melaginga. Jeigu knygos leidėjai nedalyvavo kolektyvinio melo kūryboje, tai ir jiems šioje vietoje nėra pagrindo priekaištauti. Nebent patikslinant pasakytina, kad minimoje knygoje yra atspausdinta ne pati ataskaita, o platus jos išrašas — vertimas iš rusų kalbos, kas galėjo įveltį į melo kūrimą ir knygos sudarytojus. Nusipelnusi mūsų dėmesio ataskaita parašyta Sniečkaus vadovaujama diveresantų štabui iš Raseinių apskrities ir datuota 1944 m. rugsėjo 17 d. Ji pasirašyta “Keršytojo” diversantų būrio vado Ivano Jeleckich ir būrio komisaro Michailo Šunakevičiaus.²⁶

Minėtoje ataskaitoje rašoma, kad 1942 metų pradžioje susidarė 18 raudonarmiečių grupė, kurios vadovus ir kai kuriuos kitus narius Gestapas greitai areštavo. Tai panaši į teisybę dar nepaimtų į nelaisvę raudonarmiečių veikla, kuri yra mažai įtikėtina. Nėra negalima, kad čia buvo sovietų karinės žvalgybos diversantų grupė, prasiškerbusi į Raseinių apskritį diversijoms Tauragė-Šiauliai geležinkelyje. Bet ataskaitoje rašoma, kad iš suimtųjų — du vadai pabėgo (Jeleckich ir Komin) ir vėl sudarė septynių raudonarmiečių grupę. Jeleckich 1942 metų rudenį susirišo su desantininkais M. Šunakevičiumi ir S.

Kursevičiumi ir 1943 m. vasario 7 d. (taigi siurbiantis prie Vasario 16!), atseit, susikūrė diversantų grupė. Ji 1943 m. lapkričio 11 d. (taigi revoliucijos švenčių garbei) pasivadino būriu, kurio aktyvūs diversantai buvo šie: Ivanas Kozlov, Fiodoras Byčkov, Arkadijus Smorkalov, Nikolajus Usačov, Aleksejus Zuikov, Michailas Denisenko, Vytas Glovackas, Mitrofanas Bondarev, Andrejus Čepurnov, Vincas Trakimas, Michailas Marčenko, Ivanas Zapolskij, Pantelejus Timochin ir, žinoma, jų vadas melagis Ivanas Jaleckich,²⁶ Kaip matome, būrio "lietuviškumas" neišpaskytas.

Ataskaitoje tvirtinama, kad Tauragės-Šiaulių geležinkelio ruože 1942 - 1944 metais buvę įvykdyta 30 geležinkelio pylimų sprogdinimo operacijų (tik ne bėgių, bet pylimų sprogdinimų!), kurių metu buvo nuverstas nuo bėgių 22 kariniai ešelonai; išvestas iš rikiuotės 21 garvežys, sunaikintas 221 vagonas, tarp jų 57 su kariuomene, 11 su šaudmenimis, 8 su degalais, 2 su parašiuotais, 143 su įvairiu kariniu krovinium. Judėjimas buvo nutrauktas 559 valandas. Išsprogdinta geležinkelio pylimo 2980 metrų. "1942 m. rudenį ir 1943 m. pradžioje Tauragės-Šiaulių geležinkeliu traukiniai judėjo kas 10-15 minučių 50-60 km per valandą greičiu, o 1943 m. pabaigoje — 1944 m. pradžioje jau kas 50 - 60 minučių ir tik 15-20 km per valandą greičiu" (citatos pabaiga).²⁶ Deja, šie duomenys, kaip ir visa "dokumentinė" knyga, be jokio saiko melagingi. Patikrinus šiuos pagyrūniškus tvirtinimus su to ruožo Lietuvos geležinkelio atsakingų tarnautojų žinomais faktais, paaiškėjo visai kiti dalykai. Paliudyta, kad Tauragės-Šiauliai kelyje geležinkelio pylimo sprogdinimų nežinoma,⁴⁴ bent jų nebuvo tokių, kurie būtų sukėlę rūpestį atsakingiems geležinkelio tarnautojams. Kitas dalykas, kad būta diversantų pastangų atsukti veržles bėgiams ir dėl to būta pakenkimų eismui ir riedmenims. Bet jų mastas buvo tiek nereikšmingas, kad vokiečiai tame kelio ruože net visai nenaudojo prieky garvežio smėliu pakrautų platformų.⁴⁴ O svarbiausia, diversantai priskiria sau už nuopelną to ruožo karo metų dvi dideles geležinkelio katastrofas, kurios neturi nieko bendro su sovietų diversine veikla. Viena iš jų atsitiko 1943 m., kai atostoginis frontininkų traukinys, vedamas ne vietinio vokiečio mašinisto, per neapdairumą pralėkė šviesoforą ir į vakarus nuo didžiojo Lyduvėnų tilto susidūrė su einančiu iš Vokietijos į frontą kitu atostogininkų traukiniu. Abu sąstatai labai nukentėjo, bet niekas net iš geležinkelių, juo la-

biau — iš diversantų, nežino, kiek vokiečių žuvo ir kiek jų buvo sužeista.⁴⁴ Antra katastrofa įvyko tarp Tytuvėnų ir Lyduvėnų geležinkelio stočių, kur vokiečiai Pumpuruose buvo įsirengę naują tarpstotį traukiniams prasilenkti. Čia lietuvius geležinkeliėtis Kisielius, nieko bendro neturintis su sovietų diversantais, padarė klaidą ir vieną sąstatą užleido ant kito. Po katastrofos šis geležinkeliėtis, vengdamas sunkios bausmės, pabėgo iš darbo ir slapstėsi artimųjų ir geležinkeliėčių šeimose.⁴⁴ Sovietų diversantai šią katastrofą ir jos pasekmes savavališkai taip pat prisiskyrė sau, kas neatitinka tikrovei. Trečioji katastrofa tame geležinkelio ruože įvyko 1943 m. gruodžio 14 d., išeinant iš Tauragės kariniam traukiniui į frontą. Tai diversinės veiklos pasekmė, nes garvežys ir 15 vagonų sudužo dėl to, kad vieno bėgio visos veržlės buvo atsuktos.²⁶ Kadangi "Keršytojo" būrys veikė įsikūręs Raseinių aps. 1943 m. lapkričio 11 d., tai yra tik maža tikimybė, kad tas būrys būtų nuvertęs traukinį prie Tauragės. Bet ir šią katastrofą "Keršytojo" diversantų būrio vadas Ivanas Jeleckich prisiskiria sau.

I. Jeleckich tvirtina, kad 1943 metų pradžioje geležinkelio transportai riedėjo 50-60 km per valandą greičiu, o 1944 m. pradžioje — tik 15 - 20 km sparta. Tai neturi nieko bendro su tikrove. Traukiniai kaip eję taip ejo sparčiai,⁴⁴ Tik vokiečiai nebeturėjo tiek daug karinių medžiagų ir todėl praeinančių sąstatų skaičius paprasčiausiai sumažėjo.⁴⁴

Kai dėl Jeleckich būrio diversinės veiklos, tai ta "skunkė" Žemaitijoje karo metais kažkiek dvoką skleidė, bet tų žygių, apie kuriuos taip pagyrūniškai rašo būrio vadas, neatliko. Visa nelaimė atsikleidė, kai atėjūnas Ivanas Jeleckich, prasidėjęs antrajai sovietų okupacijai, ten pat Žemaitijoje pasiliko ir su savo diversinės veikos sėbrais, tapusiais okupacinės valdžios pareigūnais, užtraukė daug nelaimių žemaičiams. I Jaleckich savo ataskaitoje pats rašo, kad "Keršytojo" diversantų būrys perengė okupacinį aktyvą iš Maskvos importuotai sovietų valdžiai Lietuvoje,²⁶ o jis pats dirbo beveidį NKVD darbą Raseinių aps. ir galiausiai atsibastė į Vilnių.

(Bus daugiau)

ŠALTINIAI

26. P. Štaras (atsak. red.). Kn. Lietuvos Liaudis Didžiamame Tėvynės Kare (1941 - 1945). Vilnius, "Mintis". 1982, 463 psl.

(Nukelta į p. 412)

PASKUTINIO KARIŪNO ODISĖJA

(Tęsa iš Kario Nr. 8)

J. KLIMAS

Aš jam sakau, kad aš esu karininkas ir man joks policininkas snukio nedaužys (vokiečių ryšio karininkų štabai buvo sudaryti iš policijos pareigūnų ir nešiojo policijos uniformas). Tuo tarpu prišoko ltn. S, pakeltu balsu tardamas: "Ką jūs čia, vyrai, prie gėrimo... Apsiraminkite!" Vokietis su kruvinom lūpom išbėgo, o bataliono vadas pradėjo ant manęs rėkti, įspėdamas, jog už vokiečio sumušimą mane sušaudys... Vokietis paliko kepurę ir atsiuntė savo viršilą tą kepurę paimti. Viršila šypsodamasis sako: "Leitenante, tai bent vyras tu esi — jau seniai to reikėjo. Visi štabo vokiečiai jo nekenčia."

Kitą dieną prasidėjo taip vadinamas puolimas. Bataliono vadas, dar pusegirtis, sukomandavo "pirmyn!" o ltn. N., būdamas dar labiau girtesnis, pasodino bataliono vadą į fajetoną, prie kurio pririšo ožį. (Ožį bataliono vadas, kaip kavaleristas, laikydavo arklidėse ir traukiantis paimdavo ir ožį).

Reikėjo forsuoti upelį. Bataliono vadas sėdi fajetone, o ožys, pririštas užpakaly fajetono, plaukia. Tikra komedija. Man tos komedijos pabaigos neteko stebėti, nes pasiuntė į Polocką su sunkvežimiu likusio turto pasiimti.

Kol nuvažiuovom, kol pasikrovė, o keliai prasti, kai grįžome, jau temo.

Du vokiečių viršilos buvo likę su vokiečių turtu ir laukė mūsų. Mums ilgai nesugrįžtant, jie tiesiog drebėjo, nes galvojo, kad gal kas nors atsitiko. Nusprendęs, jog vytiš batalioną jau buvo pervėlu, o pasilikti vietoje tamsoje perpavojinga. Netoliese buvo dvi sodybos, neįjungtos į kolchozą. Nuėjau apžvalgyti vietovės. Vieta miškinga. Vienoje pusėje buvo upeilis. Nei iš šio, nei iš to šovė mintis "pažvejoti". Įmečiau granatą. Išliko

"Paskutinio kariūno odisėjos" autorius Juozas Klimas 1939 m., kai atliko kariūno stažą 9 p. p., su savo giminaičiu eil. Mitkumi

didžiausia lydeka. Griebiau rykštę, kad prisitraukčiau prie kranto, bet lydeka pradėjo judėti. Savo gyvenime taip greit nebuvau nusirengęs kaip šį kartą ir per keletą sekundžių ištraukiau lydeką jau beveik iš ledėjančio vandens. Vienas iš vokiečių pasisiūlė būti virėju. Kepta šviežia žuvis, keletas stikliukų konjako dėl šilimos višiams pakėlė ūpą.

Apie vidurnaktį palikom namą ir tolokai pievoje sulindome į šieno kupetą. Buvau tik aš, du vokiečiai, lietuvis šoferis ir vienas kareivis. Ginklų — tik du šautuvai ir keletas pistoletų. Žinoma, turėjome gan daug granatų, tačiau kautynėm ruoštis nebuvo prasmės. Matyt, partizanai irgi nesusigaudė, jei mus pastebėjo, kokia čia lyg čigonų gauja atsirado. Niekas mūsų nepuolė.

Bešvintant pajudėjom ir prisivijom batalioną. Žygiavom per kolchozus. Visi buvo tušti. Viskas buvo palikta, kas buvo galima Rusijoje baldais vadinti, tik nei vieno gyvulio, nei vieno paukščio, net nei vienos bulvės niekur nerasi.

Viename kolchoze radom senelį. Klausiu, kur yra visi žmonės. Jis sako, kad mūsiškiai visus išvarė į mišką. "O aš, sako, per senas. Vistiek reikia mirti, tai pasislėpiau ir pasilikau".

Kitą dieną vienam kolchoze pamatėm tris bėgančius vyrus. Vieni kariškoj uniformoj. Buvo graži saulėta rudens diena. Rusiški sunkieji kulkosvaidžiai buvo ant paprastų vėžimų. Dar buvo galima pasiekti kulkosvaidžio ugnimi, ir kulkosvaidininkas, sustabdęs arklius, paleido keletą salvių per galvas lyg nenorėdamas to-

kią gražią dieną ką nors iš šio pasaulio išskirti, o tie tuo tarpu pabėgo į mišką.

Apie penktą dieną nakčiai sustojom dideliame kolchoze. Žinoma, visi gyventojai buvo pabėgę. Apie vidurnaktį atskrido rusų lėktuvai ir iššovė raketą. Kareiviai irgi tyčiomis iššovė raketą, ir lėktuvas nusileido, manydamas, kad čia partizanai. Belipant lakūnui iš lėktuvo, paleido salvę iš automato ir lakūną nušovė.

Rytą pranešiau apie tą įvykį vokiečiams ir nuėjau pats pažiūrėti. Lakūnas kapitonas, bekrisdamas, užkliuvo su palaidine lėktuvo durų ir liko stovėti su palinkusiom kojom, su nusvirusia galva į šoną. Lyg ir gaila buvo, kad žuvo po tokio pavojingo nusileidimo į kupstuotą pievą.

Vokiečių ryšio karininkas lakstė per dieną po keletą kartų į kažkur stovintį vokiečių policijos pulką. Antrą dieną partizanai surengė pasalas tuo laiku, kai jis buvo anksčiau važiuavęs. Laimingai jis su šoferiu išliko gyvas — paršliaužė grioviu, praradę mašiną. Bet savo vardą tarp vokiečių visiškai sugadino.

Tada nusprendžiau padėti pagerinti. Užkalbinau sakydamas, kad tai įvyko dėl girtumo.

Paskutinė akcija

Apsistojom keliom dienom viename kaime ir gavom įsakymą išžvalgyti vietovę už 15 km. Bataliono vadas pasiėmė su savim mane. Šiam uždaviniui vykdyti išvyko 2 kuopos, o 3-ji pasiliko rezerve. Rusijos pakelės iš abipus kelio buvo apie 50 m išskirtos, nes, kaip teko nugirsti, ir Stalino laikais ten buvo partizanų. Toks pakelės išskirtimas apsaugo nuo netikėto užpuolimo.

Sniego jau prisnigta beveik ligi kelių, ir šoniniai patruliai sunkiai per sniegą į priekį stumiasi. Juos teko nuimti ir tik priekiniu patruliu naudotis. Iki pietų vos tik 5 km pasistūmėjome. Vokiečiai bet kokioje akcijoje nedalyvaudavo: jie tik įsakydavo ir savo štabe sėdėdavo. Bataliono vadas keikiasi, bet vistiek įsakymą vyk-

do. Aš nusprendžiau pabandyti tokią padėtį gelbėti, todėl ir sakau, kad čia tėra durnas policininkų įsakymas, neturintis jokios karinės reikšmės. Fronte žvalgybai buvo naudojami lėktuvai, neeiikvojant kareivių. Čia irgi tokiem plotam žvalgyti durni policininkai gali pareikalauti lėktuvų, o kareivių nevalginti. Tai pasakęs, pasiūliau grįžti atgal ir pranešti, jog išžvalgėm ir nieko neradom. Begrįžtant pradėjo temti, o iki bataliono stovėjimo vietos liko pora kilometrų. Šalia kelio buvo gilūs grioviai, o vežimuose turėjom nemažai šieno. Primetėm šieno į griovius, išsidėstėm abiejose kelio pusėse, tai kai kurie ir nusenūdo, nors buvo ir šaltoka.

Švintant pajudėjom. Pranešėm vokiečiam, kad išžvalgėm ir nieko neradom. Tuo elgesiu pakėlėm kareivių ūpą, kai dėl to ožio incidento buvo susidariusi nekokia nuomonė. O kad šiuo atveju bataliono vadas rizikuoja savo galva ir nevykdo savo kariškų įsakymų, kad be reikalo savo kareivių nevalginti.

Kuopų vadai partizaniniam karui sudarė savo veikimo sistemą. Apsistodavom atokiau nuo miškų kaimuose, kurie buvo tušti, išstatydavom patrulius, o iš pavojingesnių vietų slapukus ir galėjom ramiai pailsėti bei miegoti.

Paskutinė žvalgyba

Po kelių dienų, po pietų, bataliono vadas įsakė man išžvalgyti kaimus už upės. Vėl galvoju, kas jam į galvą užėjo, nes fronte niekas karininko į žvalgybą nesiunčia, ne tik kad jų trūktų, bet karininką reikia saugoti, nes jį paruošti reikia daug laiko. Galvoju: nėra daurnių, kokį įsakymą davei, tai taip aš ir įvykdysiu — išėję kur nors pagulėsime ir grįžus kokią nors sukurgtą istoriją pasakysiu, o jeigu nori, tai gali eiti pasitikrinti.

Šiam žygiui man priskyrė 2-sios kuopos j. psk. ir kareivį su lengvu kulkosvaidžiu, kuris buvo puikus vyras. Jo tėvus ir seseris išvežė į Sibirą, o jis, likęs vienas, norėdamas rusams

atsikeršyti, įstojo į savisaugos dalinius.

Priėjom upę, kuri buvo maždaug kaip Neris prie Vilniaus. Per ją buvo tik iš rąstų surištą lieptą ir labai lengvai galima buvo įkristi. Paklausiau, ar mano vyrai moka plaukti. Abu buvo suvalkiečiai ir nė vienas nemokėjo. Tada sakau: sugulame, o po kokios valandos grįšime ir pranešime, kad nieko neradome.

Man skyrimas į žvalgybą nepatiko. Be to, buvo lapkričio vidurys, ir jau trečioji rusiškoji žiema kabojo ant mano nosies. Pradėjo kniesti įkyri mintis iš šio pragaro išsikrapštyti.

Fronte tik dalį algų išmokėdavo, didžioji dalis eidavo šeimai ar tėvams, jeigu jiems buvo reikalinga pagalba, o dalį dėdavo į taupomąją kasą. Aš savo algą buvau užrašęs tėvams. Kai mane perkėlė į naują batalioną, o aš neprisistačiau, tai tėvams mokėjimą sustabdė. Paprašiau bataliono vadą, kad leistų tą dalyką sutvarkyti. Jis pritarė. Aš nieko nelaukdamas, tuoj prisikėliau raštininką, ir jis paruošė kelialapį, kurį bataliono vadas čia pat pasirašė. Iš vokiečių tuoj užsisakiau sunkvežimį rytdienai į Polocką. Kpt. J. vėl traukė kitą butelį išleistuvėm. Be to, virėja Roza, kurios senelė gyveno prie Papilės, prašėsi paimama kartu į kelionę aplankyti senelės. Bandžiau atsisakyti, nes man tai buvo nepakeliui, tačiau merginos ašarom negalėjau atsisipirti. Roza ne tik kaip pusiau lietuvaitė, bet ir kaip gera virėja visų buvo labai mėgiama, tai ir jos išleistuvėm kpt. J. traukė dar vieną butelį, kuris jau visus "vertė iš kojų" . . .

Priguliau porai valandų ir bešvintant, niekam nė sudiev nepasakęs, tyliai išslinkau iš namo ir išvažiavau į Polocką. Dėl blogų kelių Polocką pasiekėm jau vakarop. Atsisveikinęs su šoferiu, skubu su Roza į traukinį, bet jos neįleidžia, nes traukinys esąs tik kariškiams. Dabar galvoju ir vėl, kad aš be reikalo įkliuvau į bėdą: jau buvau patyręs, kad niekad negrįžk į dalinį, nes dėl kokių nors priežasčių gali komandiruotę atšaukti, o mergaitės

PRIEMONĖS GINKLUOTEI KONTROLIUOTI

Design News žurnalo 1987 m. rugsėjo numeryje buvo išspausdintas David J. Bak šia tema reportažas, kurį čia sutrumpinę atpasakojame.

Prieš trisdešimt dvejus metus prez. Eisenhower pasiūlė leisti sovietų ir amerikiečių žvalgybos lėktuvams skraidyti viršum priešingos valstybės teritorijos, tuo apsisaugant nuo netikėto puolimo. Chruščiovas tą pasiūlymą atmetė. To nežiūrėdamos, J.A.V.

pradėjo sovietų teritoriją žvalgyti, naudodamos balionų nešamas foto kameras, radijo priemonės ir, ketverius metus trukusius, U-2 lėktuvų perskridimus.

Ženevoje besitęsiant nesibai giančioms deryboms dėl ginklų apribojimo, priešingos pusės ginklavimuisi sekti priemonės yra išstobulėjusios daugiau, kaip vidutinis pilietis gali prileisti. Tam tikslui yra naudojami satelitai, lėktu-

vai, elektroninės priemonės, serminės priemonės, povandeninės priemonės.

Satelitų yra įvairių paskirčių ir įvairaus veiksmingumo. 10,000 mylių aukštyje orbitoje skriejantis mažas satelitas mėlynai žalsvu lazerio spinduliu seka vandenyno gelmėje panėrusį sovietų nardlaivį. Kitas satelitas siunčia iš erdvės vaizdų seriją. Viena iš šių vaizdų foto interpretuotojas pastebi neįprastą tanko patranką. Paspaudus kompiutrio mygtuką, patrankos padidintas vaizdas pasirodo ekrane su pilnais matmenimis. Žvalgybiniai satelitai yra pasiekę tokio įvairumo ir jautrumo, kad yra pasidarę beveik neįmanoma didesnių ginklų plėtotėje paslaptį išlaikyti.

Satelitai skirstomi į žemos orbitos, vidutinės orbitos ir aukštos orbitos satelitus. Žemosios orbitos satelitai fotografuoja ir perima ryšio elektrinius signalus. Jie veikia nuo 70 iki 350 mylių aukštyje ir žemės analizuotojams gali perduoti tikrus norimo paviršiaus

vienos stotyje ar miestas palikti negalima.

Sutemo. Kuprinėje turėjau karininko pilotę, kurią mėgdavau vasarą dėvėti. Ištraukęs uždėjau mergaitei ant galvos, apvilkau savo miline ir tamsoje, nešdama savo lagaminą, įėjo kaip mano pasiuntinys. Vagonai buvo tik prekiniai, šiaudai pasieniuose ir jokios šviesos.

Pasiekus Daugpilį, iššokome su ja į pusę, kur traukiniai manevruoja. Tuščių vagonų traukinys pradėjo judėti į vakarus. Iešmininką paklausiau, kuriuos miestus šis traukinys pravažiuos. Suminėjo Radviliškį. Dar spėjom užsikabinti ant paskutinių platformų ir šaldami bei drebėdami, susiglaudę, po poros valandų kažkokioje stoty traukinys su-

stojo. Tai buvo lapkričio 18 d., t.y. viena diena vėliau negu mano kelionapis rodė. Tą datą ir šiandien atsimenu, nes buvo paskutinė diena Rusijoje. Uždainavau linksmą dainelę:

Sudiev, Rusija, man liūdna buvo gyvent tavo žemelėj...

Sudiev, Katiušos, blakės ir blusos, aš ten daugiau negrįšiu...

Radviliškį pataikiau į keleivinį traukinį į Šiaulius. Konduktoriui (lietuviui) pasakiau, kad parvežu lietuvaite iš Rusijos, tai nė bilieto neklausė. Šiauliuose traukinio į šiaurę nebuvo iki rytojaus, o aš jau trečią naktį Lietuvoje nebenorėjau šalčioje stotyje tūnoti. Vienintelė vieta buvo kreiptis į policiją, greitomis sugalvojus kokią nors istoriją. O aš tokiem

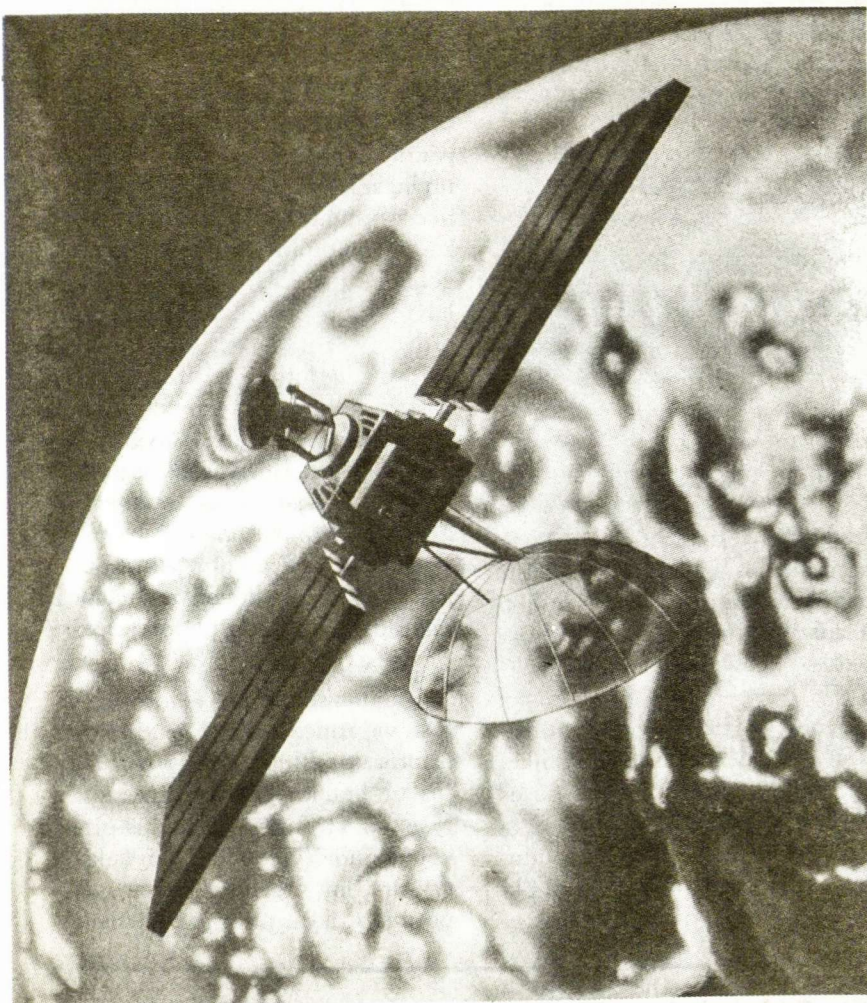
dalykam buvau gabus, o ir laimė mane lydėjo. Bet čia nereikėjo meluoti: iš Žagarės kaip tik buvo atvažiavęs nuovados viršininkas su sunkvežimiu, tai jis ir sutiko pavėžinti. Atvežęs į Papilę, nurodė kelią į kaimą, kuris buvo už trejeto km, nes važiuoti sunkvežimiu negalėjo — kelias buvo per prastas. Betemstant pasibeldėm į senelės duris. Toji man rankas išbučiavo dėkodama už anūkėlės parvežimą iš Rusijos.

(Bus daugiau)

Papildymas

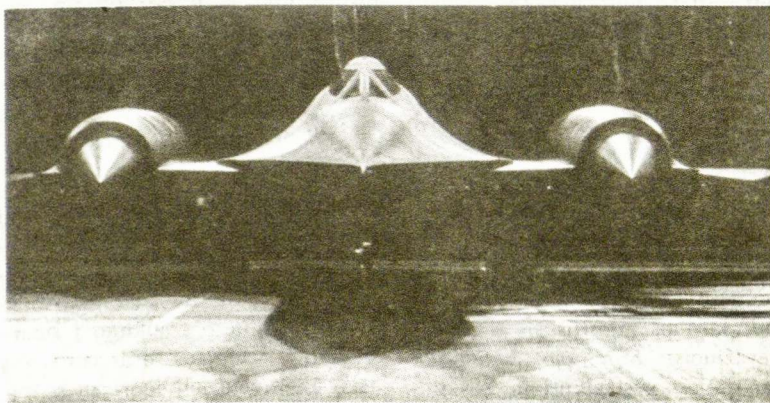
Kario Nr. 7, psl. 311 reikia papildyti: **Mockūnas Simas** mirė 1971 m. vasario 23 d. Čikagoje. Palaidotas Šv. Kazimiero kapinėse.

Sekimo satelitas erdvėje

vaizdus, pasiekiančius iki 3 colių dydžio objektų pagavimo. Jie naudoja stiprius teleskopus su keičiamo fokuso objektyvais (zoom lense) ir kompiuterių veikiamais veidrodžiais, kompensuojančiais atmosferinius iškreipimus. Įvairūs jautrukai (sensors) perdirba gautą energiją ir ją perduoda į atitinkamą aparatūrą, kuri į televiziją panašius vaizdus gali perduoti į ekraną, filmą ar vaizdajuostę. Naudojami įvairių paskirčių jautrukai, jų tarpe skirti infra raudonam spindulavimui. Kadangi jie veikia ir tamsoje, nuo jų neslepia naktis

SR-71 "Blackbird" skrenda beveik 19 mylių aukštyje, beveik 4 kartus greičiau už garsą. Mažai pastebimas radaru

ar kamufliažas. Daugiaspektriai jautrukai registruoja ir taikinio cheminę sudėtį.

Vidutinės orbitos satelitai, veikiantieji nuo 1,000 iki 10,000 mylių aukštyje skiriami svarbiausia rasti radaro šaltinius ir sekti vandenynus. Jie taip pat atlieka kai kuriuos elektronikos ryšių sekimo uždavinius, kuriems skirti aukštos orbitos satelitai. Šie yra aprūpinti antenomis, priimančiomis labai aukšto dažnumo (VHF), ultra aukšto dažnumo (UHF) ir mikro bangų radijo signalus, o taip pat didelių atstumų telefoninius pasikalbėjimus ir Sovietų bei Kinijos balistinių sviedinių bandymų telemetrijos duomenis. Pranešama, kad jie yra tiek jautrūs, kad po Černobilio katastrofos jie pagavo gelbėtojų pasikalbėjimus nešiojamais siųstuvėliais (walkie talkie).

Aukštos orbitos satelitai yra aprūpinti branduolinės energijos sekimo priemonėmis, įgalinančiomis registruoti sprogimus tiek žemės paviršiuje, tiek ir po žeme.

Lėktuvai yra lankstesni už satelitus. Jie gali keisti kryptį ir greitį, nusileisti žemiau debesų, pakartoti perskridimą. Ginkluotės kontrolei JAV naudoja tris lėktuvų tipus: SR-71 "Blackbird", sumodernintus U-2 ir RC-135, kuris yra kariniams reikalams pritaikyta Boeing 707 versija.

SR-71 skrenda greičiau už šautuvo kulka. Per vieną valandą jis gali išžvalgyti daugiau kaip 100,000 kvadr. mylių žemės paviršius. Jie neginkluoti, bet naudoja rafinuotas keičiamų jautrukų sistemas, kaip antai į šalis nukreiptą radarą ir specializuotas optines sistemas. Pvz., viena kamera nufotografuoja per 1800 tereno nuotraukų tuoj po lėktuvu ir į šalis. Nuotraukos viena kitą dalimi dengia. Negatyvai yra 9 x 9 colių formato. Kita kamera daro tolumo atstumo panoraminės nuotraukas, siekiančias daugiau kaip 70 jūrmylių. Abi kameros gali daryti juodas-baltas, spalvotas ir infra raudonas nuotraukas, kaip iš anksto užprogramuota lėktuvo navigacinėje sistemoje.

Skirtingus uždavinius vykdo U-2R ir TR-1 lėktuvai. Jie neša didesnį krūvį didesniais atstumais kaip prieš 27 metus pagarsėjęs virš Sovietų teritorijos numuštas U-2. Šie lėktuvai aprūpinti specifinio dažnumo antenomis, elektroninio filtravimo sistemomis ir didelio imlumo magnetinių įrašų aparatais. Jie skrenda 75,000 - 90,000 pėdų aukštyje, rinkdami duomenis apie kalbos ir ne kalbos radijo ryšio sistemas, radarą ir kitas elektronines priemones. Surenkama informacija tuo pat metu perduodama į centrą, kuris visą laiką seka lėktuvo poziciją.

RC-135 lėktuvai, skraidydami tarptautinėje oro erdvėje, nepalijami seka svarbesnes Sovietų karinių sviedinių ir erdvėlaivių išleidimo vietas. Išstos kamerų baterijos" fiksuoja kiekvieną pakilimą ir grįžimą įvairiais bangų ilgiais, įgalinčiais tiksliai analizuoti dydį, veikimą ir pajėgumą. Tuo pat metu modernūs telemetrijos įrenginiai registruoja visus sviedinio siunčiamus signalus. Manoma, kad numušdami Korėjos oro linijas skrydį 007, rusai galvojo numušą vieną iš RC-135.

Įvairių konstrukcijų radarai naudojami daugiausia sekti raketų bandymus ir sovietų satelitų ryšius su žemės stotimis.

Seisminio sekimo priemonės nau-

dojamos sekti požeminius atominius sprogimus. Jos yra tiek jautrios, kad gali užregistruoti Sovietų teritorijoje įvykusį sprogimą mažiau kaip vienos kilotonos pajėgumo. Palyginimui, amerikiečių MX užtaisas siekia 300 kilotonų. Atominiai sprogimai duoda "didelio dažnumo" virpesius, kurie visai skiriasi nuo žemės drebėjimo sukeltamų "mažo dažnumo" virpesių. Seismometrai įleidžiami į 300-400 pėdų gylio šachtas, kur jie pakankamai izoliuojami nuo įvairių paviršiaus virpesių. Su seismometru sujungti kompiuteriai, į kuriuos yra "įvesti" geologiniai duomenys, leidžia sprogimo galingumą nustatyti 10% tikslumu. Seismomentrai yra įrengti Norvegijoje, Turkijoje, Japonijoje ir Kinijoje.

Nebeslepia ir vandenynai. Tik retai sovietų povandeniniai laivai iš uosto išplaukia ar į jį grįžta nepastebėti. Rafinuoti klausymo postai išgirsta ryšių priemonių veikimą prieš išplaukiant, o žemos orbitos satelitai juos nufotografuoja prieš jiems paneriant ar sugrįžus. Be to, apie abi svarbiausias sovietų bazes vandenyno dugnas yra nusagstytas klausytuvais. Vandenyne yra išdėstytos išstos klausytuvų sistemos, kurios yra sujungtos su atitinkamomis centrinėmis. Jūrų dugne paslėpti klausytuvai yra nustatyti įvairių dažnumų virpesiams. Kiekviens nardomasis laivas turi savo būdingą, individualų "garsų portretą", kurį žinant galima nustatyti to laivo vietą. Klausytuvų pagauti garsai perduodami į centrinės optinio pluošto, o ne vario laidais, kurie yra sunkesni ir sunkiau paslėpti kaip pluošto kabeliai.

Visas sekimo priemonių gausumas sudaro milžinišką informacijos srautą, kuris tampa vertingas tik jį susisteminus, koordinavus ir tarpusavy palyginus, o tai turi būti atliekama trumpiausiu laiku. Ta kryptimi jau padaryta didelė pažanga ir jau artėjama prie sukūrimo sistemos, kuri veiks tūkstančius kartų greičiau už dabartinę.

S. T.

RUSAI RUOŠIASI TRADICINIAM KARUI

Šitaip galvoja Amerikos karo specialistai. Jie remiasi ne tiek sovietų rodomu dideliu noru susitarti dėl atominių ginklų, bet ir pastebima sovietų nusigrįžimu nuo atominio karo doktrinos.

Šių ekspertų nuomone sovietai tikisi greitu laiku pasigaminti strategines tarptautines raketas su milžiniško galingumo užtaisais (Warheads), kurių sprogstama jėga būtų lygi atominiam sprogimui.

Jeigu tas jiems pavyktų, tai sovietai turėtų ginklų lygų atominiams ginklams, bet pasaulio akyse politiškai daugiau priimtina.

William Scott, knygos *Armed Forces of USSR* autorius, mano, kad sovietų dėmesys tradiciniams ginklams buvo Izraelio ginklų (Amerikos gamybos) parodytas dramatiškas efektyvumas su savo baisia naikinančia jėga Sirijoje per Yom Kippur karą.

Mary Fitzgerald, karo analitikė, nuodugnai studijavusi sovietų karinę doktriną, sako, kad didžiausias tradicinio karo doktrinos gerbėjas ir gynėjas yra maršalas Nikolai Ogarkov, Europos karo teatro vadas.

Savo 1985 m. knygoje *History Teaches Vigilance* maršalas tvirtina, kad atominis karas yra nepriimtinas dėl to, kad neįmanoma vienu smūgiu sunaikinti priešą. Milžiniški nuostoliai žmonėmis nėra priimtinais nė vienai pusei. Todėl maršalas siūlo išvystyti galingas ir taiklias tarpkontinentines raketas, be atominių užtaisų, kurios galėtų sunaikinti priešo karinius taikinius su minimalia civilių gyventojų auka ir, svarbiausia, be atominio sprogimo pasėkų.

Kiti rusų kariniai autoritetai pakartotinai tvirtina rusų karinėje literatūroje, kad atominių ginklų karas yra "nesuvaldomas", todėl nėra tinkamas karo laimėjimui.

Kitas amerikiečių karo žinovas Carl Bulder, daugel metų studijavęs rusų karinę plėtotę, teigia, kad sovietai

VIS DAUGIAU BALSŲ PRIEŠ DABARTINĘ OSI PRAKTIKĄ

Tėviškės žiburiai liepos 21 paskelbtu J.B. straipsniu "Amerikos teismai pasitarnauja sovietams" informuoja apie Niujorke kas du mėnesius leidžiamam *Freedom at Issue* gegužės-birželio mėn. žurnalo numeryje paskelbtą Rockford instituto viceprezidento Michael Warder straipsnį apie JAV ir Sov. S-gos bendradarbiavimą, sudarant bylas įtariamam karui nusikaltimais. Jis nurodo, kad kiekvieną dieną OSI pasiuntinys vyksta 4 kartus į sovietų ambasadą ir paima OSI skirtus dokumentus. Autorius nurodo, kad dėl įvairių priežasčių yra labai sunku nustatyti, kas ir kodėl turėjo bendradarbiauti su naciais. Kalbėdamas apie didiesiems nacių vadams teisti sudarytą Nūrnbergo tribunolą, autorius nurodo, kad vienas iš teismo

teisėjų buvo pats kaltas suokalbiamas dėl karo su Hitleriu, būtent Sov. S-gos vadas Stalinas. Be to, buvo visai nenagrinėtas lenkų karininkų žudynių Katyno klausimas.

OSI direktoriai Walter Rochler ir Allan Ryan taip pat, nuvykę į Sov. S-gą, tarėsi su prokuroru R. Rudenka, kurio vadovaujami enkavedistai 1953 m. žudė Vorkutos koncentracijos stovyklos kalinius.

Tokiom bylom sovietai siekia politinių tikslų — diskredituoti išėivius iš Sov. S-gos, kurių dažnas yra neigiamai apie sovietus nusistatęs.

Straipsnio autorius siūlo, jog JAV kongresas turėtų išleisti įstatymą, kad Amerikos piliečiai dėl karo nusikaltimų būtų teisiami JAV kriminalinio proceso teisme, kad įrodymai būtų pateikiami pagal JAV teismų reikalavimus ir kad sovietų liudininkai turėtų būti apklausingi JAV ambas-

AUKŠTŲJŲ KARININKŲ ŽUDYNĖS SOV. S-GOJE

Dirva rugpiūčio 6 paskelbė iš rusų savaitinio žurnalo *Ogoniok* gen. ltn. Tadorskio pateiktus duomenis apie Stalino susidorojimą su aukštaisiais Raudonosios armijos karininkais. Pagal jo surinktus duomenis Stalinas likvidavo: iš 5 esamų maršalų 3, iš 5 armijų grupių vadų — 3, iš 10 armijų vadų — 10, iš 57 korpus vadų — 50, iš 189 divizijos vadų — 154, iš 456 pulko vadų — 401. Neišvengė valymo ir politiniai komisari: buvo sušaudyti visi 16 vyresnieji armijų komisari, o iš 28 korpo komisarų buvo likviduoti 25.

Tame pat žurnale buvo paskelbtas ir Baltijos laivyno revoliucinių jūrininkų vado Feodoro Raskolnikovo laiškas Stalinui.

Po revoliucijos Raskolnikovas buvo paskirtas laivyno vadu, o kiek vėliau — ambasadorium į Bulgariją. 1938 m. jis buvo pašauktas namo, nes būsiąs skiriamas aukštesnėms pareigoms. O tuo metu jau buvo prasidėjęs diplomatų valymas: iš Ispanijos buvo parviliotas ir sušaudytas ambasadorius Antonovas-Ovsejenko. Raskolnikovas, nors ir įtardamas, koks likimas jo gali laukti, nutarė grįžti, bet Sov. S-gos pasienyje pamatė laikraštįje

niekad negalvojo panaudoti atominių ginklų karo lauke. Jie žiūri į atominius ginklus kaip į "politinį instrumentą terorui". Brežnevo atominių ginklų programa 1970 metais buvo tik noras susilyginti su Amerika.

J.S.

RUSŲ TANKŲ PRANAŠUMAS

Staiga išėjo viešumon ilgi Pentagono debatai apie rusų tankų šarvų naują medžiagą, kurie gali padaryti Amerikos pėstininkų prieštankinius ginklus beverčiais.

Šie debatai Pentagone jau tęsiasi nuo 1985 metų, kai šiuo klausimu pasirodė studija. Ir dabar ši sovietų tankų šarvų ypatybė pasiekė tokį pavojaus laipsnį, kad Amerikos atsilikimas šioje srityje tapo "National emergency" — tautinė kritiška padėtis, kaip kad išsireiškė gynybos sekretorius Casper Weinbergeris.

Amerikiečių ekspertų žiniomis, sovietų fronto linijos tankai (T-80) jau yra aprūpinti šiais specialiais šarvais. Šie šarvai turi sprogstamą medžiagą, kuri sprogstą, kai prieš prieštankinis pabūklas arba raketa į ją pataiko, neleidama raketai arba sviediniui pra-

mušti tanko šarvų, nukreipdami tiesioginį smūgį.

Kongresas pradėjo uždarus tardymus (apklausimus) su klausimu, ar mes galime sulaukyti sovietų tankus?

Rūpestį kelia ir tokie pareiškimai buv. Pentagono analitiko Pieree Sprey, kad visos amerikiečių pėstininkų prieštankinės raketos yra netinkamos pramušti naujus sovietų tankų šarvus.

Nors susirūpinimas yra didelis, bet yra balsų, kad Sprey žinių šaltiniai būtų patikrinti ir akla remtis jo teigimais būtų nerimta.

J. S.

pranešimą, kad esąs atleistas iš pareigų. Tada pasuko į Paryžių ir parašė Stalinui laišką, kuriame jį apkaltino, kad jis "maudosi savo buvusių bičiulių ir draugų kraujuje, rengdamas parodomuosius teismus, kurie kaltinimų absurdiškumu pralenkia viduramžiais vykusias raganų medžiokles."

Chruščiovo laikais Raskolnikovas buvo rehabilituotas, bet jis jau seniai buvo miręs. Tačiau 1965 m. jis vėl buvo viešai pasmerktas kaip trockistas ir išdavikas.

EUROPOS PERSKĖLIMAS

Tėviškės žiburiai paskelbė savo bendradarbio M. straipsnį, pateikiantį šveicaro Hans Rychner mintis apie Ribbentropo - Molotovo 1939 m. rugpjūčio 23 pasirašytą sutartį, pagal kurią Europa buvo pasidalinta tarp Sov. S-gos ir Hitlerio Vokietijos. Sutartis tebėra neatšaukta ir dabar.

Rychner pastebi, kad Sov. S-goje, vykstant vadinamajam atvirumo politikai, vengiama net minėti šią sutartį. Vakaruose taip pat beveik niekas apie šią sutartį nekalba, nors ja remiasi Rytų ir vidurio Europos valstybėse esanti neteisėta santvarka ir Vokietijos padalinimas.

1938 m. Munchene vykusio konferencija parodžiusi Hitlerio ryžtingumą ir Vakarų valstybių silpnumą. Stalinas bijojo vykstančios Europoje krizės ir stengdamasis, kad Sov. S-ga neliktų apsupta ir izoliuota, ryžosi dėtis į sąjungą net ir su didžiausiu savo priešu Hitleriu. Tokia sąjunga reikštų karą Vakaruose, o Stalinas turėtų laiko paruošti Sov. S-gą teritoriniams užkariavimams.

1939 m. pradėta slaptomis prekybinėmis derybomis su Vokietija, o kiek vėliau pradėjo vilioti Vakarų valstybes sudaryti su Sov. S-ga karinę sąjungą. Bet Vakarai negalėjo sutikti su Stalino sąlygomis, todėl Stalinas derybas su Vakaraais nutraukė.

1939 m. rugpjūčio 24 į Maskvą atskrido Vokietijos užs. reik. ministe-

ris Ribbentropas su delegacija. Jo atvykimas trenkė kaip žaibas iš giedro dangaus. Vokietijai 1939 m. rugsėjo 1 užpuolus Lenkiją, (kiek vėliau prie to prisidėjo ir Sov. S-ga) Maskva netrukus pradėjo veiksmus prieš Baltijos valstybes ir Suomiją, o 1940 m. ir prieš Rumuniją. Tada visiems politikams paaiškėjo, kai šitiems visiems veiksmams kelius atidarė neseniai pasirašytoji Ribbentropo - Molotovo sutartis.

KULTŪRININKŲ SANTYKIAI SU OKUPUOTA LIETUVA

Šiuo klausimu vedamuoju pasisako 1987 m. liepos 30 *Dirva*. Priežastį šiam pasisakymui sukėlė JAV gyvenčių lietuvių kultūrininkų (Mykolas Drunga, Edv. Kaminskas, L. Mockūnas ir Kęstutis Keblys) lankymasis okupuotoje Lietuvoje ir tariamasis su jos atstovais — Visatarybinio kultūros fondo Lietuvos skyriaus valdybos pirm-ku prof. Č. Kudaba, Lietuvos TSR valstybinio leidyklų pirmo pavaduotoju R. Mališausku, Lietuvos komunistų partijos užsienio skyriaus vedėjo pavaduotoju Justu Peleckiu, Tėviškės draugijos pirm-ku V. Sakalausku ir *Gimtojo krašto* bendradarbiu.

Vedamasis skundžiasi, kad kalbėtasi buvo drąsiai, beveik visos išeivijos vardu, nesiribojant tik asmeniniais ar "elitinio" luomo įsipareigojimais. Esą buvę sutikta, kad nebūtų kritikuojama dabartinė Lietuvos padėtis, buvę svarstoma išeivijos finansinė parama kraštui.

Vedamasis nurodo, kad ryšiai su kraštu iki šiol nebuvo visiem priimtiniu būdu išspręsti, bet jie buvo palaidomi daugiau asmeniškų būdu. Vedamasis būtų linkęs tuos pokalbius laikyti nesusipratimu ar moraliniu lėkšutumu, jei vienas iš pokalbio dalyvių nebūtų buvęs PLB vicepirm-ku informacijos reikalui ir LF tarybos nariu. Iki šiol nei PLB nei Lietuvių fondas tuo reikalu nieko nepareišė, nepasisakė nei veiksniai, nors klausimas liečia išeivijos laikysenos kryptį. Pri-

kišama, kad ir LB neturi aiškaus principinio nusistatymo tuo reikalu. Vedamasis reikalauja, kad LB ir veiksniai viešai pasisakytų šiuo reikalu, nes "turime žinoti, kaip ir kur yra leidžiami Lietuvos laisvinimui ir lietuviybės išlaikymui renkami pinigai. Turime žinoti, kas iš tikro veda mus ir ką sekame." — baigia laikraštis.

LIUDO KAIRIO BYLOS ATGARSIAI

OSI pastanagom ištrėmus į Sov. S-gą estą Karl Linna, Amerikos pagrindiniuose laikraščiuose pasirodė žinių, kad ateinanti eilė būti ištremtiems į Sov S-gą Liudui Kairiui, K. Palčiauskui ir kitiems mūsų tautiečiams. Tom užuominom nei mūsų veiksniai, nei kitos org-jos didelio dėmesio neskyrė. Bet netrukus visus sukrėtė žinios, kad Kairys gavęs iš valdžios įstaigų pranešimą pasiruošti trėmimui į Sov. S-gą. Ir tik tada visi sujudo Kairio gelbėti, tik nežinia, ar dabar jau nėra šaukštai po pietų.

Dirva rugpjūčio 13 d. vedamojo vieton išspausdino aprašymą Kairiui gelbėti Čikagoje sukviestą susirinkimą, kurio metu paaiškėjo didelis lietuvių visuomenės susirūpinimas OSI užmačiomis paskelbti kiekvieną lietuvių nacių kolaborantu, kuris vokiečių okupacijos metu turėjo savo bute telefoną. Šis sukrėtimas atidarė ir pinigines Kairiui gelbėti, nors buvo ir tokių, kurie bijojo aukoti, nenorėdami, kad nereikalingieji nesužinotų jų pavardžių. Vis dar manoma tokiu būdu išsigelbėti, bet nenorima suprasti, kad OSI pareigūnams yra atviri visi okupacijos meto šaltiniai ne tik JAV archyvuose, bet ir Vakarų Vokietijoje ir net Sov. S-goje, kurios sumanumui padirbinėti dokumentus prieš jai pavojingus asmenis nėra ribų.

Reikia tikėtis, kad Kairio bylos sukeltas susirūpinimas neišblės ir paskatins mūsų veiksmus ir ad hoc org-jas dar labiau sukrusti prieš OSI vedamą keršto politiką.

KITAKALBĖ SPAUDA IR LIETUVA

Šiuo klausimu rugpjūčio 12 d. *Drauge* straipsniu "Stambi politinė klaida" rašo žymus Venecuelos lenkų veikėjas ir lietuvių draugas Feliks Zubr. Jį šiuo klausimu pasisakyti vertė J. Kojelio *Lietuvių dienose* išspausdintas teigimas, kad "kitakalbė spauda lietuvių tautos neapgins ir neišvaduos".

Straipsnio autorius įrodinėja, kad Lietuva galėsianti būti atstatyta kaip nepriklausoma valstybė tik Lietuvoje gyvenančių lietuvių pastangom ir darbu. Bet Lietuvai atstatyti yra reikalingi ir sąjungininkai bei draugai, kurie atėjus metui būtų politiniai ir kitais būdais nusiteikę remti atgimstančios tautos pastangas nepriklausomybės atstatymui. Tad rasti Lietuvai draugų esąs didžiausios skubos ir svarbos visų pasaulio lietuvių politinių vadų uždavinys. Neneigiant savo spaudos reikšmingumo kovoje už Lietuvos atstatymą, nepartartina pasitikėti tik savomis pastangomis, bet reikia ieškoti draugų ir Lietuvos klausimo rėmėjų. Tokie draugai patys neatsiranda, juos reikia surasti ir svarbiausia išlaikyti pastoviais draugais. Čia autorius primena buv. JAV diplomato ir Venecueloje gyvenančio ir veikiančio dr. Vytauto A. Dambraivos atvejį. Anksčiau patalpinti lietuvių reikalais straipsnį į Venecuelos laikraščius buvę beveik neįmanoma, bet dr. Dambraiva įsigijus įtakingų draugų ir ryšių, didieji Venecuelos laikraščiai mielai spausdina jo straipsnius ir studijas. Šimtai jo straipsnių Venecuelos spaudoje gvildena įvairias lietuvių tautos išlikimo problemas. Tokiu būdu ir didžioji skaitytojų masė susipažįsta su Lietuvos reikalais ir pasidaro palankūs jos siekimams.

JUNGTINĖS EUROPOS VALSTYBĖS IR MAŽOJI LIETUVA

Tokiu pavadinimu 1987 m. rugpjūčio 6 *Laisvoji Lietuva* paskelbė M. Gelžinio straipsnį. Kam rūpi jung-

tinės Europos Valstybės, turėtų su šiuo straipsniu susipažinti, nes čia autorius šį klausimą nagrinėja plačiai, net nuo jungtinės Europos idėjos atsiradimo. Europoje šiuo metu veikia net trys viršvalstybinės Europos institucijos, tai Eugopos anglies ir plieno bendruomenė, Europos bendroji rinka ir Europos atominės energijos bendruomenė. Jos visos yra tvarkomos vienos administracijos — Europos bendruomenės. Šiuo metu Europos bendruomenę sudaro 322.2 milijonai Europos gyventojų. Nuo 1979 m. Europos bendruomenė turi ir savo parlamentą, kuris, gaila, dar tebėra tik patariamasis, o ne įstatymus leidžiantis organas. Šis parlamentas net yra paskyręs 250,000 bendruomenės atsiskaitymo vienetų Vakarų Vokietijoje esančioms lietuvių, latvių ir estų gimnazijoms remti.

IŠEIVIJOS RYŠIAI SU LIETUVA

Stambią kontroversiją sukėlė kelių JAV išėivijos kultūrininkų pokalbis, šiais metais vykęs su okupuotos Lietuvos oficialiais pareigūnais. Su asmeniškėmis kelionėmis, savo laiku kėlusiomis didelius ginčus, jau esame apsipratę. Važiuoja tam, kas tik pajėgia ir nori, ir mažai kas tokius pravardžiuoja sovietiniais bernais. Bet štai dabar grupė mūsų susėdo už bendro stalo su oficialiais okupuotos Lietuvos pareigūnais ir keitėsi mintimis apie kultūrinį bendradarbiavimą.

Jei kai kurie mūsų laikraščiai, kaip *Dirva* ir *Laisvoji Lietuva* be jokių sąlygų pasmerkė tokį bendradarbiavimą ir išbarė pokalbyje dalyvavusius išėivijų kultūrininkus, o ypač Mykolą Drungą, nes jis priklauso PLB valdybai ir LF. Smerkiamas buvo ne tik pats Drunga, bet ir tos org-jos, kurioms jis priklauso, ir buvo reikalaujama, kad jos viešai pasiaiškintų, nors Drunga kalbėjo tik savo, o ne org-jų vardu.

Žymiai šalčiau ir rimčiau į šį klausimą pažiūrėjo "Tėviškės žiburiai"

rugpjūčio 25 d. vedamuoju. Vedamasis pripažįsta, kad ryšiai su Lietuva yra sunkiai sprendžiama problema. Bet iš kitos pusės išėivija negali nuo Lietuvos izoliuotis ir rankas sudėjus ramiai žiūrėti. Pokalbiuose buvo keliami kultūriniai klausimai, kurių sprendimas turėtų eiti per "Tėviškės" draugiją, kuri esanti sovietinės "Rodinos" steiginy, politinė-propagandinė, Maskvai tarnaujanti institucija. Visam bendradarbiavimui esąs vienas nenugalimas "tabu" — negali būti liečiams Lietuvos inkorporavimas į Sov. S-gą, tai viskas, kur liečiama Lietuvos laisvės klausimas, negali pasiekti okupuotos Lietuvos.

Šiuos pokalbius plačiai komentavo ir *Draugas* rugpjūčio 21 d. Antano Jomanto straipsniu "Ką galima prarasti ir ką laimėti". Čia pabrėžiama, kad bendradarbiauti su tauta be okupanto įsikišimo yra neįmanoma. Kultūriniai mainai su pavergtu kraštu yra neįmanomi. Autorius apgailestauja, kad šiuo klausimu neturėjome aiškios politikos. Veiksnių išleisti nurodymai esą blankūs ir turi daug plyšių. Atskirti tautą nuo okupanto valdžios galima tik teorijoje. Kalbėti su pavergta tauta esanti tik fikcija, savęs apgaudinėjimas.

Išsamų ir tvirtais argumentais paremtą atsakymą šiuo klausimu pareiškė priekaištus spaudoje pateikė pokalbio su Lietuvos pareigūnais dalyvis Mykolas Drunga straipsniu "Mano sąžinė gryna", išspausdintu *Drauge* rugsėjo 3 ir 4. Čia autorius tvirtina niekada nebuvęs komunistu ir komunizmo simpatiku; esąs rašęs prieš komunizmą su visomis jo formomis; nepriklausęs prie tų, kurie mano, kad Lietuvoje nėra nieko gero; savo nusistatymų nei čia, nei Lietuvoje niekuomet neslėpęs; susitarimas apsikeisti straipsniais buvęs tik principinis; sovietų propaganda mums nesanti svetima ir pavojinga, o išėivijos necenzūruoto balso Lietuvos skaitytojas nėra laisvai girdėjęs jau 40 m.; tuo pokalbiu komunizmas tikisi sukelti išėivijoje erzėlį, kas ir yra įvykę; kalbėjęs tik savo vardu, nes

KONSTITUCIJA

Šiomet, 1987 metais, sueina du šimtu metų nuo Jungtinių Amerikos Valstijų konstitucijos surašymo, priėmimo ir paskelbimo. Tai sudaro tinkamą progą bent trumpai į ją pažvelgti ir ją pasvarstyti.

1776 metais Amerikos kolonijose gyvenantieji naujakuriai, beveik ištiesai anglų kilmės sugalvojo sukelti revoliuciją, atsisakyti Anglijos karaliaus Jurgio III valdžios ir įsteigti savo laisvas valstybes. Atvirai kalbant, ne visi tų kolonijų gyventojai panorėjo tos revoliucijos. Jų buvo tik maždaug trečdalis. Kitas trečdalis visai nenorėjo tos revoliucijos ir dėl to daugelis jų, negalėdami prisitaikyti prie naujos santvarkos, buvo priversti pasitraukti, daugumoje į Kanadą. Šių pastarųjų laikysena irgi turėjo tam tikros racijos. Juk jeigu ne ta revoliucija, tai šiandien Anglija, Kanada ir Ame-

rika sudarytų vieną, tikrai didelę ir galingą valstybę, ir pasaulis gal atrodytų kitaip. Kaip ten bebūtų, po 1776 m. atsisakę karaliaus Jurgio III valdžios ir įsteigę trylika laisvų valstybių, kolonistai vis dėlto suprato reikalingą įsteigti vieną, didesnę, stipresnę valstybę ir tą jie ir mėgino padaryti. Tam, žinoma, jie turėjo sudėti tokias valstybės pamatus, atseit, surašyti konstituciją. Tos konstitucijos kūrėjai, susirinkę Filadelfijoje jos sukurti ir surašyti, buvo beveik visi gerai mokyti, pasiturintys vyrai, susipažinę su Europos politika, istorija, joje vyraujančiomis mintimis. Jie buvo skaitę tokius rašytojus kaip anglą John Locke, prancūzų Montesquieu ir kitus. Iš jų jie perėmė visą eilę minčių ir principų, svarbiausia, tur būt, šį: yra pavojinga palikti valstybės valdžią vienam asmeniui, ar tai būtų karalius, imperatorius, dikta-

torius, prezidentas etc. Kad to pavojaus išvengus, reikia valdžią padalinti į tris dalis: būtent: egzekutyvinę (vykdomąją), legislatyvinę (įstatymų kuriamąją) ir jurisdikcinę (teisiamąją). tuo — jie galvojo — bus pasiekta, kad tos trys valdžios dalys, didele dalimi viena nuo kitos nepriklausomos, viena kitą prižiūrės, kontroliuos ir tokiu būdu gal neleis įsivyrtauti vienam diktatoriui, kuris pasiglemš visą valdžią sau. Tas principas — valdžios padalinimas į tris dalis — pasirodė esąs labai tinkamas geras ir naudingas, ir jis dabar yra dominuojantis, priimtas (bent formaliai) daugumoje visų pasaulio valstybių, kurių dabar yra apie 160.

Kad ši konstitucija buvo surašyta gerai, patikimais pagrindais, tvirtina faktas, kad ji išsilaikė jau 200 metų; yra pagrindo manyti, jog ji išsilaikys dar ir ilgiau. Ši Amerikos konstitucija yra, berods, pati seniausioji, dar tebegaliojanti konstitucija visame pasaulyje. Visose kitose šalyse konstitucijos, jeigu jų iš viso buvo, niekad taip ilgai neišsilaikė. Šia proga prisimintina mūsų tėvynė Lietuva, kuri savo nepriklausomybės laikotarpiu — nuo 1918 iki 1940 metų — turėjo net tris konstitucijas.

Tiesa, toje konstitucijoje yra tam tikrų trūkumų. Ji visiškai nesprendė, net nemini juodųjų vergijos problemos; ji neduoda moterims teisę balsuoti (tam reikėjo papildymo, pakei-

gyvenąs laisvame krašte ir turįs teisę reikšti savo nuomonę; kad nesąs pirmas bendruomenininkas tokiems klausimais kalbėjęs su okupuotos Lietuvos pareigūnais; ir palaimintasis arkivyskupas J. Matulaitis lietuviams krikščionims yra taip pasakęs: "Mes privalome būti jėga užgrobiančia, visur įeinančia, įlendančia, pramušančia, apimančia, ne tik tokia, kuri ginasi."

Naujas "GIMTASIS KRAŠTAS"

Draugo kultūrinis priedas pasisako

dėl čia plačiai skaitomo okupuotos Lietuvos "Tėviškės" draugijos leidžiamo ir išėiviams siuntinėjamo *Gimtojo krašto* išvaizdos ir turinio pakeitimo. Esą jis ne tik pagražino ir sumodernino savo išorę, bet išmetė ir didelę dalį ideologinio balasto. Jo vietą užima autentiškesni Lietuvos gyvenimo vaizdai ir jos žmonių pasisakymai. Į jo puslapius ateina žmonės, palaiką Lietuvos savitumą ir jos kultūrinę tapatybę.

Tačiau jame likę ir seniai pažįstamų dūmų. Taip Mokslų akademijos ben-

dradarbio Antano Augaus straipsnių serijoje apie lietuvius partizanus kartojama tipiška Stalino ir Berijos stiliaus klastotė, aukštinti tų dviejų didvyrių parankinius ir nieku nesiskirianti nuo ankstesnių klastočių, kaip "Vanagai iš anapus" ir kt., o redakcija priduria, jog "tokiomis emocijomis gyvena visa Lietuva."

Ir senasis ir naujasis "Gimtasis kraštas" pagrindiniu tikslu laiko jų santvarkos gynimą, Lietuvos okupacijos įteisimą ir išėivių neutralizavimą ar atvertimą. Nesuklyskime!

timo), bet viso dėltoji laikosi gerai.

Šiuo atžvilgiu įdomi didžiosios Britanijos karalystė, nes ji rašytos, formalios konstitucijos iš viso neturi. Anglija turi seną, gražią demokratijos ir asmeninės laisvės tradiciją, einančią atgal net iki 1215 metų, kada karalius Jonas Bežemis turėjo pasirašyti "Magna Charta Libesratatum"; tai įgalina Angliją gražiai, demokratiškai tvarkytis net be rašytos, formalios konstitucijos.

Visai priešingas pavyzdys yra Sovietų Sąjunga. Ji turi rašytą, formalią konstituciją, kurioje surašyti tik gražūs kilnūs principai. Žmogus, paskaitęs tik sovietinės konstitucijos tekstą, bet nežinąs tikrosios sovietinio gyvenimo realybės, susidarytų įspūdį, kad ten dominuoja pavyzdiną demokratija. Mes, kurie išgyvenome tą sovietinę realybę, žinome, kad tie gražūs principai yra tušti žodžiai, surašyti dėl propagandos, tarnaujant tik naivių svetimtaučių "apmuilnimui", bet kurie žiaurioje sovietinio gyvenimo realybėje visiškai ignoruojami.

Amerikos konstitucija padalina valdžią į tris dalis: A) egzekutyvinė — vykdomoji — atseit prezidentas, kuris kartu su vice prezidentu, renkamas ketveriems metams ir gali būti perrenkamas tik vieną kartą. Prezidentas valdo visą vykdomosios valdžios aparatą, kuris dabar yra tikrai didelis — apie du milijonų tarnautojų. Prezidentas taipogi yra ir visų ginkluotų krašto pajėgų — armijos, laivyno, aviacijos — vyriausias vadas. Jų irgi daugiau negu du milijonai. Net į prezidento asmeninį štabą įeina apie 500 žmonių.

Jungtinėse Amerikos Valstijose prezidentas yra ypatingai galingas šia prasme: daugelis valstybių savo santvarkoje daro skirtumą tarp valstybės galvos, kuriuo monarchijoje yra karalius, o demokratijoje — prezidentas, iš vienos pusės, o iš kitos pusės vyriausybės galvos paprastai vadinama ministru pirmininku (arba, pvz. Vakarų Vokietijoje kancleriu). Amerikoje to skirtumo nėra. Čia prezidentas yra kartu ir valstybės galva, ir vyriau-

sybės galva. Tai, žinoma, apsunkina jo padėtį, nes jam užkraunama per daug pareigų. Dėl to kartais pasigirsta balsų, siūlančių pakeisti konstituciją ta prasme, kad būtų įvesta institucija panašią į ministrą pirmininką. Nepanašu, tačiau, kad tai įvyktų, nes konstitucijos keitimo procedūra yra sunki ir komplikuoata, kad išlaikius konstitucijos pastovumą. Iš kitos pusės, vice prezidentas tiesioginių pareigų turi tik visai mažai. Konstitucija jam numato tik pareigą pirmininkauti senato posėdžiams ir, senato balsams pasidalinus lygiomis 50-50, duoti lemiamąjį balsą. Šitaip vice prezidento poziciją gal būtų galima palyginti su padėtimi ugniagesio tuo metu, kai nėra gaisrų. Jis tik budi ir laukia.

B) Antroji valdžios dalis yra legislatyvinė, atseit leidžianti įstatymus. Tą dalį konstitucija vadina kongresu. Kongresą sudaro dvejį rūmai: a) atstovų rūmai (House of Representatives) ir b) senatas Atstovų rūmų nariai ("representatives", populiariai vadinami kongresmanais) renkami Amerikos piliečių tiesioginiu balsavimu, remiantis demokratiniu principu "vienas žmogus — vienas balsas", Maždaug pusė milijono piliečių renka vieną atstovą. Ju dabar yra 435. Jie renkami dviem metams ir gali būti perrenkami neribotą skaičių kartų. Senato nariai, vadinami senatoriais, renkami kitokiu būdu. Kiekviena iš 50 Jungtinės Amerikos Valstijas sudarančių valstijų (state) renka po du senatoriu. Šiuo atveju principas "vienas žmogus — vienas balsas" negalioja, nes gyventojų skaičius neturi reikšmės. Ir Delaware valstija, kuri turi gyventojų mažiau negu milijoną, ir Kalifornija, turinti gyventojų daugiau negu 20 milijonų, renka po du senatoriu. Senatoriai renkami šešeriem metams. Jų rinkimai sutvarkyti kitaip negu atstovų rūmų rinkimai. Tuo tarpu, kai atstovų rūmų visi 435 atstovai perrenkami kas dveji metai, senatorių kas dveji metai renkamas tik trečdalis, atseit 33, Tai padaryta tam kad

išlaikius senato pastovumą, tęstinumą. Kongreso galios gana plačios. Pirmoji jo pareiga, žinoma, leisti įstatymus. Šalia to jis tačiau turi eilę kitų teisių. Jis turi "piniginę teisę" Tai reiškia, kad prezidentas negali išleisti jokių pinigų, kol kongresas nepatvirtina, neduoda leidimo. Prezidentas sudaro metinį biudžetą, bet kongreso prerogatyva yra tą biudžetą arba tvirtinti, arba atmesti. Tol, kol kongresas biudžeto nepatvirtina, prezidentas negali išleisti nei cento.

Tais atvejais, kai tos valdžios dalys yra skirtingose rankose, pvz. dabar, kai prezidentas yra respublikonas, bet kongreso dauguma yra demokratai, iš to gali kilti ir faktinai kyla visa eilė kartais gana painių problemų, net kivirčių. Šios problemos išvengia valstybės, pvz. D. Britanija, kur parlamento dauguma išrenka ministrą pirmininką, (prime minister) kas reiškia, kad tokiem kivirčiam galimybės nėra.

C) Trečioji federalinės dalis valdžios dalis yra jurisdikcinė, atseit teismas. Ją sudaro Aukščiausias teismas (Supreme Court) ir kiti žemesni teismai. Aukščiausiasjį teismą sudaro pirmininkas ir 8 teisėjai, kurie tarnauja iki gyvos galvos, atseit negali būti atleidžiami, išskyrus tik už nusikaltimus. Teisėjai skiriami prezidento, bet turi būti senato patvirtinti. Tai reiškia, kad kandidatas į teisėjus turi būti priimtinas ir vienai ir kitai partijai, kas irgi gali sukelti problemų.

Atrodytų, jog visų trijų federalinės valdžios dalių kompetencijos ir prerogatyvos yra aiškiai nustatytos ir atribotos, tačiau ir čia gali iškilti ir iškyla problemų ir konfliktų. Štai pavydys, kuris ypač ryškėja šiais metais.

Tvarkyti užsienio politiką, t. y. santykius su visomis kitomis pasaulio valstybėmis, kurių yra apie 160, yra visai aiškiai prezidento prerogatyva. Tai yra visai tikslu, nes leisti praktišką kasdieninę užsienio politiką tvarkyti 435 atstovų rūmų nariams ir 100 sena-

(Nukelta į p. 432)

LIETUVOS DIPLOMATINĖ IR KONSULIARINĖ TARNYBA

C. SURDOKAS

(Tąsa iš "Kario" Nr. 8)

LIETUVOS DIPLOMATIJOS ŠEFAS

Dr. Stasys A. Bačkis. Nuotr. K. Čikoto

1978 m. rugpjūčio 20 d. Lietuvos diplomatinės tarnybos šefas Stasys Lozoraitis pasirašė tokį dokumentą: "Jo Malonei Ponui Įgaliotam Ministeriui Dr. Stasiui A. Bačkiui, Vašingtone. Pasirem-

damas p. Užsienio Reikalų Ministerio telegrama Nr. 288, iš 1940 m. birželio mėn. 1 d., skiriu Tamstą Lietuvos Diplomatinės Tarnybos Šefo Pavaduotoju. Mano mirties atveju Tamsta perimsi Lietu-

vos Diplomatinės Tarnybos Šefo pareigas."

Mirtis Stasj Lozoraitį ištiko 1883 m. gruodžio 24 d. Romoje, kur jis gyveno visą pokario laiką. Su ta diena Diplomatinės tarnybos šefo pareigas pradėjo eiti svarbiausiojo Lietuvos diplomatinio posto Vašingtone galva dr. S. A. Bačkis, kuris nepaprasto darbštumo ir gilios atsakomybės jausmo vedamas sąžiningai atlieka visas savo pareigas, susijusias su užimamąja pozicija ir su idealistiniu nusiteikimu prisideda prie Lietuvos laisvinimo darbų.

Dr. J. A. Bačkis gimė 1906 m. vasario 10 d. Pantakonių km., Joniškėlio vls., Biržų aps. Gimnaziją baigė 1925 m. Panevėžyje. Studijavo Paryžiuje 1928 m. įsigydamas teisių licenciatu laipsnį, ten pat iki 1930 m. tęsė studijas Tarptautinių mokslų institute. Disertaciją doktorato laipsniui gauti apgynė Paryžiaus teisių fakultete 1942 m.

Lietuvos užsienio reikalų ministerijos tarnybon įsijungė 1930 m. lapkričio 1 d., pradžioje politikos departamento sekretorium, nuo 1934 m. galo buvo U. R. ministro asmens sekretorium, nuo 1938 m. rugpjūčio 1 d. pasiuntinybės Paryžiuje pirmuoju sekretorium, o nuo 1939 m. birželio 1 d. pasiuntinybės patarėju. Karo metu nuo 1943 m. rugsėjo 19 d., vokiečiams areštavus ir deportavus min. P. Klimą, jis rūpinosi Lietuvos ir lietuvių reikalais. Į dabartinę savo tarnybos vietą buvo paskirtas 1960. VI. 20 d. patarėjo pareigoms. Juozui Kajeckui dėl ligos negalint eiti Lietuvos atstovo pareigų, jas perėmė dr. Bačkis 1976. VI. 25. Chargé d'Affaires titulus pripažintas 1977. I. I. Tose pareigose jis išbuvo iki 1987 m.

lapkričio 15 d., kai atsistatydinęs jas perdavė Stasiui Lozoraičiui, jr.

Šalia diplomatinėjų pareigų dr. Bačkis aktyviai dalyvauja lietuvių ir tarptautinėse organizacijose, bendradarbiauja spaudoje. Būdamas Kaune 7 metus buvo Valančiaus liaudies universiteto rektorium, vadovavo lietuvių katalikų jaunimo organizacijoms. Priklausė "Naujosios romuvos" sąjūdžiui. Nuo 1936 m. pradžios yra Lietuvių katalikų mokslo akademijos narys. Jo iniciatyva daug prisidėjo prie tos akademijos atgaivinimo užsienyje, kuri jį išrinko Akademijos garbės nariu.

Tarptautinio pobūdžio organizacijų sąrašuose dr. Bačkj galime užtikti tokių draugijų: Lietuvių-prancūzų susiartinimo draugijos, Tarptautinės teisės draugijos, Europos federalistų draugijos, Nepriklausomos tarptautinės mokslo ir literatūros akademijos ir Oskaro Milašiaus draugų sąjungos garbės komieteto.

Dr. Bačkis yra apdovanotas Lietuvos Latvijos, Italijos, Švedijos ir Šv. Sosto ordinais. 1933 m. rugpjūčio 12 d. jis vedė Oną Galvydaitę ir su ja susilaukė dviejų sūnų, kurių pirmasis, Ričardas, yra International Unilever kompanijos produktų pardavimo direktorius. Gyvena Prancūzijoje ir augina gražią lietuvišką šeimą. Antrasis, prelatas Audrys, yra Vatikano Viešųjų Bažnyčios reikalų tarybos pasekretorius.

Savo straipsnius bei studijas dr. Bačkis rašė lietuvių ir prancūzų kalbomis. Jo knyga *La Tragedie des Etats Baltes* yra parašyta prancūziškai, išleista Paryžiuje 1952 m. Lietuvių katalikų mokslo akademijos Suvažiavimo darbų IV tome (pp. 49 - 66) yra jo studija "Katalikų Bažnyčios doktrina apie tautų apsisprendiamo teisę," o LMKA Suvažiavimo darbų VIII t. (pp. 435 - 455) studija "Sovietų Sąjungos laikysena nacijų, tautybių bei Lietuvos atžvilgiu." Žurnalas "Karys" Nr. 6(1523), pp. 201 - 207, 1976 yra išspausdinęs dr. S. A. Bačkio studiją "Lietuvos - JAV santykiai

dviejų šimtmečių (1776 - 1976) laikotarpyje."

Nenuostabiai tvirtos prigimties dr. Bačkis per 80 metų tik du kartus jaunystėje buvo susirgęs, be ligoninės gydymo ar priežiūros. Pirmą kartą ligoninėn pakliuvo per eismo nelaimę sunkiai nukentėjęs 1986 m. kovo 10 d. Jis buvo taip sužalotas, kad gydytojas, kuris sutvarstė sužalotas jo kūno dalis, sekantį rytą p. Bačkieni pareiškė, jog jis teikdamas pagalbą

ligoniui abejojęs, ar jis dar išvys dienos šviesą. Tačiau ligonio vitališkumas, gera ligoninės ir gydytojų priežiūra ir artimųjų bei draugų maldos bei užuojautos su Dievo malone grąžino jį gyvenimam beveik su ta pačia energija ir tuo pačiu pasišventimu. Bet dabar jis Lietuvos atstovo pareigas perleido jaunesniam ir tuo būdu užtikrinti diplomatinės tarnybos tęstinumą, pasilikdamas Lietuvos diplomatų šefu.

LIETUVOS ATSTOVAS VAŠINGTONE IR PRIE ŠV. SOSTO

Stasys Lozoraitis. Nuotr. K. Čikoto

Lietuvos pasiuntinybė prie Šv. Sosto karo metu vykusių pasikeitimų beveik nebuvo paliesta. Ji buvo degraduota tik popiežiui Jonui XXIII atėjus į Šv. Petro sostą. Lietuvos atstovo įgalioto ministerio Stasio Girdvainio kredencialai 1950 m. buvo pakeisti į "gérant d'affaires". Vėliau reikalai krypo vėl į gerąją pusę, ypač prie dabartinio popiežiaus Jono Pauliaus II.

Stasiui Girdvainiui mirus, 1970 m. birželio 15 d. Lietuvos atstovo pareigas pradėjo eiti pasiuntinybės pirmasis sekretorius Stasys Lozoraitis, jr.

Dabar Vatikano jam yra teikiamas Patarėjo titulas. Tokiu pat titulu Lozoraitis yra priskirtas ir prie Lietuvos pasiuntinybės Vašingtone.

Stasys Lozoraitis, jr. yra buv. Lietuvos užsienio reikalų ministro ir Lietuvos diplomatinės tarnybos šefo Stasio Lozoraičio sūnus. Jis gimė 1924 m. rugpjūčio 2 d. Berlyne. 1935 - 40 metais mokėsi Marijos Pečkauskaitės gimnazijoje Kaune. 1943 m. baigė vokiečių gimnaziją Romoje. Studijavo teisę Romos universitete 1944 - 48 m. Lietuvos pasiuntinybėje pradėjo dirbti 1943 m., nuo 1947 m. kaip atašė, o nuo 1953 m. pirmojo sekretoriaus pareigose.

1987 m. lapkričio 15 d., Dr. Stasiui A. Bačkiui atsistatydinus, jis perėmė Lietuvos atstovo pareigas Vašingtone, pasilikdamas atstovu Vatikane.

Nuo 1944 m. Lozoraitis gyvai dalyvauja Italijos lietuvių veikloje. Yra buvęs Lituania draugijos valdyboj, centriniam lietuvių komitete, kurio pirmininku buvo 1950 m. Italijos lietuvių bendruomenės laikinojo organizacinio komiteto pirmininku 1950 - 52. Jis buvo ir Tarptautinės tremtinių intelektualų sąjungos valdyboj, o paskutiniuoju laiku yra daug dirbęs Šv. Kazimiero 500 metų sukakties minėjimo komiteto ir 600 metų Lietuvos krikšto sukakties minėjimo komitete. Keliomis progomis lankėsi JAV ir kalbėjo didžiųjų lietuvių organizacijų suvažiavimuose. Bendradarbiauja spaudoje.

VINCAS BALICKAS LIETUVOS ATSTOVAS LONDONE

Lietuvos užsienio reikalų ministerijos, Ekonominio departamento patarėjas Vincas Balickas 1938 m. balandžio 20 buvo paskirtas Lietuvos pasiuntinybės prekybos patarėju Londone. Kadangi Lietuvos ūkinių bendrovių eksportas vis daugiau ir daugiau gravitavo į Anglijos rinką, tai Londone buvo įsteigtas prekybos pa-

Vincas Balickas

tarėjo postas. Toms naujoms pareigoms ir buvo paskirtas pačiam departamente su ekonominio gyvenimo klausimais jau gerai susipažinęs dabartinis Lietuvos atstovas Londone V. Balickas.

Darbo ir planų naujoje vietoje buvo daug. Deja, tiems planams nebuvo lemta įsikūnyti. Kilęs Antrasis pasaulinis karas ir sovietinė Lietuvos okupacija visa tai sustabdė. Pasilikęs pasiuntinybėje, drauge su Lietuvos atstovu ministru Broniu Balučiu emėsi dar sunkesnio ir atsakomybesnio darbo: akcijos dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės atgavimo.

Su min. Balučiu bendradarbiavimas buvo glaudus ir jis truko apie 30 metų. Balutis buvęs tikras valstybininkas, visiškai pasišventęs savo gim-

tajam kraštui. Kokią didelę reikmę jis skyrė laisvės sąvokai ir jos gynimui, mes matome ir iš to fakto, kad paprašytas sugalvoti tekstą įrašo, kuris turėjo būti iškaltas Laisvės Varpe, jis parašė visiems mums dabar žinomus žodžius: "Skambink per amžius vaikams Lietuvos: Tas nevertas laisvės, kas negina jos!" Šitie jo žodžiai V. Balicko rūpesčiu buvo iškalti ir jo kapo paminkle.

Min. Balutis mirė 1967 m. gruodžio 30 d. Lietuvos atstovo pareigas tada perėmė pasiuntinybės patarėjas Vincas Balickas. Oficialų D. Britanijos vyriausybės pripažinimą gavo 1968 m. sausio 22 d. — Charge d'Affaires titulu. Tas pareigas jis iki šių dienų tebeina. Iš viso Londono pasiuntinybėje jis jau yra išstarnavęs 49 metus. Jis yra ir oficialiame britų diplomatiniam sąrašė.

V. Balickas gimė Virbalio miestely 1904 m. gegužės 11 d. Jaunystės draugų tarpe buvo Vincas Padolskis, vėliau vyskupas. Abu jie drauge lankė Virbalio pradžios mokyklą ir Kybartų "Žiburio" gimnaziją. Dažnai abu svajodavo ir ateitį planuodavo. Vėliau Balickui teko persikelti į Vilkaviškį, taip pat į "Žiburio" gimnaziją. Mokslas gerai sekėsi ir gimnazijos inspektoriaus jam pasiūlė tarnybą banke. Patyręs, kad Lietuvai trūksta specialistų, jis nutarė pats vykti į užsienį studijuoti komercijos mokslų. Pasirinko garsiąją Vienos komercinę mokyklą (Hochschule für Welthandel), kurią baigė 1928 m.

Grįžęs iš Vienos, tarnybą gavo Lietuvos banke Kaune, kur po stažo buvo pakviestas į Informacijos ir statistikos skyrių, kuriame teko bendradarbiauti su prof. A. Rimka, prof. A. Moravskiu ir doc. D. Budriu. 1931 m. balandyje buvo pakviestas į Užsienio reikalų ministeriją suorganizuoti "Eltos" ekonominę ir komercinę tarnybą, drauge einant ir "Eltos" direktoriaus pavaduotojo pareigas. Naujosios tarnybos uždavinys buvo aprūpinti Lietuvos bankus valiutų kursais, įvairias įmones žaliavų kainomis. 1934 - 36 m. jam teko eiti "Eltos"

direktoriaus pareigas. Po to jis buvo perkeltas į Ekonominį departamentą patarėjo rangą, toje pat užsienio reikalų ministerijoje. Iš viso Lietuvos Užsienio reikalų tarnyboje Balickas jau yra išdiręs 56 metus.

Apie savo tarnybą Londone Lietuvos atstovas V. Balickas štai kaip pareiškė: "Tiktai vieną dalyką norėčiau paminėti, būtent, kad po Lietuvos okupacijos, ypač karo metu, Lietuvos diplomatų darbas buvo be galo sunkus. Dar ir šiandien visi matome, kaip yra sunku įgyvendinti teisingumo principus smurto sudrumstame pasaulyje. Dar sunkesnė atmosfera vyravo pasaulinio karo metu. Vis dėlto diplomatams reikėjo būti realistais ir derinti savo veiklą prie susidarusių aplinkybių. Dėl opios padėties teko labai atsargiai parinkti veikimo metodus, stengiantis nepakenkti Lietuvos reikalui ateityje. Pasiuntinybių buvimo faktas labai daug prisidėjo ir prie lietuvių tremtinių padėties išaiškinimo bei jų apgynimo nuo repatriacijos. Tiktai istorija parodys, kiek mūsų diplomatai tuomet dirbo ir naktų nemiegojo, kad šiuos visus reikalus apgynus."

LIETUVOS ATSTOVAS PARYŽIUJE

Lietuvos pasiuntinybė Paryžiuje, kaip ir pasiuntinybės Berlyne, Romoje ir Stockholme, sovietams Lietuvą užėmus, 1940 m. buvo uždarytos. Prancūzijos Višy vyriausybė Lietuvos pasiuntinybę Paryžiuje perdavė sovietams. Lietuvos atstovas, įgaliotas min. Petras Klimas, Nepriklausomybės akto signataras, 1943 m. vokiečių Gestapo buvo suimtas ir įkalinamas, 1944 m. jis buvo parvežtas į Lietuvą, bet sugrįžę bolševikai vėl jį suėmė ir ištrėmė dešimčiai metų į darbo stovyklą Sibire. Į Lietuvą grįžo 1954 m. sausio 1 d. Mirė Kaune 1969 m. sausio 16 d.

Išlaisvintos Prancūzijos vyriausybės Lietuvos okupacijos nepripažįsta, tačiau Lietuvos pasiuntinybė tebėra sovietų rankose. Pasiunti-

nybės patarėjui dr. Stasiui Bačkiui buvo suteiktos diplomatinės privilegijos. Atstovo pareigas jis ten ėjo iki 1960.

Dabar Lietuvos atstovu Paryžiuje yra Jurgis Baltrušaitis, poeto ir diplomato Jurgio Baltrušaičio sūnus. 1931 m., ką tik gavęs daktaro laipsnį Sorbonos universitete, jis buvo pakviestas būti kultūros atašė Lietuvos pasiuntinybėje Paryžiuje. Nuo 1951 m. yra buvęs pasiuntinybės patarėju, o dr. Bačkiui persikėlus į Vašingtoną, jis ten atstovauja Lietuvai.

Dr. Jurgis Baltrušaitis

Šalia diplomatinės kortelės, kurią jam išduoda Prancūzijos vyriausybė, Lietuvos reikalus ginti jam daug padeda jo garsus vardas. Prancūzijoje Baltrušaitis laikomas vienu iš žymiausių meno istorikų. Jis yra parašęs apie 20 mokslinių veikalų iš meno istorijos. Jų tarpe yra lietuviškai išleista *Visuotinė meno istorija*, 1934 m., ir angliškai *Lithuanian Folk Art*, 1948 m. Už savo veikalą *Le style artistique ornementale dans la sculpture romaine* 1931 m. jis gavo prancūzų akademijos Bordin premiją, o už veikalą *Reveils et prodiges*, 1960, jis gavo prancūzų akademijos premiją. Kai kurios jo knygos yra išverstos į ispanų, vokiečių, anglų ir japonų kalbas.

Nuo 1944 m. jis dalyvavo įvairiose

tarptautinėse diskusijose ir rašė prancūzų spaudoje Lietuvos klausimais. Jis atstovavo lietuviams tarptautinėse organizacijose — Tarptautinėje mokslų ir menų akademijoje, Pavergtų Europos tautų asamblėjoje, Europiniam sąjūdyje, Kultūrinės laisvės kongrese ir kitose.

Vytauto Didžiojo universitete, humanitarinių mokslų fakultete nuo 1933 iki 1939 m. Baltrušaitis dėstė meno istoriją, o atskiras paskaitas skaitė Paryžiaus universitete ir Warburgo institute Londone. 1947 - 1948 m. profesoriavo Niujorko ir Yale universitetuose, o su atskiromis paskaitomis lankėsi Vašingtone ir Harverde. 1952-53 skaitė paskaitas Amsterdamo, Utrechto, Leydeno, Kėlno ir Yale universitetuose bei Niujorko Metropolitan muziejuje.

J. Baltrušaitis gimė 1903 m. gegužės 17 d. Maskvoje. Studijavo Paryžiaus Sorbonoje 1923 - 26 m. viduramžių istoriją ir archeologiją. Daktaro laipsnį gavo taip pat Sorbonoje 1931 m. Archeologinių ir meno istorijos tyrinėjimų reikalais yra keičiamas per Armeniją ir Gruziją, o vėliau per Persiją ir Mesopotamiją. Skulptūrą yra studijavęs Ispanijoje, Italijoje, Prancūzijoje ir Vokietijoje.

LIETUVOS GENERALINIS KONSULAS NIUJORKE

Niujorkas yra antrasis Amerikos miestas, kuriame labai gyvai reiškiasi tarptautinė diplomatinė veikla. Čia yra Jungtinių tautų organizacijos centras. Šiuo metu JT priklauso 157 valstybės, kurių dauguma turi savo ambasadas ir konsulatus. Pastarųjų Niujorke yra 88. Lietuvos generalinis konsulas palaiko ryšius ne tik su konsulariniu korpusu nariais, bet ir su kai kuriomis ambasadom prie JT.

Tad jau vien konsulato egzistencija sudaro progą Lietuvai būtų pastebima tarptautinėje arenoje. Be to, Niujorko miestas turi komisiją santykiams palaikyti su Jungtinėm tautom ir konsulariniu korpusu, kuri kasmet išleidžia Niujorke reziduojančių kon-

Anicetas Simutis

sulatų registratą. Konsulatų vyresniškumo sąrašė Lietuvos generalinis konsulas Simutis yra antroje vietoje. Tas reiškia, kad dabartiniam Niujorko konsularinio korpuso dekanui negalint eiti savo pareigų jos atitektų konsului Simučiu.

Be to, kas mėnesį Niujorke išėina gausiai iliustruotas ambasadoms ir konsulatams skirtas žurnalas — *Diplomatic World Bulletin*. Jame gausu straipsnių tarptautiniais klausimais, pasikalbėjimų su naujai paskirtais arba išvykstančiais ambasadoriais bei konsulais. Tarp aprašomų valstybių Lietuva jau dviem atvejais buvo minima, įdedant generalinio konsulo biografiją ir fotografiją.

Niujorke reziduojantieji konsulai yra susibūrę į savo draugiją, kurios nariai kas mėnesį renkasi priešpiečiams ir einamųjų reikalų svarstyčiai. Kartais Niujorko komisija ir konsulų draugija bendrai rengia pobūvius ar išvykas. Tokie renginiai duoda progų pasikeisti informacijomis apie savo atstovaujamas kraštus

ir susirasti draugų Lietuvos laisvės bylos reekalams.

— Pilnai pripažinto Lietuvos generalinio konsulato egzistavimas duoda ir kitokių progų palaikyti Lietuvos vardą gyvą tarptautinėje arenoje, ką vaizdžiai pavaizduoja kad ir sekantis įvykis, — pasakojo konsulas Simutis. — Prieš trejetą metų į Lietuvos generalinį konsulatą Niujorke kreipėsi vieno iš didžiausių Japonijos televizijos - radijo tinklų po pasaulį keliaujanti atstovybė, kuri pasisakė renkanti medžiagą kultūrinei televizijos programai

— Sutartą dieną į generalinį konsulatą atvyko keturių asmenų grupė su savo filmavimo aparatais ir čia praleido visą dieną filmuodama konsulatą darbo eigoje ir vesdama pasikalbėjimus su manimi, kurių metu buvo išgildinta naciškoji ir sovietinė Lietuvos okupacija, JAV ir kitų valstybių okupacijos nepripažinimas ir Lietuvos diplomatinės ir konsularinės tarnybos egzistavimas bei jos veikla.

— Šių metų sausio viduryje, kai apie šį japonų televizijos vizitą jau buvau spėjęs užmiršti, gavau iš Tokyo tūlo japono Akito Iida angliškai rašytą laišką, kuriame jis rašė, kad jam padarė didelį įspūdį TV programa, kuri supažindino su mūsų konsulato veikla JAV ir pastangos suvienyti lietuvius visame pasaulyje. Jie prašė knygų, kurios jį supažindintų su mūsų krašto istorija. Jam buvo pasiūsta ryšulys inforacinės medžiagos apie Lietuvą. — baigė šį pasakojimą konsulas Simutis.

Lietuvos generalinis konsulatų Niujorke yra vienintelė oficiali įstaiiga, galinti teikti konsularinius pataravimus Lietuvos piliečiams. Jos jurisdikcija dabar apima visą Jungtinių Valstijų teritoriją ir Panamos kanalo zoną.

A. Simutis gimė 1909 m. vasario 11 d. Tirkšliuose, Mažeikių aps. Iki 1929 m. mokėsi Telšių vysk. Valančiaus gimnazijoje, o 1929 m. baigė Kauno Aušros gimnaziją. 1931 - 35 studijavo ekonominius mokslus VDU. 1937 - 40 studijas tęsė Kolum-

bijos universitete Niujorke kur 1940 m. gavo magistro laipsnį.

Tarnybą gavo užsienio reikalų ministerijoje 1931 m., 1936 m. perkeltas į Niujorką generalinio konsulato sekretorium, 1939 m. paskirtas konsulariniu atašė, 1951 vicekonsulu, 1965 konsulu, o 1967 generaliniu konsulu.

Būdamas Telšių gimnazijoje, 1927 m. su kitais suorganizavo jūros skautų draugovę. Studijuodamas Kaune, buvo vienas iš korporacijos "Ramovė" steigėjų. Niujorke dalyvavo Balfio ir Lietuvių prekybos rūmų veikloje. Magistro laipsniui gauti parašė: *The Economic Reconstruction of Lithuania After 1918*; (išleido Kolumbijos universitetas, 1942). Bendradarbiavo *Tautos Ūkyje, Lietuvos aide, Amerikoje, Darbininke, Dirvoje, Lietuvių dienose, Vienybėje* ir angliškai žurnale *America*. Pasirašydavo įvairiais slapyvardžiais. 1953 m. buvo išleistas jo paruoštas *Pasaulio lietuvių žinynas*.

LIETUVOS GENERALINIS GARBĖS KONSULAS TORONTE

Kanadoje Lietuvos atstovavimas buvo garbės konsulų rankose nuo pat diplomatinių santykių užmezgimo 1937 m. Pradžioje Lietuvai atstovauti buvo paskirtas kanadietis Gerald L. P. Grant-Suttie. Po jo mirties 1949 m. tas pareigas perėmė Lietuvos diplomatas Vytautas Gylys, miręs 1959 m. Dabartinis atstovas Lietuvos diplomatas dr. J. Žmuidzinas tas pareigas perėmė 1962 m.

Lietuvos generalinis garbės konsulas nuo 1962 m. įrašomas į Kanados Department of External Affairs of Canada leidžiamą anglų ir prancūzų kalbomis sąrašą "Diplomatic Consular and other Representatives in Canada." Be to, jis kaip Toronto konsularinio korpuso narys įrašomas į "List of Members of the Consular Corps Association of Toronto."

Tų sąrašų dėka, dalyvavimu konsulų posėdžiuose ir informacinės literatūros skleidimu vykdoma konsulo reprezentacija ir atstovavimas Lietu-

Dr. Jonas Žmuidzinis

vai. Lietuvos reprezentacijos nuolatinis liudijimas yra Lietuvos vardas, Toronto konsulų sąrašė, metalinėj lentoj, pakabintoj Provincijos parlamento rūmų antrame aukšte. Prie tokios reprezentacijos paminėtina ir tai, kad dr. Žmuidzinis yra World Trade Center Toronto garbės narys. Taip pat dalyvavimas reikšmingose iškilmėse, pavyzdžiui, CNR bokšte, turinio 1,800 pėdų aukščio, paskutinės plytos idėjimo ceremonijose, įvykusiose 1974 m. kovo 21 d. Žinia-raštyje buvo įrašyta, kad tarp 40 kraštų atstovų "Lithuania was represented by Dr. Jonas Žmuidzinis, Acting Consul General."

Pažymėtina, kad dr. Jonas Žmuidzinis, laikydamasis jam suteiktos kompetencijos, išduoda Lietuvos užsienio pasus ir prailgina jų galiojimą.

Jonas Žmuidzinis gimė 1898 m. birželio 10 d. Keturvalakiuose, Vilkaiviškio aps. 1900 m. pradėjo lankyti Marijampolės gimnazijos prieklasį, kur tada tikybą dėstė poetas M. Gustaitis, o lietuvių kalbą — P. Kriaučiūnas. Baigė Saulės (1921 m. pavadintą Aušros) gimnaziją. 1928 m., išlaikęs egzaminus, įsigijo Montpellier universitete (Prancūzijoje) teisių licenciatą. 1927-29 teisės mok-

sluose gilinosi Paryžiaus universitete, įsigydamas jame viešosios teisės ir politinės ekonomijos doktorato kursų diplomus. 1960 m. tame pat universitete jis apgynė tezę *Commonwealth polono-lithuenien ou l'Union de Lublin (1569)* ir gavo teisių daktaro laipsnį. 1980 m. jis išvertė į prancūzų kalbą Lietuvos 1520 metų statutą, kurio vienas mašinraščio nuorašas padėtas Paryžiaus Biblioteque Nationale, o kitas Pensilvanijos universiteto bibliotekoje.

I literatūrą Žmuidzinis įžengė 3 knygomis: novelių rinkiniu — *Ryto kraujas* (1928). poema prozoje — *Pajūrio himnas* (1931) ir novelėmis — *Runcė* ir *Dandierinas* (1969).

LIETUVOS GENERALINIS GARBĖS KONSULAS LOS ANGELES

V. Čekanauskas Lietuvos generaliniu garbės konsulu buvo paskirtas Diplomatinijos šefo St. Lozoraičio po dr. Juliaus J. Bielskio mirties (1976 m. gruodžio 26 d.), kuris toms pareigoms buvo paskirtas Lietuvos vyriausybės 1939 m. JAV vyriausybė Čekanausko paskyrimą garbės konsulu patvirtino 1977 m. spalio 6 d.

— Aš jaučiuosi laimingas, — pareiškė konsulas Čekanauskas, — kad Los Angeles lietuviai tinkamai supranta šio generalinio konsulo veiklą ir ją remia. Tai buvo pastebėta renkant aukas ir Vašingtone pasiuntinybės namo remontui. Tikiu, kad tokia nuotaika čia dar ilgai tęsis.

Vytautas Čekanauskas gimė 1929 m. kovo 7 d. Kaune. Gimnaziją lankė Kaune ir Ravensburge, Vokietijoje. JAV gyvena nuo 1949 m. rudens. Tarnaudamas JAV kariuomenėje, dalyvavo Korėjos kare. Buvo sužeistas ir už tai apdovanotas Purple Heart medaliu ir trimis kitais medaliais. Grįžęs iš kariuomenės, studijavo Illinois universitete Urbanoje elektros inžineriją. Studijas baigė 1957 m. bakalauro laipsniu.

Tais pat metais paradėjo tarnauti North American Aviation Co. Los

Vytautas Čekanauskas

Angeles, o 1963 m. perėjo į Hughes Aircraft Co., kur ir iki šiol tebedirba.

Jaunystėje buvo skautas, o nuo 1967 veikia Balfe, Alte, Lietuvių Bendruomenėj, Tautinėje sąjungoje, Pabaltijo tautų komitete, lietuvių respublikonų vienete, Amerikos legio-ne.

LIETUVOS GENERALINIS GARBĖS KONSULAS ČIKAGOJ

Amerikos lietuvių sostinėje, Čikagoje, Lietuvos konsulatas lietuviams, tur būt, buvo nemažiau reikalingas negu kur nors kitur. Todėl čia ir buvo kurį laiką pilnos tarnybos konsulatas. Jį vedė Lietuvos generalinis konsulas Petras P. Daužvardis, buvęs Lietuvos užsienio reikalų ministerijos tarnautoju nuo 1925 m. Konsulu jis buvo paskirtas 1937 m. Po jo mirties, 1971 m. rugsėjo 27 d., garbės konsule buvo paskirta Juzė Daužvardienė. Patvirtinta 1972 m. lapkričio 12 d. O po keliolikos metų sėkmingos tarnybos, sveikatai silpnėjant ir pasitraukiant į pensiją, garbės konsulo pareigas sutiko priimti energingas jaunosios kartos veikėjas Vaclovas Kleiza.

Čikagoje yra 64 valstybių konsulatai, jų tarpe yra įrašytas ir Lietuvos generalinis konsulatas. Konsularinis korpusas savitarpyje palaiko tarpusa-

vio ryšius, kad dalyvaujant korpuso renginiuose susidaro progų vienu ar kitu būdu supažindinti su Lietuvos padėtimi. Tokių pat progų pasitaiko ir valdžios įstaigoms bei privačioms institucijoms ruošiant susitikimus su konsuliario korpuso nariais.

Labai dažnai asmenys ir organizacijos prašo informacijų apie Lietuvą. Nemažai tokių prašymų ateina iš akademinio pasaulio — studentų, mokytojų, profesorių, bibliotekų. Žurnalistai domisi Lietuva bei jos padėtimi, ypatingai, jei kas nors įvyksta pasaulyje, kur vienaip ar kitaip paliečiama ir okupuota Lietuva. Kartais reporteriai nori žinių apie Lietuvos diplomatinės ir konsularinės tarnybos teisingą padėtį, apie patį konsulatą ir jo darbus.

— Pavyzdžiui sausio mėnesį, — pasakoja konsulas Kleiza, — teko lankyti Baton Rouge, LA, kur vietinio dienraščio korespondentas padarė pasikalbėjimą apie mūsų konsulatą Čikagoje ir vėliau išspausdino ilgą straipsnį, supažindindamas skaitytojus su Lietuva ir palankiai apibūdindamas konsulato veiklą. Tai vis būdai ir progos garsinti Lietuvos vardą ir supažindinti su mūsų padėtimi.

Vaclovas Kleiza gimė 1933 m. vasario 18 d. Kaune. Pradžios mokyklą baigė Vilniuje. Lankė Hanau lietuvių gimnaziją. Bakalauro laipsnį psichologijoje įsigijo Illinois universitete Urbanoje, o magistro laipsnį socialinės globos srityje gavo iš Loyola universiteto Čikagoje. Šiuo metu dirba Čikagos miesto socialinių patarnavimų departamento administracijoje. Lietuvos generaliniu garbės konsulu patvirtintas 1985 m. gruodžio 3 d.

Jis yra ėjęs šias visuomenines pareigas: moksleivių ir studentų Ateitininkų sąjungos pirmininko, Ateitininkų federacijos generalinio sekretoriaus, Lietuvių studentų sąjungos JAV pirmininko, ŠALFASS garbės teismo pirmininko, JAV LB centro valdybos nario, JAV LB tarybos nario PLB keturių seimų nario, PLB valdybos pirmininko pavaduotojo, Pirmo pasaulio lietuvių jaunimo kongreso

Vaclovas Kleiza

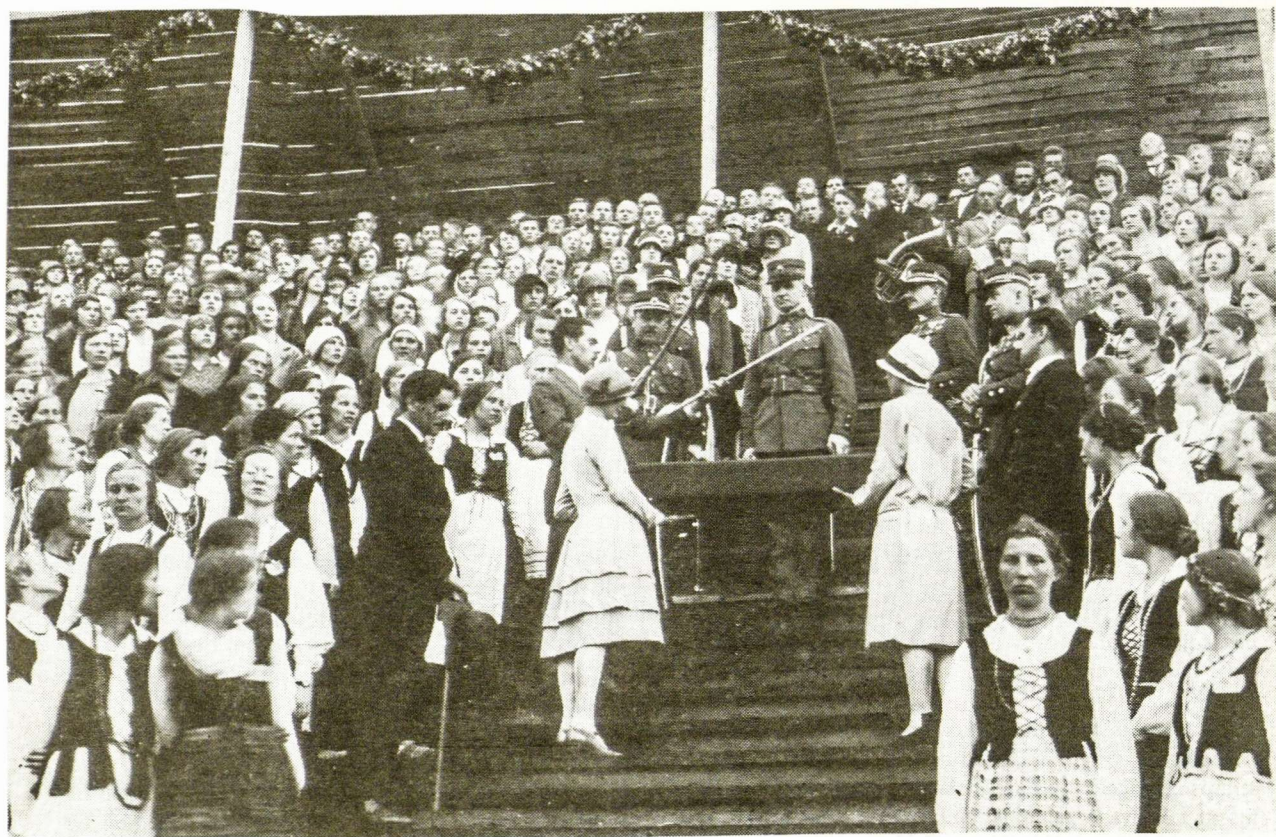
rengimo komiteto vicepirmininko. Jis buvo vienu iš steigėjų ir ilgamečiu redaktorium Alkademinių prosvaisčių skyriaus *Draugo* dienraštyje.

Bendradarbiauja *Drauge*, *Darbininke*, *Laiškai lietuviams*, *Ateityje*, *Pasaulio lietuviųje*. Dabar tebeina šias pareigas: PLB garbės teismo nario, *Ateities* literatūros fondo reikalų vedėjo, Lietuvių taupymo kredito unijos Kasa direktorių tarybos nario.

LITERATŪRA

1. V. R. (Vincas Rastenis), Lithuanian Diplomatic Service, *Encyclopedia Lituanica*, Vol. VI, pp. 430 - 433. Boston, Mass. 1978.
2. Dr. Bronius Nemickas, *Diplomatija ir konsulatai*, *Pasaulio lietuvis*, Nr. 2 (112, pp. 7-12, Vasaris 1979).
3. Vaclovas Kleiza, Lietuvos Konsularinė Tarnyba, *Į laisvę*, Nr. 99/ 136, pp. 40-45, Balandis 1987.
4. Dr. Stasys A. Bačkis — Lietuvos Diplomatijos Šefas, *Į laisvę*, Nr. 90/127, pp. 42-44, Balandis 1984.
5. DR. S. A. Bačkis, Lietuvos-JAV Santykiai Dviejų Šimtmečių (1776 - 1976) Laikotarpyje, *Karys* Nr. 6(1523), pp. 201 - 207, 1976.
6. JAV Politika ir Baltijos Valstybės (vertimas iš GIST, January 1984 — U.S. Policy: the Baltic Republics), *Į laisvę*, Nr. 90/127, po. 44-16, Balandis 1984.
7. Dr. D. Krivickas, Lietuvos Tarptautinis Statusas, *Varpas* Nr. 3-4, 1958.
8. Domas Krivickas, Soviet Efforts to Justify Baltic Annexation, *Lituanus*, Vol. VI, No. 2, pp. 34-39, 1960.
9. Bronis J. Kaslas, *The USSR-German Aggression Against Lithuania*, New York, Robert Speller, 1973.
10. Bronis J. Kaslas, *The Baltic Nations*, Euramerica Press, Pittston, Pa., 1976.
11. Evald Roosaare, Consular Relations Between the United States and the Baltic States, *The Baltic Review*, No. 27, June 1964.
12. Algirdas Budreckis, *Liberation Attempts from Abroad*, ir *Lithuania 700 Years*, ed. by Dr. Albertas Gerutis, pp. 378 - 425, Manyland Books, New York, 1960.
13. Constantine R. Jurgėla, Ph. D., *Lithuania and the United States: the Establishment of State Relations*, Lithuanian Historical Society, Chicago, 1985.
14. Aleksander Shtromas, *The Soviet Method of Conquest of the Baltic States: Lessons for the West*. The Washington Institute for Values in Public Policy, 1986. (Ši studija buvo perspausdinta *The World & I*, A Publication of the Washington times Corporation, June 1987.)
15. William J. H. Hough, III, *The Annexation of the Baltic States, and its Effect on the Development of Law Prohibiting forcible Seizure of Territory*, New York Law School Journal of International and Comparative Law, Vol. 6, No. 2, pp. 301 - 533, Winter 1985.

Prieš 60 metų, t. y. 1927 m. liepos 3 d. Dainų šventėje Amerikos Lietuvių Vyčių delegacija įteikė gen. S. Žukauskui auksinį kardą

Atkelta iš p. 394

36. M. Gedvilas. Lemiamas Posūkis (1940 - 1945). Vilnius, "Vaga". 1975.
38. Kariškių asmeniškai prisiminimai. Aukštaitija, 1965 - 1981.
39. V. Tamošiūnas, Rytų Aukštaitijos Nelygumose. Kn. Nepriklausomai Lietuvai. Chicago, ViVi Printing, 1965.
40. A. Pamakštys. Liudijimas apie Lietuvių Kovas su Maskvos Parašiutininkais ir žudikais Zarasų Krašte. Chicago. 1982.
41. K. Eringio surinktos Rytų Lietuvoje žinios apie karo metų sovietų diversinę veiklą. Vilnius, 1962-1981.
42. J. Stankaitis. Kalinio-Kankinio, išlikusio Vorkūtos sušaudymuose liudijimas. Berlyn-Vorkuta-Ottawa. 1942-1983.
43. Jurgis Stankaitis. Lietuvių Enciklopedija, prie žodžio J. St., 37 t., Bostonas, Liet. Encikl. Leidykla. 1985, 689 psl. (Papildymai).
44. Lietuvos geležinkelių valdybos Eksploatacijos direktijos ats. tarnautojo Jono Astrausko liudijimas. Chicago 1987.
45. Pažinojusio komunistų Rocių ir teisėją Leseckį Kęstučio Jakubausko liudijimas, Chicago. 1987.

SKAITYK IR PLATINK KARI!

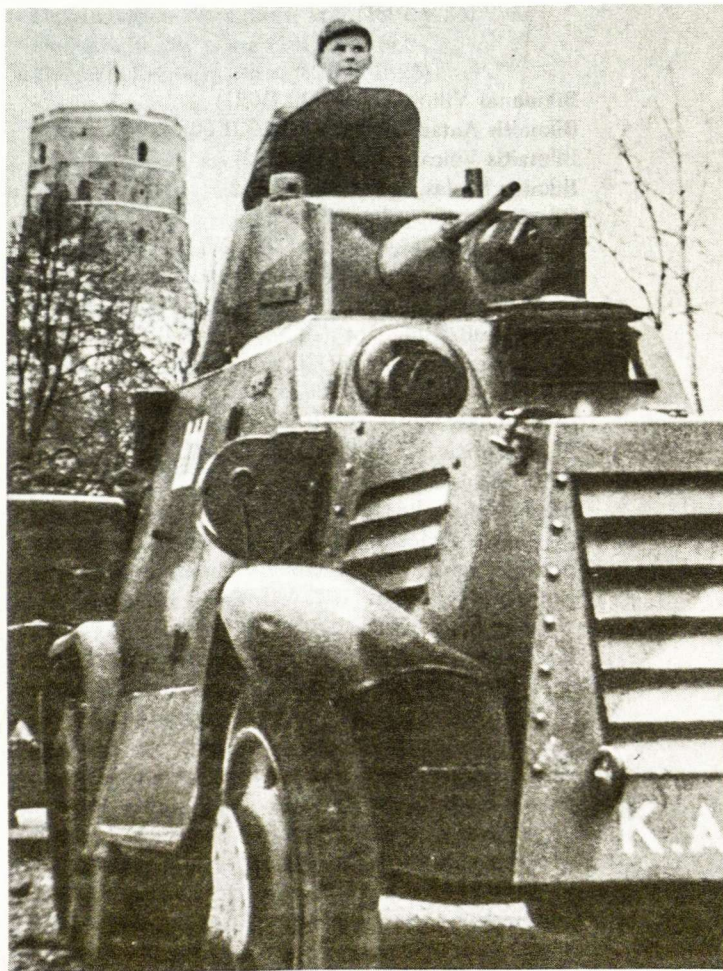

KARININKŲ METRAŠTIS 1939 m.

(Tęsa iš "Kario" Nr. 8)

Balandis Juozas, kpt. (1904.IX.2)
 Balčius Jonas, ltn. (1909.V.13)
 Balčiūnas Bronius, ltn. (1910.VI.7)
 Balčiūnas Juozas, plk. ltn. (1891.III.18),
 Balčiūnas Stasys, kpt. (1908.V.15)
 Baleišis Antanas, kpt. (1900.IX.5)
 Baleišis Feliksas, mjr. (1896.XI.3)
 Baliūnas Adolfas, ltn. (1908.VI.17)
 Balsas Petras, j. ltn. (1913.X.21)
 Balsevičius Petras, j. ltn. (1914.VII.20)
 Balsys Andrius, plk. ltn. (1901.XI.2)
 Balskus Jonas, j. ltn. (1912.VII.4)
 Baltikauskas Alfonsas, ltn. (1910.XI.2)
 Baltokas Adolfas, kpt. (1897.XII.27)
 Baltokas Klemensas, j. ltn. (1913.X.28)
 Baltrėnas Balys, ltn. (1908.III.28)
 Baltrimas Stasys, mjr. (1889.XII.14)
 Baltrimas Vitalis, plk. ltn. (1895.IX.14)
 Baltrūnas Petras, mjr. (1895.XI.13)
 Baltrušaitis Vladas, j. ltn. (1912.VII.14)
 Baltrušis Antanas, j. ltn. (1910.II.19)
 Baltuška Vladas j. ltn. (1908.IV.8)
 Banaitis Jurgis, ltn. (1912.IV.24)
 Bandzinas Pranas, ltn. (1908.XI.18)
 Bandžius Vladas, mjr. (1896.IV.2)
 Banėnas Antanas, plk. (1897.II.15)
 Baniulis, Alfonsas, mjr. (1900.V.23)
 Baniulis Stasys, kpt. (1900.VII.22).
 Banys Aloyzas, plk. ltn. (1896.I.26)
 Banys Jackus, plk. (1891.II.6)
 Bankauskas Česlovas, ltn. (1915.I pism.)
 Baranauskas Jonas mjr. (1900.I.14)
 Barauskas Juozas mjr. (1897.VIII.24)
 Bardzilauskas Jonas-Marijonas, j. ltn. (1913.IX.10)
 Bereišis Povilas ltn. (1907.VII.20)
 Barysas Jonas, ltn. (1911.VIII.22)
 Barkauskas Stasys, mjr. (1892.II.12)
 Baršauskas Vladas, mjr. (1898.XII.18)
 Bartkevičius Bronius, kpt. (1898.XI.23)
 Bartkus Aleksas, mjr. (1893.III.16)
 Bartkus Tadas, plk. ltn. (1900.XI.1)
 Baruolis Jonas, plk. ltn. (1894.I.23)
 Barzda Juozas, ltn. (1913.VIII.10)
 Barzda-Bradauskas Juozas, br. gen. (1896.I.14)
 Barzdukas Kazys-Vytautas, j. ltn. (1908.VII.4)
 Basiulis Bronius, plk. ltn. (1895.IX.20)
 Batūra Kazys, j. ltn. (1913.XII.5.)
 Baubliauskas Jokūbas, plk. ltn. (1895.I.16)

Belnaravičius Bronius, mjr. (1901.IV.9)
 Bendoravičius Vytautas, plk. ltn. (1891.XI.12).
 Beniulis Albinas, j. ltn. (1906.I.4)
 Beniušis Valerijonas, kpt. (1899.VII.29)
 Berentas Eduardas, mjr. (1889.X.28)
 Berentas Robertas, kpt. (1906.III.15)
 Bernadišius Augustinas, ltn. (1909.I.16)
 Bičkus Vytautas, j. ltn. (1909.IX.11)
 Bieliauskas Vytautas-Kostas, ltn. (1914.I.15)
 Bielkevičius Bronius, j. ltn. (1915.V.25)

Šarvuotis Vilniuje. Nuotr. iš 1939 m. "Kario"

Pirmieji karininkai,
užsiregistravę Vilniuje
1918 m. pabaigoje
į atkuriamą
Lietuvos kariuomenę

Bikmanas Vilius, kpt. (1900.IV.21)
 Biknaitis Antanas, mjr. (1896.XII.30)
 Biknaitis Vincas, kpt. (1902.I.22)
 Biknius Kostas, kpt. (1905.XII.12)
 Bileris Leonas, j. ltn. (1914.I.16)
 Bilevičius Pranas, plk. ltn. (1898.XI.11)
 Binderis Napoleons, j. ltn. (1915.III.25)
 Birutavičius Stasys, plk. (1899.V.30)
 Bitinaitis Bronius, kpt. (1907.VII.13)
 Bitvinskas Teodoras kpt. (1897.IV.23)
 Biveinis Vladas, ltn. (1909.IV.10)
 Byla, Juozas, kpt. (1902.V.2)
 Blauzdžiūnas Bronius, ltn. (1905.VIII.9)
 Blažys Vincas, plk. ltn. (1895.IX.30)
 Blieka Petras, ltn. (1910.X.6)
 Bliudnikas Ernestas, kpt. (1907.VI.10)
 Bliumchenas Otto, kpt. (1899.V.30)
 Bobelis Bolius, mjr. (1897.VII.29)
 Bobelis Jurgis, plk. (1895.IV.23)
 Borchertas Arsenijus, kpt. (1897.VIII.10)
 Bortkevičius Jonas, ltn. (1911.XI.23)
 Botyrius Jonas, kpt. (1900.III.14)
 Brazauskas Balys, kpt. (1904.IV.6)
 Brazauskas Mečys, kpt. (1903.IX.6)
 Brazdžionis Jonas j. ltn. (1914.XI.18)
 Braziulevičius Vladas plk. (1895.I.2)
 Bražinskas Antanas, ltn. (1911.IV.16)
 Bražinskas Juozas, ltn. (1916.II.8)
 Bražinskas Vladas, j. ltn. (1915.X.21)
 Breimelis Antanas, plk. (1900.VII.17)
 Brizgys Jonas, mjr. (1900.VIII.17)
 Bronevičius Pranas, plk. ltn. (1891.IX.25)
 Brundza Stasys, ltn. (1909.VII.29)

Brusokas Jurgis, kpt. (1899.IV.28)
 Bruzdeilinas Vilius, plk. ltn. (1891.XII.17)
 Bruzga Vladas, ltn. (1910.III.27)
 Bubelis Juozas, kpt. (1900.X.16)
 Budraitis Pranas, plk. ltn. (1897.II.17)
 Budrevičius Juozas, ltn. (1910.XII.15)
 Buika Julius, ltn. (1906.I.13)
 Buividas Leopoldas, mjr. (1899.XI.7)
 Buividas Romualdas, mjr. (1895.VII.16)
 Bukevičius Romanas, plk. ltn. (1890.VIII.7)
 Bukevičius Sergijus, mjr. (1888.XII.8)
 Bukšaitis Justinas, j. ltn. (1910.VIII.18)
 Bulika Juozas, kpt. (1905.II.14)
 Bulota Antanas, j. ltn. (1913.VI.10)
 Bulota Juozas, ltn. (1909.VI.22)
 Bulota Stasys, j. ltn. (1913.I.11)
 Bulovas Vladas, ltn. (1909.XI.12)
 Bulvičius Albinas, kpt. (1904.VIII.29)
 Bulvičius Vytautas, mjr. (1908.V.5)
 Buragas Petras, kpt. (1899.V.8)
 Burneikis Jonas, ltn. (1902.VI.24)
 Burnickas Jonas, j. ltn. (1916.VI.14)
 Butanavičius Vytautas, ltn. (1908.VII.10)
 Butauskas Vincas, plk. (1887.V.20)
 Buteikis Bronikus, j. ltn. (1914.IV.13)
 Butėnas Juozas, kpt. (1898.II.4)
 Butkevičius Andrius, plk. (1890.V.2)
 Butkevičius Leonardas, kpt. (1893.XI.6)
 Butkevičius Napoleonas, ltn. (1907.I.22)
 Butkus Stasys, j. ltn. (1913.VI.19)
 Butkus Vincas j. ltn. (1913.VIII.26)
 Butvydas Vincas, j. ltn. (1913.XI.18)
 Buzas Stasys, j. ltn. (1914.II.16)

Bužinskas Jonas, plk. ltn. (1896.V.14)
 Bužinskas Mečys j. ltn. (1916.VII.20)

C

Cieminis Martynas-Andrius, ltn. (1913.II.21)
 Cijūnelis Jonas, kpt. (1894.VIII.14)
 Cininas Mikalojus, ltn. (1908.V.9)
 Ciunis Petras, kpt. (1898.VI.26)
 Civinskas Antanas, plk. ltn. (1890.VIII.26)
 Civinskas Juozas, ltn. (1908.X.6)

Č

Čaplíkasa Petras, ltn. (1912.XII.1)
 Čaplíkaskas Viktoras, mjr. (1897.VII.20)
 Čekanauskas Česlovas, j. ltn. (1913.X.26)
 Čekauskas Vladas, kpt. (1897.IV.22)
 Čeledinas Kostas, kpt. (1897.XII.23)
 Čemarkas Vytautas, mjr. (1900.XII.1)
 Čenkus Jonas, kpt. (1892.IX.6)
 Čepaitis Kazys, kpt. (1892.IX.6)
 Čepauskas Albinas, plk. (1898.XII.8)
 Čeponis Kazys, ltn. (1908.XII.26)
 Čeponis Petras, kpt. (1896.V.5)
 Čepulis Jonas, mjr. (1890.XII.31)
 Čeputis Klemas, kpt. (1902.I.27)
 Čerka Juozas, kpt. (1907.IV.14)
 Černauskas Mikas, j. ltn. (1908.II.13)
 Černius Jonas, br. gen. (1898.I.6)
 Černius Juozas, mjr. (1896.II.26)
 Černius Vladas, kpt. (1905.IV.15)
 Česėkas Kazys, plk. ltn. (1897.XII.10)
 Česna Jonas, kpt. (1897.IV.20)
 Čiaučionas Petras, j. ltn. (1912.VI.20)
 Čiaučionis Stasys, j. ltn. (1911.V.11)
 Čiplies Adolfas, kpt. (1895.VI.13)
 Činkšys Kazys, plk. ltn. (1892.VII.1)
 Čiurlys Ernestas, plk. ltn. (1893.I.11)
 Čiutra Stepas, j. ltn. (1914.XII.12)
 Čižauskas Jonas, l. ltn. (1909.VIII.26)
 Čygas Jurgis, mjr. (1891.I.29)
 Čyvas Juozas, ltn. (1912.VII.23)
 Čyvas Teodoras, ltn. (1910.X.30)

D

Dabulevičius Karolis, plk. ltn. (1898.IX.9)
 Dabulevičius Mikas-Kęstutis, j. ltn. (1916.V.1)
 Dagilis Antanas, j. ltn. (1914.X.3)
 Dags Anatolius, j. ltn. (1909.X.22)
 Dags Jokūbas, mjr. (1898.XI.11)
 Dailidonis Vaelovas, kpt. (1906.X.22)
 Dailidė Antanas, plk. ltn. (1900.V.26)

Dainius Jonas, kpt. (1897.XII.25)
 Dainius Stasys, j. ltn. (1913.VII.3)
 Damaševičius Antanas, ltn. (1902.VI.14)
 Danaitis Antanas, ltn. (1911.VIII.11)
 Danilevičius Stasys, kpt. (1906.IV.23)
 Danilevičius Vincas, kpt. (1909.I.25)
 Dapkus Antanas, mjr. (1899.II.10)
 Daugelavičius Alfonsas, j. ltn. (1913.IV.15)
 Daugela Heliodoras, ltn. (1909.XI.26)
 Daugirdas Kęstutis, ltn. (1911.IV.20)
 Daukša Jonas, ltn. (1906.V.27)
 Daukšys Petras, plk. ltn. (1899.VIII.1)
 Dauskuras Zigmantas, ltn. (1909.IX.7)
 Davydovas Aleksandras, kpt. (1894.VII.13)
 Dedonis Stepas, ltn. (1912.I.7)
 Degutis Vincas, ltn. (1906.XII.1)
 Deikis Adolfas, ltn. (1911.III.10)
 Delininkaitis Vaelovas, ltn. (1907.VIII.12)
 Dembinskas Jonas, j. ltn. (1913.III.11)
 Demidavičius Vladimiras, kpt. (1897.V.25)
 Demikis Jurgis, j. ltn. (1913.IV.16)
 Deveikis Bronius, j. ltn. (1915.VII.25)
 Dičius Anatolijus, j. ltn. (1909.XI.11)
 Dičius Anatolijus, j. ltn. (1909.VIII.7)
 Digrys Domas, ltn. (1907.VIII.7)
 Digrys Vytautas, ltn. (1903.V.14)
 Dimindavičius Antanas, j. ltn. (1908.I.9)
 Diminskis Viktoras, ltn. (1907.III.27)
 Dirda Antanas, ltn. (1910.XI.1)
 Dobkevičius Leonas, j. ltn. (1917.VI.10)
 Dobrovolskis Aleksandras, mjr. (1895.XII.6)
 Dočkus Petras, plk. (1889.XII.1)
 Domarkas Kazys, plk. ltn. (1887.X.20)
 Dombrasuskas Marijonas, j. ltn. (1912.IX.7)
 Doviatas Stasys, ltn. (1901.IV.17)
 Dovydaitis Pijus, mjr. (1898.II.19)
 Drabišis Petras, j. ltn. (1911.IV.29)
 Dragūnas Adolfas, j. ltn. (1913.VIII.1)
 Dragūnas Antanas, plk. ltn. (1894.VI.21)
 Draugelis Andrius, kpt. (1904.X.19)
 Draugelis Jurgis, kpt. (1903.IV.6)
 Draugelis Jurgis, ltn. (1908.IV.22)
 Drazdauskas Juozas, plk. ltn. (1900.I.27)
 Drazdauskas Zigmąs, ltn. (1910.I.27)
 Dreleris Artūras, ltn. (1901.II.15)
 Drongis Zenonas, mjr. (1895.VII.21)
 Drunga Antanas, j. ltn. (1914.I.2)
 Drunga Zigmąs, kpt. (1904.I.2)
 Dubauskas Kazys, ltn. (1907.VI.19)
 Dubinskas Mykolas, ltn. (1914.X.30)
 Dubrauskas Nilas, kpt. (1898.V.22)
 Dūda Vladas, ltn. (1910.I.28)
 Dulkė Vladas, ltn. (1911.II.1)
 Dulksnys Kostas, plk. (1901.I.24)

Dumčius Petras, j. ltn. (1912.VII.12)
 Dumbrava Vytautas, ltn. (1905.IV.28)
 Dundulis Jonas, ltn. (1908.XII.7)
 Duoba Antanas, j. ltn. (1911.XI.25)
 Duoba Vincas, mjr. (1898.I.29)
 Dutkus Antanas, j. ltn. (1911.IX.21)

E

Eidimtdas Adolfas j. ltn. (1915.II.24)
 Eidimimtdas Feliksas, kpt. (1904.XII.18)
 Eidukaitis Stasys, mjr. (1900.I.24)
 Elnoris Balys, ltn. (1909.V.12)
 Elertas Kazys, kpt. (1898.III.15)
 Elijošius Antanas, ltn. (1904.VI.11)
 Elisonas Vilius, mjr. (1897.IV.27)
 Elsbergas Anatolijus, plk. ltn. (1898.VII.25)

F.

Ferencas Narcyzas, mjr. (1903.I.5)
 Frankas Jonas, kpt. (1900.VI.26)
 Fridrichas Otto, kpt. (1895.III.6)
 Fridrikas Eduardas-Vilius, ltn. (1906.VI.23)

G.

Gabrėnas Antanas, j. ltn. (1909.VI.26)
 Gabriūnas Kazys, ltn. (1911.III.11.)
 Gaidamavičius Juozas, ltn. (1912.II.24)
 Gaidimauskas Stasys, j. ltn. (1915.VI.19)
 Gaidys Albertas plk. ltn. (1898.X.11)
 Gaidys Antanas, j. ltn. 1907.IX.5)
 Gaigalas Adolfas, kpt. (1906.VII.23)
 Gaižutis Jonas, ltn. (1910.VII.23)
 Gaižutis Kazys, j. ltn. (1907.II.3)
 Gališauskas Aleksandras, mjr. (1889.VI.29)
 Gamziuks Viktoras, ltn. 1913.VII.8)
 Gantautas Antanas kpt. 1897.XI.16)
 Garbenis Vladas, ltn. (1911.VII.32)
 Garkauskas Antanas, j. ltn. (1909.IV.22)
 Garlauskas Benys, ltn. (1910.II.10)
 Gasėnas Norbertas, ltn. (1906.VI.1)
 Gasiūnas Algirdas, ltn. (1907.VIII.31)
 Gasperaitis Kostas, ltn. (1912.IV.8)
 Gaušas Antanas, plk. (1901.XII.23)
 Gavelis Antanas plk. ltn. (1901.V.13)
 Gavelis Leonas kpt. (1904.II.23)
 Gavėnas Vincas, ltn. 1906.X.15)
 Gavulis Petras j. ltn. (1911.VI.29)
 Gecevičius Mykolas, mjr. (1907.IX.25)
 Gečas Albinas, kpt. (1899.III.5)
 Gečiauskas Mykolas, j. ltn. (1909.VIII.6)
 Gediminas Juozas, plk ltn. (1891.VI.26)

Gediminas-Beržanskis-Klausiusis Laimingas Žemgalių-
 Jaunutis, ltn. (1906.VIII.9)
 Gedmantas Antanas, kpt. (1900.IV.6)
 Gedminas Vacys, j. ltn. (1910.V.17)
 Gedvilas Ferdinandas, ltn. (1907.VIII.16)
 Gedvilas Mykolas j. ltn. (1909.X.11)
 Gelbavičius Jonas, kpt. (1904.VI.30)
 Geležauskas Antanas, j. ltn. (1913.I.17)
 Gelumbauskas Feliksas, j. ltn. (1909.IX.3)
 Genys Andrius, kpt. (1902.VII.31)
 Genys Petras, plk. (1894.IX.27)
 Gerdauskas Antanas, j. ltn. 1909.VIII.20)
 Gergelis Kalikstas, kpt. (1899.X.14)
 Germanavičius Martynas, ltn. (1910.XI.5)
 Gertus Bronius, kpt. (1896.II.1)
 Gerulaitis Zenonas, br. gen. (1894.XII.5)
 Gerulis Adolfas, j. ltn. (1910.VI.24)
 Geštautas Stasys, ltn. (1910.IV.15)
 Giedra Juozas, mjr. (1903.XI.16)
 Giedraitis Juozas, j. ltn. (1910.XII.18)
 Giedrikas Aloyzas, ltn. (1907.VI.21)
 Giedrys Viktoras, plk. (1894.III.24)
 Gintautas Andrius, mjr. (1896.IV.2).
 Gintautas Kazys, j. ltn. (1912.I.7)
 Gintautas Romualdas, j. ltn. (1910.XII.25)
 Gladutis Pranas, plk. ltn. (1893.IV.2)
 Godliauskas Aleksandras, j. ltn. (1917.III.16)
 Gogelis Vincas, kpt. (1901.V.27)
 Gogė Jonas, kpt. (1900.I.27)
 Golšteinas Antanas, mjr. (1891.X.29)
 Golšteinas Vladas, kpt. (1896.III.12)
 Gontis Vytautas-Kazys, j. ltn. (1913.III.2)
 Grabžis Antanas, ltn. (1907.VI.15)
 Grabys Domas, plk. (1897.VIII.30)
 Gradinskas Jonas, j. ltn. (1913.VIII.20)
 Grajauskas Jonas, ltn. (1909.X.25)
 Gramas Juozas, j. ltn. (1909.X.30)
 Grebliauskas Pranas, plk. ltn. (1899.XI.19)
 Grėbliūnas Vladas, ltn. (1913.XI.29)
 Griauzdė Kazys, ltn. (1909.V.24)
 Gricevičius Vytautas, mjr. (1894.VI.27)
 Grigaliūnas Ignas, kpt. (1899.XII.1)
 Grigaliūnas Juozas, plk. ltn. (1896.VIII.24)
 Grigaliūnas Kazys, kpt. (1895.VI.6)
 Grigaliūnas Kazys ltn. (1910.V.17)
 Grigaliūnas Petras, kpt. (1901.VII.3)
 Grigaliūnas Stasys, j. ltn. (1914.X.27)
 Grigas Bronius, kpt. (1902.IX.5)
 Grigas Juozas, j. ltn. (1909.III.11).
 Grigiškis Juozas, plk. (1896.IX.30)
 Grigonis Martynas, j. ltn. (1913.IV.28)
 Grincevičius Jonas, kpt. (1898.V.10)
 Grincius Jonas, kpt. (1910.II.5)
 Grinevičius Aleksandras, j. ltn. (1912.III.21)

Grinevičius Stasys, mjr. (1893.IV.4)
 Grinevičius Vladas, kpt. (1907.VII.10)
 Grinius Kazys, plk. (1899)
 Grinkevičius Vladas, j. ltn. (1910.IV.26)
 Griškevičius Albinas kpt. (1903.IX.30)
 Critis Bronius, j. ltn. (1912.X.15)
 Grižas Povilas, ltn. (1909.VI.12)
 Gryžas Juozas kpt. (1898.VIII.1)
 Gromnickas Stasys kpt. (1906.XII.31)
 Grudziński Juozas, mjr. (1903.IV.3)
 Gruodis Antanas, plk. (1900.I.24)
 Gruodis Petras, j. ltn. (1909.VI.21)
 Gruščekas Antanas, kpt. (1895.XI.12)
 Gudaitis, Juozas, kpt. (1907.X.12)
 Gudavičius Jonas, plk. ltn. (1896.VI.7)
 Gudelevičius Antanas, ltn. (1911.VIII.31)
 Gudeliauskas Vladas, j. ltn. (1806.XI.6)
 Gudelis Kazys, plk. ltn. (1893.XII.13)
 Gudelis Kazys, plk. ltn. (1896.III.23)
 Gudynas Kazys, ltn. (1905.I.14)
 Gumauskas Vincas, j. ltn. (1909.X.23)
 Guobys Jonas, ltn. (1907.VI.10)
 Gurevičius Vincas, plk. (1898.IV.30)
 Gurevičius Zigmas, plk. ltn. (1897.I.25)
 Gustaitis Antanas, br. gen. (1893.III.27)
 Gustaitis Leonas, plk. (1897.VIII.7)
 Gustas Antanas, ltn. (1910.XI.27)
 Guzikas Nikodemas, kpt. (1909.I.15)
 Gužaitis Jonas, ltn. (1912.VII.12)
 Gužaitis Pranas, ltn. (1907.V.26)

H.

Heidrikas Grigorijs, kpt. (1903.XI.11)

CH

Chaleckas Suleimanas, kpt. (1903.III.20)
 Chamanskis Sergiejus, mjr. (1898.X.23)
 Chmieliauskas Juozas j. ltn. (1911.III.17)

I.

Ikamas Vladas kpt. (1896.IX.7)
 Ilgunas Julius, j. ltn. (1910.II.14)
 Impulevičius Antanas, mjr. (1907.I.28)
 Inčūra Adolfas, ltn. (1907.I.7)
 Ingaunis, Mečys, ltn. (1909.III.23)
 Ingelevičius Vladas, plk. (1889.XI.24)
 Inickas Petras, mjr. (1882.XII.13)
 Insoda Juozas, j. ltn. (1915)
 Irlakis Juozas, kpt. (1882.XII.19)
 Irlakis Valentinas, ltn. (1912.XI.22)
 Išlinskas Jonas-Emilis, plk. ltn. (1895.X.25)

Itomlenskis Vadimas, ltn. (1909.XII.9)
 Ivanauskas Genrikas, ltn. (1905.IV.10)
 Ivašauskas Juozas, mjr. (1907.IV.1)

J.

Jablonskis Antanas, ltn. (1910.VII.6)
 Jablonskis Juozas, ltn. (1912.IV.29)
 Jablonskis Vytautas mjr. (1899.II.16)
 Jackūnas Jonas ltn. (1906.VI.14)
 Jackūnas Stasys, ltn. (1908.I.31)
 Jagminas Petras, kpt. (1902.III.8)
 Jakaitis Juozas ltn. (1908.III.17)
 Jakštas Antanas, plk. ltn. (1896.II.16)
 Jakštas Feliksas, mjr. (1896.V.24)
 Jakštas Petras, m jr. (1899.X.16)
 Jakštys Jonas, ltn. (1908.III.28)
 Jakštys Stasys, mjr. (1895.IV.21)
 Jakšukas Stasys, j. ltn. (1914.IV.9)
 Jakubauskas Jonas, ltn. (1911.III.3)
 Jakubonis Jonas, ltn. (1907.III.8)
 Jakutis Boleslovas, plk. (1890.I.14)
 Jakutis Petras, ltn. (1906.IX.28)
 Jaloveckas Eduardas, ltn. (1914.IV.4)
 Jamontas Aleksandras, j. ltn. (1912.XII.30)
 Jančauskas Kostas, j. ltn. (1909.IX.23)
 Jančauskas Vladas j. ltn. (1909.IX.1)
 Jančys Alfonsas, mjr. (1901.X.15)
 Jančys Jonas Eugenius, j. ltn. (1915.IV.1)
 Janickas Juozas kpt. (1896.II.19)
 Jankauskas Edwardas, ltn. (1912.II.10)
 Jankauskas Julius, ltn. (1909.I.18)
 Jankauskas Juozas, plk. ltn. (1900.III.4)
 Jankauskas Juozas j. ltn. (1914.VII.11)
 Jankevičius Aleksandras, ltn. (1913.IX.14)
 Jankus Jonas kpt. (1899.XII.13)
 Janukevičius Teofilijus, j. ltn. (1908.IX.13)
 Janulaitis Jonas, ltn. (1906.IV.12)
 Janulevičius Antanas, j. ltn. (1910.IX.12)
 Janulevičius Leonas, ltn. 1910.IV.2)
 Janulevičius Petras, ltn. (1906.V.31)
 Janulionis Linas, plk. (1887.X.10)
 Januševičius Jokūbas, kpt. (1897.XII.26)
 Januševičius Kostas, ltn. (1909.IV.22)
 Januševičius Stepas, j. ltn. (1910.IX.2)
 Januševičius Antanas, ltn. (1909.VII.26)
 Januševičius Česlovas, plk. ltn. (1901.X.15)
 Janušonis Juozas, kpt. (1902.III.15)
 Janušonis Matas, kpt. (1904.VIII.7)
 Jorošūnas Viktoras, kpt. (1899.II.22)
 Jarušovičius Petras, kpt. (1903.VIII.18)
 Jasas Bronius, ltn. (1910.XII.1)
 Jasėnas Kazys kpt. (1895.IV.28)

Jaseckas Domas j. ltn. (1904.X.26)
 Jasiulioānis Justinas, kpt. (1902.I.27)
 Jasiūnas Ignas kpt. (1901.X.13)
 Jasiūnskas Stasys, kpt. (1907.V.8)
 Jaskys Jonas j. ltn. (1911.IV.12)
 Jasulaitis Pranas, ltn. (1910.XI.11)
 Jasulaitis Vincas, plk. (1898.IX.24)
 Jašinskas Mikas, plk. ltn. (1890.III.21)
 Jatulis Izidorius, kpt. (1904.X.19)
 Jaugelis Mečys, j. ltn. (1913.III.25)
 Ječys Domininkas, kpt. (1896.X.20)
 Jegelevičius Vladas, j. ltn. (1911.IV.10)
 Jocius Jonas, kpt. (1903.III.9)
 Jodauga Juozas, kpt. (1903.XI.4)
 Jodelė Romualdas-Balys, j. ltn. (1914.II.18)
 Juodelė Pranas kpt. (1897.X.20)
 Jodikaitis Jeronimnas. j. ltn. (1908.XI.30)
 Jokubaitis Antanas, ltn. (1905.IX.30)
 Jokubaitis Martynas, kpt. (1907.X.22).
 Jonaitis Antanas, mjr. (1899.X.29)
 Jonaitis Izidorius, ltn. (1909.III.5)
 Jonaitis Juozas, kpt. (1907.VIII.5)
 Jonavičius Adomas, plk. ltn. (1892.VIII.25)
 Jonikas Ignas, kpt. (1903.X.II)
 Jovaiša Juozas, kpt. (1896.II.9)
 Jučys Pranas, j. ltn. (1913.X.4)
 Juknevičius Eduardas, kpt. (1901.II.20)
 Juknevičius Jonas, mjr. (1901.XI.18)
 Juodaitis Vytautas, J. ltn. (1911.XI.23)
 Juodgudis Česlovas, ltn. (1915.IV.21)
 Juodis Jurgis, j. ltn. (1911.X.22)
 Juodis Kazys, ltn. (1910.IX.9)
 Juodis Pranas, kpt. (1903.X.25)
 Juodišius Jonas, plk. (1892.VI.6)
 Juodišius Leonas, ltn. (1907.IX.14)
 Juodvalkis Pranas, kpt. (1897.IV.6)
 Juodzevičius Jurgis, j. ltn. (1913)
 Juozaitis Jonas, kpt. (1901.XII.1)
 Juozaitis Kazys, kpt. (1903.IX.28)
 Juozapaitis Leonas, kpt. (1901.XII.1)
 Juozapavičius Kazys, ltn. (1906.II.12)
 Juozapavičius Mykolas, kpt. (1891.VII.24)
 Juozapavičius Vytautas, j. ltn. (1913.VIII.25)
 Jurcevičius-Jureys Tadas, j. ltn. (1914.VII.22)
 Juurevičius Jonas, j. ltn. (1910.VII.15)
 Jurevičius Stasys, ltn. (1903.III.27)
 Jurevičius Vytautas, mjr. (1888.,IX.18)
 Jurgelionis Henrikas, j. ltn. (1914.VIII.16)
 Jurgutis Antanas, kpt. (1895.IX.3)
 Jurkšas Leonardas, mjr. (1897.X.28)
 Jurkūnas Juozas, kpt. (1898.X.3)
 Jurskis Alfonsas, plk. ltn. (1894.VIII.5)
 Jusius Danielius, j. ltn. (1910.XII.15),
 Juška Antanas, kpt. (1906.I.21)

Juška Vacys, ltn. (1909.IV.7)
 Juškaitis Jonas, ltn. (1906.II.28)
 Juškaitis Kostas, j. ltn. (1908.XII.15)
 Juškauskas Benediktas, kpt. (1909.IV.30)
 Juškevičius Andrius, kpt. (1903.XII.4)
 Juškevičius Juozas, ltn. (1911.VI.18)
 Juškevičius Jurgis, ltn. (1913.III.20)
 Juškys Bronius, ltn. (1905.IV.1)
 Juškys, Jonas. ltn. (1912.I.27).

K.

Kabaila Pranas, plk. (1890.VIII.24)
 Kačergius Vincas ltn. (1910.IV.7)
 Kačinskas Romualdas, mjr. (1894.III.1)
 Kadžys Kazys, kpt. (1895.VI.7)
 Kairiūkštis Česlovas, plk. ltn. (1897.VI.28)
 Kairiūnas Bronius kpt. (1900.VII..24)
 Kaladė Povilas, kpt. (1899.I.18)
 Kalasauskas Ignas, kpt. (1903.X.14)
 Kalasiūnas Juozas, j. ltn. (1911.VII.29)
 Kaletka Benediktas, kpt. (1898.X.7)
 Kalibatas Alfonsas, j. ltn. (1914.XI.12)
 Kalibatas Kazys, ltn. (1909.XI.10)
 Kalikauskas Petras, kpt. (1894.I.2)
 Kalinauskas Juozas, ltn. (1908.I.6)
 Kalmantas Mykolas, plk. (1895.X.5)
 Kalnietis Jonas, ltn. (1909.IX.3)
 Kalnietis Jonas, ltn. (1915.X.9)
 Kalpokas Pranas, ltn. (1910.IX.9)
 Kamarauskas Juozas, ltn. (1906.III.7)
 Kamarauskas Petras, kpt. (1899.VI.6)
 Kamičaitis Juozas, j. ltn. (1914.III.29)
 Kaminskas Gediminas-Sergieius, j. ltn. (1914.VI.21)
 Kaminskas Jonas, mjr. (1896.X.18)
 Kanclyvius Valdemaras, j. ltn. (1913.VIII.13)
 Kantauskas Viktoras, j. ltn. (1910.XI.15)
 Kanteika Česlovas, kpt. (1905.X.20)
 Karalius Albinas, kpt. (1910.IX.23)
 Karalius Vincas, kpt. (1902.III.10)
 Karaša Motiejus, mjr. (1895.IX.23)
 Karbauskis Leonas, j. ltn. (1913.VIII.18)
 Kareiva Mečys, plk. ltn. (1901.VIII.28)
 Karevičius Bronius, mjr. (1898.V.24)
 Karmazinas Vacys, j. ltn. (1914.IX.10)
 Karosas Antanas, plk. ltn. (1891.III.23)
 Karosas Juozas j. ltn. (1913.XII.11)
 Karosas Klemensas, ltn. (1911.I.27)
 Karosas Vitas, j. ltn. (1913.VI.15)
 Karpenka Kostas, kpt. (1893.III.14)
 Karpus Petras, kpt. (1895.I.1)
 Kartanas Juozas, plk. ltn. (1893.VI.25)
 Karvelis Vladas, brig. gen. (1901.IV.11)

(*Bus daugiau*)

TREMTIES TRIMITAS

Redaguoja S. Kaunelienė
531 W. Grand Blvd., Detroit, Mich. 48216
Šiuo adresu siųsti visą "Tremties trimitui" skirtą medžiagą

LAPKRIČIO 23-ČIOJI — LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖ

Prisimename žuvusius ir gyvuosius savanorius — kūrėjus, kurie, Tėvynės meilės vedini, stojo ginti Tėvynės. Aukojo jie savo kraują, jaunas gyvybes, kad Tėvynė prisikeltų vėl laisva, kad vėl lietuviai būtų savo krašto šeimininkai, kad sava kalba mokytųsi vaikai ir jaunimas, bažnyčiose skambėtų Dievo žodis ir giesmė Jo garbei lietuviškai. Tų jaunų Lietuvos sūnų auka nebuvo beprasmė: Tėvynė prisikėlė ir 22-jus metus laisva gyveno. Per tuos dvidešimt dvejus metus išaugo nauja karta, karta nebemačiusi vergijos, karta, kurios lūpose pirmieji žodžiai ištarti lietuvių kalba, pirmieji poteriai lietuviškai. Ta karta mokėsi savo krašto istorijos — istorijos nesuklastotos, kurios faktai ir įvykiai nenuspalvinti svetimųjų spalvomis. Mokyklos išauklėjo jaunąją kartą karštais patriotais, mūsų prabočių vertais palikuonimis.

Ačiū knygnešiams, ačiū Lietuvos patriarchams, savo žodžiais kėlusiems tautą gyventi, raginusiems aukotis, nepabūgti, kad ir šimteriopai gausensio prieš, nes teisybė mūsų pusėje.

Ačiū savanoriams - kūrėjams, Lietuvos kariams, šauliams ir partizanams. Lapkričio 23-ioji — Jūsų visų diena. Prieš Jus, prieš žuvusių ir mirusių prisiminimą su dėkingumu ir pagarba lenkiame savo galvas.

*Žengė broliai į mišką, jiems eglės dainavo,
Skaudų pažadą — ryžtą vėliavom nešė...
—Laisvės žvaigždei aušroj save atidavę,
Meilės auką krauju tau kraitin įrašė...*

*Jauni broliukai, kaip jurginai nuskinti!
O gyvenimas gyvas — jų giesmė nemari!*

Detalė iš Laisvės paminklo Klivlande. Projektas skulpt. A. Mozeliausko. Nuotr. V. Bacevičiaus

*...Ant kapo žibuoklių žiedlapiai krinta,
Tu sopulį ašarom į velėną žeri...*

(Petronelė Orintaitė. Iš "Legendos ir Liepsnos", legendos "Žengė Broliai")

Vėlinės Vilniuje

PETRONĖLĖ ORINTAITĖ

*Rasų kapuose pabunda vėlės
Ir pakyla žengti prietemos tyloj...
Tarsi praeities dienų gyvi šešėliai—
Iš kapų štai kyla baltos vėlės
Ir—plevena plaukia tartum angelai...*

*Tūkstančiai šimtų vėlių tylių šių naktį
Vėl savo gimtų kiemų pastogę aplankys...
Širdimi jie nešasi namų savųjų raktą,
Amžinos gyvybės žymės žymi kaktą—
Žingsnis lengvas ir lakus — vien pūko šlamesys...*

*Iš kapų karžygių vėlės Vilniun eina
Štai pilies gatvė, tėvų takais senais...
Nuo Vilnelės šlaito aidas neša dainą—
Vėlės iš visų kraštų šiųnakt pareina
Pasidžiaugt savaisiais broliais, kaimynais...*

*Paliai katedrą ir vėl karaliai stovi—
Kunigaiščiai ir didžiūnai dideli!
Amžių srovės jų garbės dar nenuplovė —
Žydi žvaigždėmis vardai baltoji šventovėj,
Tik — gyvam gyvent sugrįžti negali...*

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIA

(40-čiai Lietuvos katalikų laiško popiežiui paminėti)

Lietuvos krikšto sukaktuviniai metai ritasi pabaigon. Įvairiuose miestuose tebevyksta metų užbaigimo pamaldos, koncertai ir pan.

Apsikrikštiję lietuviai pamilo naują tikėjimą ir liko jam ištikimi, gerbė dvasiškius, statė bažnyčias, pakelėse kryžius ir koplytstulpius. Lietuva buvo vadinama Marijos ir Kryžių žeme, už savo tikėjimą lietuvius nebijojo kentėti ir mirti. Spaudos draudimo metu už lietuvišką maldaknygę tikintieji buvo tremiami į Sibirą, gindami nuo uždarymo Kražių bažnyčią, vyrai, moterys ir vaikai buvo kalavijais badomi, žirgų kanopomis mindomi ir sužvėrėjusių caro kazokų rimbais negyvai užplakami. Moterys žiauriai išniekinamos. Kražių bažnyčios įvykis istorikų aprašytas mums Lietuvos mokyklose kėlė šurpą.

Dažnai nemažiau šurpesni ir žiauresni tikinčiųjų ir kunigų, vyskupų ir bažnyčios tarnų persekiojimai tebevyko ir tebevyksta okupantų valdomame krašte. Lietuva ne vien kryžių žemė, Lietuva — kankinių žemė.

Apie tai rašo Matas Raišupis 1972 m. išleistoje knygoje *Dabarties Kankiniai*. Apie naujausių laikų persekiojimus rašo Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika.

Knygą autorius pradeda Kristaus apaštalui Petruui tartais žodžiais "Tu esi uola ir ant tos uolos pastatysiu Bažnyčią, kurios nė pragaro vartai negugalės".

XIII amžiaus pradžioje, karaliui Mindaugui priėmus krikštą, šv. Petro uola — Katalikų Bažnyčia išaugo bei tvirtai įleido šaknis ir Lietuvoje (11 psl.)

Katalikų Bažnyčia Lietuvoje gražiausią laikotarpį pasiekė Lietuvos nepriklausomybės metais (1918 - 1940). Tada Lietuvoje buvo 10 vyskupų, 717 bažnyčių, 320 koplyčių, 1273 kunigai, 4 kunigų seminarijos, 425 klierikai, 168 kunigai - vienuoliai, 934 vienuolės. Katalikai turėjo 18 vidurinių bei tiek pat pradžios mokyklų. Norintieji galėjo mokytis tikybos ir valstybinėse mokyklose, vienuolės vedė 35 vaikų darželius, 10 vaikų prieglaudų. Kaune veikė teologijos-

filosofijos fakultetas, kariuomenę aptarnavo 26 kapelionai; kapelionus turėjo taip pat ligoninės ir kalėjimai. (12 psl.)

1940 m. Lietuvą okupavus Sovietų Rusijai ir klastingai sunaikinus nepriklausomybę, beveik visos katalikų ir kitų tikybų institucijos, išskyrus Kauno Kunigų seminariją, buvo uždarytos. Iš visur išvaikyti kapelionai, iš vienuolynų išmėtyti vienuoliai, uždarytos visos katalikiškos organizacijos, bažnyčios apdėtos valdžios mokesčiais. Per vienerius metus 9 kunigai išvežti į Sibirą, 152 perėjo tardymus ar buvo laikyti kalėjimuose, 18 jų iš kalėjimų išėjo prasidėjus karui, o 15 kunigų nužudė iš Lietuvos bėgdami raudonarmiečiai su enkavedistais.

Nacių okupacijos metais gindami lietuvių ir tikinčiųjų teises, kovodami už Lietuvos laisvę, o taip pat gelbėdami naikinamus žydus ir kitus skriaudžiamuosius, plačiai pagarsėjo šie bažnyčios vyrai: arkv. M. Reinys, vysk. K. Paltarokas, vysk. V. Brizgys, būsimeji Stutthofo kacetų kaliniai —

kun. Alfonsas Lipniūnas (miręs Lenkijoje 1945 m.), kun. St. Yla ir kiti. Į nacių kacetus buvo ištremti 5 mūsų kunigai. Iš Lietuvos ištremtas ir prel. Mykolas Krupavičius, būsimasis Vliuko pirmininkas. Kiti laikyti kalėjimuose; tretiems, kaip prel. B. Sužiedeliui, kun. Vladui Staškūnui ir eilei kitų, vos spėjus sugrįžti iš nacių kalėjimų, vėl buvo lemta keliauti į Sibiro tremtį ir ten galutinai palikti sveikatą, kaip daugeliui kunigų ir pasauliečių caro okupacijos šimtmečiu. (14 psl.)

Kai kurios Lietuvos klebonijos, kunigams rizikuojančios net gyvybę, tapo persekiojamų žydų prieglaudomis. Pvz. pas Kužių kleboną kun. Adolfą Kleibą žydai iš Šiaulių buvo slaptai vežami tiesiog ištisomis šeimomis. Kartais ten būdavo slepiama net iki 15 - 20 žydų šeimų. Nežiūrint to, kai kurie buvę slapto žydų gelbėjimo komiteto nariai, kun. Jonas Paukštys, SJ, ir jo brolis kun. Bronius Paukštys, salezietis, sugrįžus bolševikams, buvo ištremti į Sibirą kaip nepakenčiami liaudies priešai”.

Kai 1944 m. liepos mėn. pradžioje raudonoji armija peržengė rytinę Lietuvos sieną ir riedėjo į krašto gilumą, į Vakarus traukėsi 3 vyskupai ir 257 kunigai bei vienuoliai, daugiausia jaunesnio amžiaus. Sovietai, okupavę Lietuvą, rado septynis vyskopus, per tūkstantį kunigų ir kelis šimtus vienuolių. Taip pat rado 717 bažnyčių, 320 koplyčių ir giliai tikinčią lietuvių tautą. (15 psl.)

Okupantai uždarė ir savo tikslams panaudojo sekančias Lietuvos bažnyčias.

Kaune: Dominikonų bažnyčioje 1965 m. įsteigtas kino teatras “Santaka”.

Igulos bažnyčioje 1965 m. atidarytas Kauno valst. Čiurlionio galerijos dailės muziejaus filialas.

Šv. Mikalojaus (benediktinų) bažnyčia paversta popieriaus sandėliu.

Jėzuitų bažnyčioje įrengta sporto salė.

Šv. Gertrūdės (marijonų) bažnyčia

paversta popieriaus sandėliu.

Šv. Jurgio bažnyčia (buvusi kunigų seminarijos) paversta sandėliu.

Šv. Kryžiaus Išaukštinimo (Šančiuose) bažnyčia nugriauta 1950 m.

Prisikėlimo bažnyčia (dar nespėta konseskruoti) paversta televizijų gamykla.

Švč. Trejybės bažnyčia paversta šokių sale.

Kėdainiuose: Šv. Juozapo bažnyčia naudojama elektros aparatūros gamyklos ūkio reikalams.

Kalvinų bažnyčia paversta sporto sale.

Liuteronų bažnyčioje įrengta parodų salė.

Kretingoje: koplyčia paversta kraštotyros muziejaus sandėliu.

Liškiavos vienuolyno rūmuose yra mokykla, bet panuojama rūmus panaudoti turizmui.

Nidos evangelikų bažnyčia paversta šokių sale.

Palėvenės vienuolyno pastatai naudojami kolchozo reikalams.

Pašyšių evangelikų bažnyčia paversta kultūros namais.

Pažaislio vienuolyno įsteigta psichiatrinė ligoninė, bažnyčia nenaudojama ir gerokai apnykusi, berods dabar pavesta Čiurlionio galerijai (?)

Rusnės evangelikų bažnyčia paversta vaikų sporto mokykla.

Stelmužės bažnytėlė paversta skulptūros muziejumi.

Telšių seminarijos rūmuose — kurčiųjų mokyklos internatas. Vyskupo rūmuose — Telšių rajono komitetas.

Vilniuje: augustjonų bažnyčioje — ūkinių prekių sandėlis.

Bazilijonų vienuolyno cerkvėje — statybinių konstrukcijų laboratorija. Pati bažnyčia paversta vynu ir alaus sandėliu.

Bernardinų bažnyčioje — dailės instituto dirbtuvės.

Dominikonų bažnyčios rūšiai panaudoti istoriniams architektūriniam eksponatams.

Evangelikų-liuteronų bažnyčioje kino teatras “Kronika”.

Šv. Jokūbo bažnyčioje įrengtas teatro sandėlis.

Šv. Jono bažnyčia paversta baldų sandėliu.

Katedroje — paveikslų galerija; katedros varpinėje — ekskursijų biuras.

Šv. Kazimiero bažnyčioje — ateizmo muziejus.

Šv. Kotrynos bažnyčia paversta sandėliu.

Šv. Mykolo bažnyčioje įrengtos dirbtuvės, sunaikinti 7 meninės vertės altoriai.

Misininkų bažnyčia paversta sandėliu.

Šv. Stepono bažnyčia — remonto dirbtuvių sandėliai.

Vilniaus vyskupo rūmuose — karininkų ramovė.

Visų Šventųjų bažnyčia naudojama liaudies meno parodai ir saugykla.

Pagal turimas žinias, iki 1970 metų Vilniaus vyskupijoje buvo uždaryta 31 bažnyčia ir 46 koplyčios. Kauno arkivyskupijoje — 20 bažnyčių ir 89 koplyčios. Telšių vyskupijoje — 14 bažnyčių ir 31 koplyčia. Panevėžio vyskupijoje — 5 bažnyčios ir 82 koplyčios. Vilkaviškio vyskupijoje — 13 bažnyčių ir 12 koplyčių. Kaišiadorių vyskupijoje — 4 bažnyčios ir 36 koplyčios.

Iš komiteto narių sužinojė, kad bus uždaryta Igulos bažnyčia Kaune, žmonės pripildė bažnyčią. Pritrūko ostijų. Po palaiminimo kunigas drebančiu balsu pranešė, kad šios buvusios paskutinės šioje bažnyčioje mišios ir prašė visus išsiskirstyti. Žmonės nesiskirstė. Žmonės garsiai kalbėjo Tėve mūsų ir Sveika Marija. Apie pusiaunaktį pasirodė klebonas ir sujaudintu balsu pasakė:

“Žmonės išeikite! Jeigu neišeisite, jie mane užmuš!”

Tada žmonės verkdami pradėjo bučiuoti altorius, sienas ir grindis. Pasakotojas, atsitiktinai ten užklydęs lenkas kunigas, matęs, kaip bažnyčios grindys buvusios aplaistytos žmonių ašaromis.

“Mačiau nepaprastą lietuvių prisirišimą prie tikėjimo ir didelę jų drąsą. Jau vien dėl to ir aš norėčiau būti lietuviu.” (41 psl.).

Kražių drama, įvykusi Rusijos carų

okupacijos metais, daugeliu atvejų vėl pasikartoję Lietuvoje per pirmąją bolševikų okupaciją. Per ketvirtį šimtmečio vėl metų metais ir įvykių įvykiais ji kartojasi vis dar okupantų tebeperseiojamoje mūsų Lietuvoje. (43 psl.)

Lietuvos jaunimas, nežiūrind, kad iš mokyklų buvo pašalinti kryžiai ir šventųjų paveikslai, o jų vietoj buvo pakabinti Stalino, Lenino ir kitų jų "šventųjų" paveikslai, liko ištikimas Kristaus mokslui.

Vienoje gimnazijoje po nakties buvo rastas klasėje tarp dviejų kabojusių bolševikų "šventųjų" paveikslų sienoje juoda anglimi išpauštas kryžius su užrašu apačioje: "Viešpatie, Tu vėl tarpe latrų..." (44 psl.)

Antrą kartą bolševikams sugrįžus į Lietuvą, ypač sostinėje Vilniuje ir kitose Lietuvos vietose, vėl buvo matyti tiesiog demonstratyvus pavergtųjų lietuvių, o ypač jaunimo prisirišimas prie Dievo ir ištikimybė Bažnyčiai. (45 psl.)

Viename laiške iš Lietuvos rašoma, kad niekas nepaliko tokio įspūdžio, kaip rekolekcijos Švenčionyse 1947 m. spalio mėnesį. Tokios rekolekcijos rudenį ten buvusios pirmą kartą. Žmonių pilna bažnyčia ir pilnas šventorius. Daugiau kaip 20 kunigų, ir visiems darbo iki kaklo, visos klausyklos apgultos. O kai muziko Siniaus vadovaujamas mokinių choras ir visa bažnyčia ėmė nauja, Siniaus parašyta melodija giedoti rožinį, tai atrodė, kad esi kitame pasaulyje. Vienas jaunas vargonininkas, išgirdęs, kad Sinius kas savaitę eina kryžiaus kelius, irgi pradėjo juos eiti.

Bet neilgai okupantai leido ir Vilniaus krašto lietuviams taip viešai demonstruoti prisirišimą prie savo tikėjimo, prie savosios Bažnyčios. Į Sibiro tremtį greit iškeliavo Švenčionių vargonininkas, muzikas ir kompozitorius Sinius, o jo keliais gyvulinuose vagonuose taip pat buvo deportuoti ir eilė Vilniaus krašto kunigų, drauge su pačiu Vilniaus arkivyskupu M. Reiniu, ilgai tardytu ir kančintu kalėjimuose. (49 psl.)

1946 - 47 metais okupantams ištrėmus ar nužudžius kitus Lietuvos vyskopus, o taip pat mirus ir Seinų-Vilkaviškio vyskupui Antanui Karosui, vysk. K. Paltarokas liko vienintelis Lietuvos tikinčiųjų ganytojas, kuris, laikinai paskirtų kitų vyskupijų vadytojų padedamas, drąsiai ir išmintingai vadovavo Lietuvos katalikams iki savo mirties. (58 psl.)

Raudonajai armijai antrą kartą okupavus Lietuvą, jau 1944 m. vasarą ir rudenį krašte prasidėjo Lietuvos partizanų kovos prieš okupantus rusus ir savuosius išdavikus, siekiant tautai laisvės. Karui pasibaigus, 1945 m. gegužės mėn. kovos apėmė visą Lietuvą. Į partizanų būrius stėjo moksleivija, studentija, jaunesnioji nepriklausomos Lietuvos karininkija ir ypač ūkininkaičiai bei darbininkai.

Partizanų sąjūdžiui taip plačiai išliepsnojus, negalėjo likti jam abejingi ir kai kurie Lietuvos kunigai, ypač dirbę mažesnėse provincijos parapijose. Žinant, kad partizanų eilėse daugiau buvo tikintys žmonės, jiems reikėjo ir kapelionų. (63-64 psl.)

Vienam iš Lietuvos kunigų, kun. Justinui Lelešiui — "Grafui" buvo lemta žūti partizaninės kovos tiesioginiam lauke, kai rusai apsupo štabo bunkerį, kur tuo metu buvo ir apygardos kapelionas. Telšių vyskupas Vincentas Borisevičius nužudytas už partizanų rėmimą drauge su kitais kunigais. (65 psl.)

Bene pirmieji Lietuvos okupantų smūgiai už partizanų tariamą rėmimą buvo nukreipti prieš lietuvius pranciškonus, nes jie esą laimingą laisvės kovotojus Nemunaityje, juos slėpė Kretingos vienuolyne. (66 psl.)

Kretingos vienuolyno viršininkas tėvas Patricijus Antanas Puodžiūnas, o vėliau tėvas Pijus — Jurgis Andrijaitis (bolševikų ištremtas į vergų stovyklą Sibire, miręs Lietuvoje) slepia celėse buvusius policininkus.

1947 m. balandžio 15 d. tėvo Pijaus celėje buvo surasta gudriai užmaskuota slaptavietė. Joje ilgą laiką slapstėsi buvusis Kretingos apskrities policijos vadas Adomaitis. Čia buvo

rasta ginklų, šaudmenų, didelė popieriaus atsarga, rašomoji mašinėle"...

Okupantai mirties bausme nuteisė tuometinį Lietuvos pranciškonų provinciolą kun. Kazimierą Čepulį. Kun. K. Čepulis spėjo laiku pasišalinti iš saugumo akių ir slapta išgyveno Lietuvoje iki 1962 m. kovo 30 d. Tą dieną mirė Panevėžyje nuo kraujo išsiliejimo smegenyse, sulaukęs 77 metų amžiaus. (71 psl.)

Tarp daugelio žuvusių ir nužudytų rezistencijos metais sustoja dėmesys prie vieno iš ganytojų — Vincento Borisevičiaus, Telšių vyskupo, kuriam teko valdyti trumpai pačiu neramiausiu laiku, 1944 - 46 m.

Jis nebuvo nei partizanas kovotojas, nei jų organizatorius. bet jis buvo vyskupijos moralinis centras, į kurį krypo akys, kurio pagalbos ieškojo visi, jos reikalingi, kuri, buvo žinia, niekam tos pagalbos atsakyti negali, kaip negali neskelbti tiesos, kai jos reikalauja jo skelbiamas tikėjimas. (88 - 89 psl.). Kalėjimo kameroje kartu sėdėjusio Algio liudijimu, vysk. Borisevičius buvęs sąsaudytas Rusijoje. LE XXXVII, p. 87 rašoma: "Vyskupo seseriai Marijonai buvo oficialiai vyriausybės pranešta, kad miręs kalėjime 1946.X.12, bet kokiam ne-nurotytas".

Apie Lietuvos vyskupų, kunigų, vienuolių ir tikinčiųjų persekiojimus 1948 m. Lietuvos rezistencijos atstovas J. Daumantas su kitais atnešė į Vakarus ir vėliau perdavė Šv. Tėvui laišką, o jį ištisai skelbė ne tik laisvoji lietuvių spauda, bet ir daugelio kitų tautų laikraščiai.

Tame laiške išdėstę padėtį Lietuvoje ir nesitikėdami iš kitur susilaukti pagalbos, prašo Šv. Tėvo:

1. Paskelbti pasaulio tikintiesiems Lietuvių Dieną, kaip padarė garbingos atminties Benediktas XV 1917 metais. Tegul pasaulis pamato lietuvių katalikų kančias, persekiojimus ir vargus, surengtus XX amžiaus bedievybės.

2. Mes maldaujame Jūsų Šventybės lietuvių tautai viešos paguodos

ir suraminimo žodžio. Mes pakeliame, Jūsų šventenybe, už vienybę su Jumis milžiniškas aukas. Tėve, tark suraminimo žodį, kaip kitados Romos kolizijoje pirmasis popiežius Šv. Petras, Tėve, mes nemažiau kenčiame dėl Motinos Romos Katalikų Bažnyčios.

3. Mes prašome kokiu nors būdu perduoti Suvienytoms Nacijoms mūsų skundą, gal tautų vadai padarys galą mūsų kančioms.

4. Mes prašome lietuvišką radijo valandėlę padažninti ir pagyvinti. Tegu ji duoda daugiau žinių apie mūsų kančias. Argi mes, aukodamiesi už savo šventą tikėjimą, nesame to verti? Juk mūsų 100,000 žmonių nukankinti arba Sibiro taigoje laukia mirties daugiausia tik todėl, kad neišniekino savo tėvų žemės tikėjimo ir neišdavinėjo savo tautiečių.

Šventasis Tėve, mes tikimės būti išklausti. Mes daug ir labai daug iškentėjome dėl švento tikėjimo, dėl apaštalų sosto ištikimumo. Todėl turime vilties tikėtis Jūsų pagalbos. Mes mirštame, bet mirdami norime girdėti Jūsų paguodos žodį ir pasaulio katalikų suraminimą, kad mūsų vaikai daugiau nebekentės dvasios vergijos. Mes tikime, kad Jūsų galingas žodis pajudins laisvę mylinčių tautų vadus iš susnūdimo. Šventasis Tėve, mūsų raštas nėra toks, kokį norėtume parašyti. Rašome pogrindyje, prie mirgančios lempos, kas valandėlę laukdami čekistų. Tyčiomis nežymime vietų ir asmenų nenorėdami čekistams duoti medžiagos. Kai šis raštas Jus pasieks, gal mūsų nebebus. Kol jį nuneš, daug nešančiųjų pervers čekistų kulka. (Iš tų, kurie raštą nešė, 1952 m. jau nebebuvo nė vieno gyvo).

Šventasis Tėve, mums mirštančiams už Religijos ir Tautos laisvę suteik palaiminimą.

Tegyvuoja gyvųjų ir mirusiųjų Viešpats Jėzus Kristus.

Lietuvos Respublikos
Rymo Katalikai.

Vilnius, okupuota Lietuva
1947.IX,20

Nuo to laiško prabėgo 40 metų. Per tą laiką daug tikinčiųjų perėjo Golgotos kelią, pakėlė žiaurius tardymus, kankinimus, nežmoniškas sąlygas Antarktikoj ir tolimajam Sibire. Daugelio kankinių kaulai nuklojo ledynų plotus, Sibiro stepes. Daugelis tebekenčia vergų stovyklose, psichiatrinėse ligoninėse ir kalėjimų kamerose. Kenčia dvasiškai, kenčia tikintieji. Lietuvos vaikų kančių galo nesimato... Juodoji ranka pasiekė ir laisvuosius kraštus. Pasaulio vadai, paskendę savuose rūpesčiuose, negirdi nekaltųjų aukų šauksmo.

Tad ir mums labai tinka arkiv. M. Reinio malda Vilniaus kalėjime: Dan-

gaus ir žemės didysis Kūrėjau, iš žydrių žvaigždynų, nuo saulės šviesos, o Kristau mūsų sielų Atpirkėjau, pažvelki į žemę, į mūsų kančias. NeteROME tėvynės, šeimos, artimųjų ir laivės brangiausios, net vardo žmogaus. O Kristau, pasigailėk skriaudžiamųjų. Mes meldžiam paguodos iš aukšto dangaus.

Ši trumpa apybraižėlė, pasinaudojant Mato Raišupio knyga *Dabarties Kankiniai*, tai tik priminimas Lietuvos Katalikų bažnyčios Kryžiaus kelių. Priminimas mažos dalelės aukų, sudėtų ant Kristaus altoriaus XX amžiuje, tų kančių galo nesimato.

Anatolijus Kairys

AUKURAI IR ALTORIAI

1987, Gyvojo tikėjimo metais, Lietuvių literatūros bičiuliai išleido Anatolijaus Kairio "Aukurai ir Altoriai".

Krikšto eilėraščiai. Iliustravo Vladas Vijeikis, spaudė ViVi spaustuvė. Tiražas 1200 egzempliorių, kaina \$5.- Gražus šviesiai melsvos spalvos viršelis, papuoštas tamsesnės mėlynos spalvos aukurų ir dideliu kryžiumi, ant kurio skaičiai 1251 - 1387 - 1987.

Rinkinys dedikuojamas Motinai ir Tėvui. Iliustracija — aukuras, apie jį susirangęs šaltys ir už jo septyni kalavijai.

Šis Anatolijaus Kairio poezijos rinkinys, skirtas 600 metų krikšto sukakčiai pažymėti, yra naujusias labai darbštus ir kūrybingo autoriaus įnašas į išeivijos lietuvių literatūrą.

Anatolijus Kairys labai gražiai reiškiasi visose literatūros šakose:

Jo dramoms: Būkime angelaičiai, Du broliukai, Šviesa, kuri užsidegė (premijuota), Eldorado (premijuota), Palikimas, Laisvės medis, Karūna (trilogija), Kryžkelė, Rutelė, Saulės rūmai, Žmogus ir tiltas, Vyskupo sodas, Šventasis Princas (premijuota), Krikšto vanduo (premijuota), Ugnies daina.

Komedijos: Diagnozė, Viščiuku ūkis (premijuota), Curriculum vitae, Sidabrinė diena, Ku-kū (premijuota), Didysis penktadienis, Rūtos ir Bijunai, Dvilyka (dvilyka vienaveiksmių vaidinimų), Paskutinė valia (premijuota).

Poezija: Blaškomi lapai, Auksinė sąja, Laisvės sonata, Lotofagų šaly, Aukurai ir Altoriai.

Libretai: Sidabrinė diena (muzika Br. Budriūno), Gintaro šaly (muzika J. Gaidelio), Emilija Platerytė (muzika A. Jurgučio), Čičinskas (muzika A. Jurgučio), Karalius Mindaugas (muzika J. Gaidelio).

Pirmoji Aukurų ir altorių dalis skiriama pagoniškajai Lietuvai. Kiekvienas eilėraštis toks šiltas, rimas ir ritmas ryškus — tai ne moderniųjų eilėraščių atskirų žodžių kratynys. Pirmasis — Žiburėliai — puikus pavzdys

*Naktis šalta, tamsoj šviesulė žėri,
Pramžius uždega mums žiburėlį.*

*Sunekškime krūvelę akmenukų,
Pripilkime mėnulio spinduliukų.*

*Susėskime po qžuolu šventuoju,
Dievai palaimins gimstantį rytojų.*

*Ir laukime iki ateis saulužė,
Šiltoį rankelėj nešdama dienužė.*

Kiek meilės ir šilimos Praamžiui, kokie gražūs epitetai, Sekančiuose eilėdraščiuose apdainuojami mūsų sentėvių dievai. Trečiojoį idilėį autorius rimuoja.

*Dievais nusėtas laukas—
žemyna ir Laimutė...
Dievais upeliai plaukia—
Undinė ir Bangpūtė...
O iš visų dievų
Vyriausias aš esu.*

*Upinis duoda žuvį,
Miškinis — riebę šerną.
O kovoje už būvį
Prisideda dar elnį.
Neaplenkiu medaus.
Geltono ir saldaus.*

Bet štai valdovas Mindaugas pirmą kartą sutinka vienuolį.

O gal ir nelaimingas, o tačiau

*Iš jo akių pabiro džiaugsmo
snaigės,*

Kai ištiesęs ranką priėjau arčiau.

Ir eilėrašty Kaip du šnekučiai vienuolis aiškina Mindaugui apie Dievą ir pasaulio sutvėrimą.

*Sutvėręs Dievas šį pasaulį gražų
Ir žmogų į save labai panašų,
Pasišaukė ji pas save ir tarė:
Mylėk ir nepamiršk kas tai padarė.*

Aukuro sonatoį Mindaugas sušunka:

*Tai aš ir mano Kryžius! Tu esi sunkus,
O Lietuva su Kryžiumi lengvesnė bus.*

Ir Mindaugo mirtis.

Treniotos durklas įvartytas, vos alsuoju.

Nusikankinti tyčia paliktas baidgiuos...

Norėčiau aš tave, o Kristau, pabučiuoti,

Bet kas dabar man Jį paduos...

1387 metai, Penktoji elegija.

*Praėjo metų daug, vandens daug
nutekėjo,*

O dar daugiau nelaimių kraujo ir kančių.

Ir vieną šviesų rytą, saulei patekėjus,

Pamato jie valdovą — Kryžius ant pečių!

Narsusis Vytautas — Kęstučio pirmas vaikas,

Jo veidas šiltas ir karališkai didus!

Ant kaklo šventas kryžius dieviškumą teikia,

Žiema jo garbanas papuošia sidabru.

Žiemos pirmoji psalmė.

Ateina Kryžius — ruoškite jam kelį!

*Jį neša Dievą mylinti tauta —
Pūkšnodama ir griūdama be galo,
Nuo šalčio savo veidus slėpdama.*

*Ji eina ten, kur ją valdovas veda,—
Tai Vytautas, bajorai Lietuvos,
Ji deda kryžių ten, kur jos valdovas
deda,*

Ir klaupia nepravėrusi burnos.

*Kai eisena žmonių, medinis kryžius
Praeina šalto nerimo pilni,
Aš sunkių galvą palenkiu nežymiai
Ir ją seku krikščionio širdimi.*

Ir pirmoį Lietuvos šventoį karaliačio Kazimiero malda.

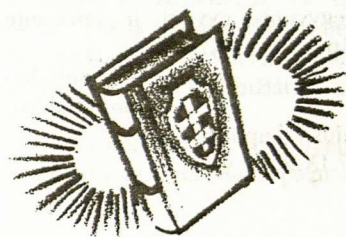
*Aš gyvenu labai toli nuo Vilniaus,
Žėrėjau šilkuose ir spindesy—
Karaliaus sostas buvo laimės pilnas,
Bet mano siela skendo liudiesy.*

*O Lietuva, šventa tėvų šalele,
Tavo miškų žalumo aš ilgiuos—
Grąžink mane į savo žemės kelį,
Leisk ten žaliuoti lapuos ir žieduos.*

*Garbė valdovo, karvedžio, poeto,
Karališka didybė ir galia...
Ar tai nėra tuštybės neregėtos,
Kuriomis džiaugtis sielai nevalia?*

*Nešu tau, Viešpatie, lelijos žiedą—
tegu Marijos giesmę Vilnius
gieda.*

Rašytoį Anatolijaus Kairio Aukurai ir altoriai labai vertingas įnašas į išeivijos lietuvių literatūrą. Kad ši knyga neliktų gulėti spaustuvės lentynose, bet kad paslistų mūsų tarpe — kiekvieno pareiga pasirūpinti. Siūlau, kad LB Kultūros taryba nupirktų ir išdalintų ją Vasario šešioliktosios gimnazijos mokiniams, kurie dalyvavo, tautinius šokius šoko ir groįo Lietuvos Krikšto 600 metų minėjime Romoj, kad išdalintų Lituanistinių mokyklų vyresniems mokiniams, kad mokytojai per literatūros pamokas išnagrinetų. Tiražas labai mažas, eilėraščiai gražūs, skambūs, prasmingi, tik skaitykime, tik semkimės iš jų meilės Lietuvai ir jos praeičiai.

Pas Čikagos Jūrų šaulius

Gen. T. Daukanto jūrų šaulių kuopos 1987 mt. rudens veiklos sezonas buvo pradėtas tradiciniu rudeniniu pasilinksminimu š.m. rugpjūčio mėn. 29 d. Šaulių namuose.

Tą vakarą į jūrų šaulių didžiuliu ženklų scenoje dekoruotą salę, gausiai rinkosi jūriniai šauliškos veiklos rėmėjai, viešnios, svečiai ir šauliai, kur visų laukė gražiai padengti, gėlėmis papuošti stalai, prie scenos sustatytos šaudymo varžybų laimėtojų skirtos puošnios dovanos ir akį patraukiantis gausiais vertingais laimėjimais apkrautas stalas. Suėjo suvažiuo keletą valandų su jūrų šauliais pabendrauti ir geroje nuotaikoje pasilinksinti. Prie įėjimo maloniai visi buvo to vakaro pareigūnų V. Zinkaus, N. Martinkaus ir B. Petrausko sutikti ir pasveikinti. Svečiams susėdus prie stalų, 7 val. vak. paren-gimas buvo atidarytas.

Kuopos pirmininkui E. Vengian-skui pasveikinus visus gausiai susirin-kusius ir palinkėjus linksmos nuotai-kos, vakaro programa buvo pradėta 1987 m. Gen. T. Daukanto jūrų šau-lių kuopos šaudymo varžybų laimėto-jams dovanų įteikimu. Paskelbus laimėtojų pavardes ir iššaukus juos prie scenos LŠST CV I vicepirminin-kas g. n. V. Išganaitis ir LKVS "Ra-movė" Čikagos skyriaus pirm. A. Juš-kevičius įteikė laimėtojų dovanas. Gen. št. plk. K. Dabulevičiaus skir-ta pereinamoji taurė įteikiama vyrų gr. I vietos laimėtojų B. Petrauskui, ir LDK Birutės Dr-jos buv. pirm. M. Tumienės taurę gauna moterų gr. I vietą laimėjusi G. Kuzmienė. Taip pat buvo apdovanoti ir II, III vietų laimėtojai: A. Aleksandravičius, K. Astra, P. Mikštienė ir svečias šaulys K. Steponkus.

Šaudymo varžybų dovanas įteikus, sekė meninė programa, kurią darniai atliko, net aštuonias dainas, padainavusios, Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės dainininkės F. Braunienė, A. Latonienė, M. Radzevičienė, E.

1987 m. Gen. T. Daukanto jūros šaulių kuopos šaudymo varžybų laimėtojai ir dovanas įteikę: kuopos pirm. E. Vangianskas, LŠST vicep. V. Išganaitis, B. Petrauskas, LKVS "Ramovė" Čikagos skyr. pirm. And. Juškevičius, K. Astra, G. Kuzmienė, P. Mikštienė ir K. Steponkus. Nuotr. A. Aleksandravičiaus

Gen. T. Daukanto jūrų šaulių kuopos šių metų rudeniniame parengime sveikinamas muz. J. Sodaitis 50 m. muzikinės veiklos sukakties proga. Scenoje Vytauto Didžiojo š. rinktinės dainininkės. Nuotr. A. Aleksandravičiaus

Aleknienė, J. Paškevičienė, S. Rudokienė ir I. Pocienė, muz. J. Sodaičio vadovaujamos. Už gražiai padainuotas dainas joms buvo smagiai paplota, o muz. J. Sodaičiui, švenčiančiam 50-

ties metų muzikinės veiklos sukaktį, buvo sugiedota griausmingas "Ilgiausių metų". Tuomi meninė programa buvo ir baigta.

Toliau sekė šaltais užkandžiais ir

šilta vakariene parengimo vaišės. Veikė gausus įvairiais gėrimais J. Maraus ir P. Minkeliūno aptarnaujamas baras, visų laukė vertingais laimėjimais dovanų paskirstymas ir kiti šio renginio netikėtumai.

Gerokai pasistiprinus ir prisivaišinus, kavutę begurkšniuojant pasigirdo visų laukiamo "Gintaro" orkestro grojamos šokių muzikos garsai. Sujudėjo salė — sukosi poros, trypė jaunesnioji karta modernaus šokio ir smagios polkos, o vyresnio amžiaus pražilusios poros valso ar svajingo tango takto sveigulyje. Pertraukus metu kai kas ir lietuvišką dainą mėgindavo užtraukti. Buvo platinami dovanų paskirstymo bilietėliai ir vėliau, muzikantams besišilsint, V. Utarai šaukiant laiminguosius numerius, G. Kuzmienė ir M. Gydienė laimėjusiems vertingas dovanas išdalino. Ir taip iki pavargimo, beveik iki paryčių, kuomet nutilo grojamos muzikos garsai, salėje prigeso šviesos ir visiems į namus skirstytis laikas atėjo...

Kaip matome, Čikagos daukantėnų parengimas buvo savo dalyvių skaičiumi gausus ir visokeriopai sėkmingas. Malonu paminėti, kad šiame rudeniniame jūrų šaulių renginyje dalyvavo LŠST vyr. kapelionas tėv. J. Borevičius, LŠST CV-bos I vicepirm. V. Išganaitis, LKVS "Ramonė" Čikagos skyr. pirm. A. Juškevičius, Vytauto Didžiojo rinktinės Garbės teismo pirm. A. Regis, Cicero Klaipėdos j.š. kuopos pirm. J. Mikulis, jūrų kpt. B. Krištopaitis su ponija ir kt. Atskirus stalus sudarė Cicero Klaipėdos jūrų šaulių kuopa, Budraitis Realty Co., Union Pier Lietuvių Dr-ja ir Brighton Parko Lietuvių Namų savininkų dr-jos nariai ir kiti.

Negalima pamiršti nepaminėjus ir šio renginio vadovų, ant kurių pečių gulėjo visa šio parengimo organizacinė bei pravedimo našta, kaip: kuopos renginių vadovo V. Utaros, moterų vadovės U. Zinkienės, suorganizavusių dovanų paskirstymą G. Kuzmienės ir M. Gydienės, baro patarnautojų J. Maraus ir P. Minkeliūno,

durų tarnybos pareigūnų N. Martiniaus, V. Zinkaus ir B. Petrausko, Vytauto Didž. šaulių rinktinės dainininkių ir vadovo muz. J. Sodaičio, visų, aukojusių dovanas laimėjimams, ir bet kuom prisidėjusiems prie šio renginio organizacinių darbų. Jiems visiems atpildas — nuoširdi dalyvavusių padėka!

Šiuo rudeniniu parengimu daukantėnai Čikagoje įžengė į paskutinį 1987 m. veiklos ketvirtį, kuris žada būti labai darbingas. Prieš akis — spalio mėn. dalyvavimas vilniečių metinėje šventėje, žurnalui "Karys" paremti kavutėj, lapkričio pradžioje — LŠST dalinių atstovų suvažiavime Detroite, L. kariuomenės šventės minėjime ir gruodžio mėn. Kūčių renginio suorganizavimas bei prieškalėdinis lietuvių senelių su dovanomis aplankymas. Belpa tik palinkėti daukantėnams geriausios sėkmės ir ištvermės veikloje.

J.Š.

PAS CICERO ŠAULIUS

Kaip ir kasmet, spalio pirmą šeštadienį šauliai namuose Čikagoje Cicero jūrų šauliai suruošia pramogą savo nariams ir Čikagos visuomenei.

Vakarą atidarė ir visus susirinkusius pasveikino kuopos pirmininkas Juozas Mikulis.

Meninę programą atliko solistė ir kompozitorė Juratė Tautvilaitė-Fisher. Pritardama gitara jį padainavo Kauno valsą, Kur tas šaltinėlis, Žvenk žirgeli, Rožių tango, Piemenėliai, Šlama šilko vėjas ir pabaigai, ne vien jos, bet ir daugumos mūsų tautiečių mėgiamą dainą — Aras. Kiekvieną dainą susirinkusieji palydėdavo karštais plojimais, o pabaigus Jūratė buvo apdovanota gėlių puokšte.

Po užkandžių ir vakarienės ėmė groti "Gintaro" orkestras. Neseniai, kai jie ėmė repetuoti Pranskevičių rusy, neatrodė, kad kas rimto iš jų išeis. Keletą kartų keitėsi orkestro sudėtis, o dabar jie jau labai gerai susigroję, ir beveik visus šokius palydi daina.

Laimės šuliny buvo visa eilė gražių dovanų. Vertingiausias šiame buvo Antano Virkučio rankų darbo malūnas, kurį laimėjo Bronius Latoža. Kaip kasmet Petrutė Laukaitienė dovanavo dvi rankų darbo pagalvėles ir butelį tauraus gėrimo.

S. Paulauskas

L.Š.S.T. TRAKŲ RINKTINĖS KULTŪRINIS SAVAITGALIS

Jau eilė metų kaip Trakų šaulių rinktinė, kurią sudaro Jono Vanaigaičio kuopa — Boston, Martyno Jankaus — Brockton ir Dr. Vinco Kudirkos — Worcester, lietuvių pranciškonų neparstai gražioje vasarvietėje Kennebunkport, Maine, suruošia kultūrinį savaitgalį, kuris įvyko ir šiais metais rugsėjo 5 - 7 dienomis. Oras buvo gražus. Saulutė bėrė savo šiltus spindulius, pasitikdama visus atvažiuojančius šeštadienio rytą. Rinktinės moterų sekcijos vadovė g.š. J. Bajerčienė ir išd. A. Grigalauskas vykdė atvykstančių šaulių registraciją.

2 val. p.p. kuopos su vėliavomis ne tik Trakų rinktinės, bet ir svečių Romo Kalantos iš Floridos. Dalyvavo pirm. V. Gedmintas ir jo žmona — šaulė Aniceta. Visi išsirikiavo salėje ir vadovaujant komendantui, kuriuo buvo Dr. Vinco Kudirkos kuopos šaulys ir rinktinės vėliavnešis H. Ulrichas, atžygiavo į aikštę. Rinktinės pirm. g. š. A. Zenkus visus pasveikino trumpu žodeliu. Pakvietė rinktinės kapelioną kun. R. Šakalį, OFM, taip pat prabilo į išsirikiavusius šaulius. Iškelta Lietuvos tautinė vėliava, sugiedotas himnas ir grįžome atgal į salę.

Vėliau vyko kietos šaudymo varžybos, nes kiekviena kuopa stengėsi surinkti kuo daugiausia taškų. Šaudymo varžyboms vadovavo Dr. Vinco Kudirkos kuopos šaulys J. Blažys.

Sesės šaulės, vadovaujamos šeiminkės Dr. Vinco Kudirkos kuopos šaulės I. Parulienės, paruošė puikias vaišes, prie kurių prisidėjo ir kitų

kuopų šaulės. Vaisės įvyko po koncerto vakare.

Koncertą atliko jaunas solistas-tenoras Randall Kulunis iš Worcesterio. Tai trečios kartos Amerikoje gimęs lietuvis. Rinktinės pirm. g. š. A. Zenkus visus svečius supažindino su juo, nežiūrint, kad buvo išspausdinta programėlė. Akomponavo Linda Papatopoli. Jis buvo pasirinkęs ištraukas iš pačių garsiųjų pasaulinio masto operų kompozitorių ir jas atliko pasigėrėtinais. Padainavo tris ir lietuvių kompozitorių dainas. Solistas visus svečius sužavėjo puikiai skambančiu, sodriu tenoro balsu. Visi jam karštai plojo ir laukė, kad daugiau padainuotų, bet nepavyko išprašyti. Už šį puikų koncertą jis neėmė jokio honoraro.

Po koncerto sekė vaisės, šokiai, draugiškas visų pabendravimas ir dovanų paskirstymas laimėjimo būdu. Šį darbą atliko Martyno Jankaus kuopos pirm. S. Gofensienė.

Sekmadienio darbotvarkė prasidėjo šv. Mišiomis, kuriose dalyvavome organizuotai su vėliavomis. Atnašavo rinktinės kapelionas kun. R. Šakalys, OFM. Jis pasakė ir pamokslą apie ark. J. Matulaitį kuris šiais me-

tais buvo paskelbtas palaimintuoju. Mišių skaitinius paskaitė Romo Kalantos kuopos pirm. V. Gedmintas (Florida) ir Dr. Vinco Kudirkos kuopos sekr. J. Miliauskienė. Visi giedojame lietuviškas giesmes. Po Mišių grįžtant į salę suskambėjo ir dainos, o jų aidus švelnus vėjelis nešė į rytus vis tolyn ir tolyn už ošiančio Atlanto, kur kenčia paveregta mūsų brangi tėvynė Lietuva.

Visa popietė buvo pilna įvairių užsiėmimų. Sesių susirinkimas. Vadovavo rinktinės moterų vadovė g.š. J. Bajerčienė. Paskaitą — prelegentas kun. J. Bacevičius, OFM. Tema — Lietuvos krikštas. Rinktinės bendra sueiga. Vakarienė, o 8 val. vakare — laužas. Vakaro programą pradėjo rinktinės pirmininkas g.š. A. Zenkus. Scenoje buvo pastatytos trys žvakės. Jos simbolizavo tris didžiuosius Lietuvos miestus: Vilnių, Kauną, kuriamė buvo įkurta Lietuvos Šaulių Sąjunga, ir Klaipėda — uostas ir kelias į jūrą. Jas uždegti pakvietė komendantą H. Ulrichą, antrą — Jono Vanagaičio kuopos pirm. S. Augonį ir trečią Romo Kalantos kuopos pirm. v. Gedmintą. Tolimesnei programai vadovavo rinktinės kapelionas kun.

R. Šakalys, OFM. Čia kas tik norėjo galėjo pasirodyti su savo talentais. Pabaigoje visi sustoję ratu padainavome "Lietuva, brangi"... Nuskambėjus paskutiniams žodžiams rinktinės pirmininkas pakvietė į rato vidurį Tėvų pranciškonų vienuolijos šeimininkę B. Klemauskienę, pasveikino Vardo dienos proga, įteikė gražią dovanėlę — lietuvišką juostą, kuria per petį perjuosė, o taip pat suteikė rinktinės Garbės šaulės titulą. Sugiedota Ilgiausių metų... B. Klemauskienė per eilę metų šauliams parodo didelį nuoširdumą, pagalbą jei koku reikalu, ar prašymu kreipiamės į ją, ir meilės kupiną širdį. Kiekvienais metais, nežiūrint savo pareigų, suranda laiko ir iškepa gražų, ne tik didelį, bet didžiausią tortą, kuriuo visus pavaišina. Tas tortas toks didelis, kad nežinau kelių šimtų žmonių reikėtų, kad pajėgtų jį suvalgyti. Dar pridėjo ir kavutės, o rinktinės valdyba vynelio.

Pirmadienio rytą dalyvavome šv. Mišiose, kurias atnašavo kapelionas, o po pusryčių susirinkome į salę. Rinktinės pirmininkas pasveikino laimėtojus šaulius ir įteikė jiems trofėjas. Jono Vanagaičio kuopos pir-

Šaulės žygiuoja 1937 m.

mą vietą šaudymo varžybose laimėjo M. Dapkus, antrą — S. Urbonas. Dr. Vinco Kudirkos kuopos — pirmą vietą A. Šarkauskas, — antrą — H. Ulrichas. Martyno Jankaus kuopos — pirmą vietą — S. Norkūnas, antrą — A. Šeduikis.

Svečiams skirtą trofėją laimėjo Romo Kalantos kuopos pirm. V. Gedmintas. Viena trofėja buvo skirta tai kuopai, kurios trys šauliai geriausia sušaudė. Teko Dr. Vinco Kudirkos kuopai.

Jono Vanagaičio kuopos šaulys S. Urbonas visą šį kultūrinį savaitgalį filmavo ir tą filmą parodė. Labai puikiai

atliko. Jo darbu džiaugėmės visi.

Rinktinės pirmininkas perskaitė gautus sveikinimus: Vytauto Didžiojo Rinktinės pirmininko Išganaičio — Čikaga ir kitus. Padėkojo visiems, kurie koku nors darbu prisidėjo prie šio kultūrinio savaitgalio. Ypatingą padėką išreiškė komendantui rinktinės vėliavnešiuviui dr. Vinco Kudirkos kuopos šauliui H. Ulrichui. Jis tikrai pasigėrėtinai gražiai atliko savo pareigas. Trumpą žodelį tarė rinktinės kapelionas, kuris tikrai tėviška meile mus globoja ir savo nuoširdžiais patarimais padeda mūsų sprendimuose. Jis pageidavo, kad kuopų pirmininkai

atkreiptų dėmesį į tuos šaulius, kurie neatvyksta į šiuos kultūrinius savaitgalius, jų dalyvavimas padidintų mūsų gretas. Linkėjo visiems laimingai parvažiuoti į namus ir vėl susirinkti gausniam skaičiui ateinančiais metais. Romo Kalantos kuopos pirm. V. Gedmintas perdavė jų kuopos vardu sveikinimus. Linkėjo sėkmės šauliškoje veikloje ir niekada nepavargti, bet ir toliau kiekvienais metais ruošti šiuos suvažiavimus. Rinktinės pirm. g.š. A. Zenkus padėkojo ir perdavė Romo Kalantos kuopai Trakų šaulių rinktinės sveikinimus.

Janina M.

MARTYNO JANKAUS ŠAULIŲ KUOPOS (BROCKTON, MA.) METINIS SUSIRINKIMAS

Lietuvos Krikščionybės jubiliejiniais metais, rugpjūčio 29 d. Sandaros salėje įvyko Martyno Jankaus kp. metinis susirinkimas.

Susirinkimą pradėjo kuopos pirmininkė Gofensienė, pateikė susirinkimo dienotvarkę, kurią be pataisų susirinkimas priėmė. Protokolą surašyti pakvietė kuopos sekretorę Oną Eikinienę. Neatvykus kp. dvasios vadui kleb. kun. Petruui Šakaliui, maldą sukalbėjo visi susirinkimo dalyviai.

Praeitą susirinkimo protokolą perskaitė jį surašiusi O. Eikinienė. Protokolas priimtas be pataisų.

Pirmininkės pranešimas iš kuopos veiklos ir Trakų rinktinės posėdžio buvo sklandus. Pasidžiaugta Trakų rinktinės šaudymo varžybose, kurios vyko Romuvos parke, Brocktone. Šauliška padėka Romuvos parko savininkams Aleksandrui ir Onai Gureckams už leidimą veltui pasinaudoti parku veržyboms ir sale vaisėms.

Iždininko Antano Šeduikio pranešimas. Kasoje yra per du tūkstančius dolerių. Gražiai vedama kasos knyga, tvarkingai susekti pateisinamieji dokumentai: kam ir kada išleista ir iš kur gauta. Revizijos komisija pa-

tikrino ir savo parašais patvirtino.

Gautų aplinkraščių skaitymas. ir ateities šaulių veiklos uždaviniai. 1. Vienbalsiai susirinkimas pagyrė nutarimą Kanadoje, prie Toronto, Anapilyje pastatyti didingą paminklą žuvusiems šauliams, savanoriams-kūrėjams, partizanams, Sibiro bei daubartiniams tautos kankiniams atminti. Nutarta skirti auką. Paminklo projektas didingas. Sąmata \$50.000.

2. Skirti Laisvės varpo radijo vandenėlei \$50.- auką už lietuvių ir anglų kalbomis Naujosios Anglijos lietuvių kultūrinės veiklos garsinimą lietuviams ir Lietuva besidomintiems.

3. Atstovų rinkimas į visuotinį šaulių atstovų suvažiavimą 1987 m. spalio 31 ir lapkričio 1 d. Detroito priemiesty Southfield, MI., dėl negausiai susirinkime dalyvavusių, neįvyko. Vieni, po kelionės į Romą į Krikščionybės 600 metų minėjimą, Vašingtone ir kituose vietose dalyvavę, ilsisi prie Atlanto, kiti dėl įvairių šeimyninių švenčių susirinkime negalėję dalyvauti. Kuopos pirmininkė tikisi surasti delegatų į visuotinį Sąjungos atstovų suvažiavimą Trakų Rinktinės Kultūriniame suvažiavime lietuvių

pranciškonų vasarvietėj, Kennebunkporte, rugsėjo 5 - 7 dienomis.

Rugsėjo 13 d. Brocktone, Tautos šventės minėjimą ruošia Martyno Jankaus šauliai su Lietuvių Bendruomene. Šv. Kazimiero liet. parapijos bažnyčioje 10 val. ryto už Lietuvą M. Jankaus šauliai su vėliavomis uniformuoti dalyvaus. Taip pat dalyvaus po pamaldų minėjime parapijos salėje.

Po klausimų ir sumanymų, sugiedojus Lietuvos himną, susirinkimas baigtas.

Atsikūrę tremtyje šauliai tiki, kad "atsibus Tėvynės sūnūs didžią praeitį atminę". Uždega naujiems žygiams jaunuolius, kurie darbais liudys pasauliui apie tautai daromas skriaudas tėvynėje ir neteisingais kaltinimais paliestus išėivijoje.

Minėdami tautos šventę, Baisųjį birželį, Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo — Vasario 16-tąją, ar bet kokiame susibūrimo ryškimės tęsti Laisvės kovotojų, savanorių, partizanų vestą kovą, kultūriniais pasirodymais, pasididžiavimu, kad esame lietuviaviai su meile širdyje kenčiančiai Tėvynei.

E. Ribokienė

SEKTINAS PAVYZDYS

Šią vasarą Hamburge, Vokietijoje, mirė Stasio Butkaus kuopos korespondento Kazimiero Sragausko brolis ekonomistas Izidorius Sragauskas. Buvo viengungis, tvarkingas, taupus. Gyveno nuosavame 150,000 vokiškų markių name ir turėjo santaupų banke. 1985 m. padarė vokiečių įstaigų testamentą ir mirties atveju savo turtą paskirstė:

Vasario 16-tosios gimnazijai,
Šv. Kazimiero kolegijai Romoje,
Hamburgo aylinkės lietuvių Šalpos
d-jai,

PLB Vok. Kr. v-bos biuleteniui,
Giminėms Lietuvoje,
Lietuvių fondui,
Tautos fondui,
"Europos lietuviui",
Laikraščiu "Darbininkas",
"Pasaulio lietuviui".

Penkeriems metams po 2000.-vok.
markių jaunimo konkursui parašyti
rašinius lietuvių kalba.

Hamburge lietuvių tautinių šokių
grupei,

Lietuvių kultūros d-jai Vokietijoje,
Laidotuvių išlaidom pedengti, pa-
minklėliui ir šv. mišių aukoms,
Lietuvių šalpos d-jai "Labdara"

Testamento vykdytojais labai
prašau būti: dr. Liuciją Pascheit, po-
nią Teresę Lipšienę ir poną Petrą
Gražulį.

Testamento vykdytojai atsiuntė
testamento kopiją Kazimierui Sra-
gauskui.

Izidoriaus Sragausko laidotuvėmis
pasirūpino jo testamentą vykdytojai.
Jo turtas bus pagal jo norus ir pasku-
tinę valią sutvarkytas. Dažnai JAV ir
Kanadoje viengungiai, ant stipraus fi-
nansinio pagrindo atsistoję, mirdami,
palieka savo turtą tvarkyti valstybei,
miestui ar okupuotos Lietuvos valdžiai.
Net ir turintieji šeimas ir vai-
kus, turėtų pasimokyti, kaip savo
sunkiai įsigytą turtą paskirstyti iš
anksto sudarant testamentus. Tur-
būt, jai būtų įmanaoma suregistruo-
ti kiek sunkiai uždirbtų dolerių, vien
dėl apsilėidimo, iškeliavo už geleži-

Karo invalidų komanda pagerbiant žuvusius

nės uždangos, būtume greitesni su-
daryti testamentus. Turime Vasario
Šešioliktosios gimnaziją, turime fon-
dus, Balfą, turime lietuvišką spaudą,
kuri sunkiai finansiniai verčiasi ir
daug kitokių organizacijų, reikalingų
paramos. Pagal savo sąžinę ir savo įsi-
tikinimus paskirstykime patys. Už tai
bus dėkingi artimieji, lietuviškos or-
ganizacijos ir įvairūs fondai.

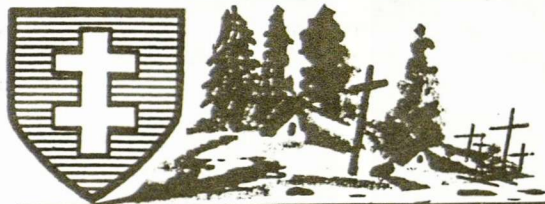

ŠAULYS J. BIMBA IŠ AUSTRALIJOS PAIEŠKO PUSBROLIO JAV

Paieškomas Peter Paul Peldžius.
Jis gyveno JAV, Brockton, MA, 1960
metais. Vėliau 14 Tousand Str., Rox-
bury 19, Mass., ir 1964 m. gyveno
36 Wilder Str., Brockton, Mass.,
USA.

Žinantieji Peter Paul Peldžiaus gy-
venamą vietą ir adresą malonėkite
pranešti jo pusbroliui J. Bimbai, gyv.
82 Petresham Rd., Merrickville,,
ASAW. 2204, Australia.

MŪSŲ MIRUSIEJI

RAMOVĖNAI - KARIAI, ŠAULIAI, BIRUTIETĖS . . .

A. A. MARTĄ TIJUNĖLIENĖ IŠLYDĖJUS Į AMŽINOJO GYVENIMO NAMUS

Š. m. liepos mėnesio 18-tos dienos ankstyvą rytą velionė Marta, globojama mylimo vyro Kajetono ir sūnaus Juozo, po sunkios, bet trumpos ligos, savo namuose amžinai užmerkė akis. Taip neseniai, prieš nepilnus metus velionė Marta džiaugėsi ir planavo, kad greitai išeis į užtarnautą poilsį — į pensiją ir galės linksmai ir laimingai leisti likusią gyvenimo dalį. Deja, Aukščiausiojo planai buvo kitokie — jis pasišaukė ją į savuosius pačiame viduramžy.

Daug metų man teko su velione dirbti LŠS. Įsisteigus kar. Juozapa- vičiaus kuopai, velionė Marta įstojo nare, o vėliau, kuopai pasidalinus, perėjo į Žalgirio šaulių kuopą, aktyviai joje dirbo ir iki paskutinės minutės rūpinosi šaulių ir bendrai lietuvių veikla. Gero būdo, sumani ir darbšti Marta nuolat buvo renkama į kuopos valdybą. Savo pareigas visai sąžiningai atlikdavo. Kartu su kitomis darydavo lietuviškus šiaudinukus ir jais kalėdiniam laikotarpyje puošdavo eglutes valdinėse įstaigose. Vienais metais lietuviškoji eglutė iš 50 tautybių eglučių laimėjo pirmąją vietą ir buvo perkelta į Hopkins tarptautinį aerouostą, kur atkreipė dėmesį šimtų tūkstančių keliautojų. Kuopai ruošiant renginius su kitomis paruošdavo maistą. Jos žodyne nebuvo žodžio "ne", prašoma niekad neatsakydavo padėti. LŠST buvo apdovano- ta šaulių medaliu ir pagerbta kitais

A. a. Marta Tijunėlienė

atžymėjimais.

Velionė Marta gimė 1921 m. spalio 15 d. Lapurvių km., Betakių vlsč., Tauragės apskr., ūkininko šeimoje. Rusų raudonajai armijai antrą kartą artinantis prie Lietuvos, Marta su tėvais ir broliu pasitraukė į Vakarus ir karui pasibaigus apsigyveno Dillingeno pabėgėlių stovykloje. Ten susipažino su Kajetonu Tijunėliu ir 1949 metais, rugpjūčio 27 d. su juo sukūrė lietuvišką šeimą. Prasidėjus emigracijai, Tijunėlių šeima atvažiavo į JAV, į Klivelandą, susirado darbą Erickson Tool Co. ir dirbo iki išėjimo į pensiją.

Atsiveikimas su velione įvyko liepos 20 d. 8 v.v. Bill Jakubs and Son laidotuvių namuose. Sesėms šaulėms: LŠST garbės narei Onai Mikulskienei, s. Elenai Šarkauskienei, s. N. Čėčienei ir s. Miglinienei stovint garbės sargyboj, atsiveikimą pavadė kp. garbės narė s. Jadvyga

Budrienė. LB vardu kalbėjo Vincas Čečys, draugų vardu Edvardas Pranskus. LŠST garbės šaulei Onai Mikulskienei vadovaujant į karštą įdėta gintaras ir žiupsnelis Lietuvos žemės.

Sekančią dieną evangelikų kunigui atkalbėjus maldas, vilkstynei auto mašinų lydint, velionės kūnas nulydėtas į Visų sielų kapines. Karštą dengusią lietuvišką vėliavą Žalgirio šaulių kuopos pirmininkas š. K. Žiedonis įteikė velionės vyrui, o Bill Jakubs pakvietė visus bendriems užkandžiams į Lietuvių namus.

Sesė Marta, ilsėkis ramybėje. Tebūna lengva Tau šio krašto žemėlė ir Tavo sielai amžina ramybė Viešpaties namuose!

A. A. KAZIMIERAS ZARONSKIS
Nepriklausomos Lietuvos karininkas — j. ltn., mirė staiga 1987 m. birželio 5 d. Palaidotas Visų Sielų kapinėse Klivlende.

A. a. Kazimieras Zaronkis gimė 1916 m. kovo 21 d. 1938 m. baigė PLP karo mokyklos XIX laidą ir buvo pakeltas j. ltn. Iki bolševikų okupacijos tarnavo 8-me pėst. Kauno kunigaikščio Vaidoto pulke.

Pasitraukęs nuo bolševikų į Vakarus, gyveno Vokietijoje, iš kur emigravo į JAV ir iki mirties gyveno Klivlende.

Liūdesy liko žmona Jonė, Lietuvoje brolis Jonas su šeima, sesuo K. Tonkūnienė su šeima. a. a. sesers dvi dukros ir sesers anūkelis — klierikas, lankantis Kauno kunigų seminariją, ir pusbroliai: kunigas Jonas Uogintas ir dailininkas Bronius Uogintas.

A. a. Petras Naujokaitis

Petras Naujokaitis gimė 1917 m. sausio mėn. 8 d., Gižemių km. Parnaravos valsč., Kėdainių aps. Mirė 1986 m. birželio 24 dieną Melbourne, Australijoje.

Velionis Petras Lietuvos kariuomenėje baigė Sanitarinius kursus ir 1937 m. pakeltas į Sanitarijos puskarininkio laipsnį. Karo metu buvo Savisaugos batalione, dalyvavo kovose Rytų fronte.

Australijon atvažiavo 1948 m. ir dirbo sanitarų darbininkų stovykloje. Išlaikęs reikiamus egzaminus, dirbo kaip sanitaras įvairiose ligoninėse. Išėjęs pensijon sunegalavo širdis, vėliau buvo rastas plaučių vėžys. Visą turtą paliko įvairiems lietuviškiems reikalams.

Ilsėkis ramybėje, mielas Lietuvos kary!

**A. A. VET. DR.
JONAS NARBUTAS**
Lietuvos kariuomenės
savanoris - kūrėjas

Š. m. gegužės 29 d. Dangaus vartų kapinėse, Putname, CT, buvo palaidotas veterinarijos gydytojas, Lietuvos kariuomenės savanoris — kūrėjas, Lietuvos laisvę gynęs kovose prieš lenkus ir bolševikus.

Jonas Narbutas buvo gimęs 1898 m. kovo 30 d. Latvygalės km., Papilio valsč., Biržų apskr. vidutinio ūkininko šeimoje. Kuriantis Lietuvos kariuomenei, jis savanoriu stėjo į kariuomenę ir atlikęs savo pareigą tėvynei, nebegrižo namo, bet liko Kaune ir nelengvai užsidirbdamas pragyvenimą, baigė Tumėno suorganizuotą gimnaziją. Norėjo mokytis muzikos, tačiau kiek pasimokęs, pajuto, kad muzika ne jam ir išvyko į Austriją studijuoti veterinarijos. Veterinarijos akademiją Vienoje baigė 1936 metais, gaudamas veterinarijos daktaro laipsnį. Mokslų siekti jam padėjo savanorystė.

A. a. dr. J. Narbutas

1944 metais traukdamasis nuo bolševikinės pabaisos, vėl išvyko į Vieną, o 1944 m. iškeliavo į Italiją, bet 1954 m. jis išemigravo Amerikon. Dirbo mėsos priežiūroje. 1971 m. išėjęs į pensiją, apsigyveno Miami Beach, bet greit persikėlė į Matu-

laičio namus Putnam, CT, kur praleido paskutiniuosius gilios senatvės metus, Mirė nuo vėžio.

Buvo du kartus vedęs: pirmajai žmonai (ji buvo vengrų kilmės) mirus, vedė našlę Sofiją Duobienę, dantų gydytoją.

Kol sveikata leido, aktyviai dalyvavo lietuvių tautinėje veikloje, priklausydamas LB, Balfui ir kt. Bendradarbiavo ir spaudoje.

A. A. JONAS STEPONAVIČIUS

A. a. Jonas Steponavičius

Jonas Steponavičius gimė 1903 m. kovo 3 d. Vilkaviškyje, darbininko šeimoje. Būdamas tik 16 metų jaunuolis, 1919 m. stėjo savanoriu Lietuvos kariuomenėn. Tarnavo ryšių batalione Ukmergės, Jonavos bei Kaišiadorių rajone, prižiūrėdamas telefono linijas.

Po karo dirbo Lietuvos geležinkelų valdybos sandėliuose Kybartuose, o vėliau Kaune. Vedęs, augino šeimą — sūnų ir dvi dukras. Australijon atvyko 1949 m.

Velionis Jonas buvo visų labai mėgiamas dėl savo linksmo būdo ir

Maloniam mūsų skyriaus ramovėnui

A. A. JUOZUI VILPIŠAUSKUI

mirus, liūdinčią žmoną dr. Oną, dukrą Aukšę Budreckienę,
jos šeimą ir gimines nuoširdžiai užjaučiame.

NIUJORKO SKYRIAUS RAMOVĖNAI

draugiškumo. Užauginęs šeimą, leido senatvės diens kartu su žmona įsikūrę gražiuose namuose. Atšventęs savo 80-ties metų sukaktį, Jonas pradėjo negaluoti. Susirgo plaučių vėčiu. Nors ir sirgdamas, tebebuvo judrus ir linksmas. Po trejų metų liga nugalėjo ir 1986 m. gegužės 20 d. Jonas paskutinį kartą atsisveikino gyvenimą, gimines, bei draugus.

Ilsėkis ramybėje svetimoje, bet svetingoje šios šalies žemėje.

A. A. PLK. LTN. IGNAS VIRŠILA

Žinia apie plk. ltn. Igno Viršilos mirtį "Kari" pasiekė tik š. m. spalio 3 d.

Velionis buvo gimęs 1895 m. vasario 4 d. Žemaitijoje. Savanoriu stojo į atsikuriančią Lietuvos kariuomenę ir dalyvavo kovose lenkų bei bolševikų frontuose. Ilgesnį laiką tarnavo 1 pėst. DLK Gedimino pulke, paskutiniaisiais metais eidamas III bataliono vado pareigas. Buvo apdovanotas VD 4-to laipsnio ordinu, DLK Gedimino 4-jo laipsnio ordinu, Lietuvos kariuomenės kūrėjo savanorio medaliu ir Lietuvos nepriklausomybės medaliu.

Antrą kartą bolševikams okupuojant Lietuvą, I. Viršilai pavyko pasitraukti į Švediją. Ilgokai dirbo Lundo universiteto slavų instituto archyve.

Mirė 1986 m. gruodžio 27 d., baigdamas 92-sius metus. Palaidotas š. m. sausio 9 d. Daug gėlių buvo atsiųsta

iš užsienio, dar daugiau gauta iš vietinių velionio pažįstamų bei bičiulių. Į laidotuves organizuotai įsijungė ir Stockholmo lietuvių draugija, ant kapo uždėdama gėlių vainiką.

A. A. JUOZAS GIREVIČIUS

Juozas Girevičius gimė 1919 m. gegužės 11 d. Tarnaudamas Lietuvos kariuomenėje buvo Auto rinktinės būrio mechanikas.

Atvykęs į Kanadą, aktyviai dalyvavo ramovėnų, šaulių, SLA kuopos veikloje, priklausė Kanados LB, nuoširdžiai rėmė savo lietuvišką parapiją ir skaitė lietuvių spaudą. Dėl silpnėjančios sveikatos apie 10 metų sirguliavo, o paskutinius dešimt mėnesių išgulėjo General hospital ligoninėje, sirgdamas kepenų liga. Mirė š. m. balandžio 29 d. Kūnas buvo sudegintas Beamville, Ont., krematorijume. Palaidotas St. Catharines, Ont., kapinėse (Victoria Lawn) Jo kapo eil. Nr. OCN row 38, Gr. 17.

Už Juozą Girevičių mišias atlaikė ir laidojimo apeigas atliko tėv. J. K. Butkus, OFM, St. Catharines lietuvių parapijos klebonas. Solo giedojo solistai V. A. Paulioniai.

Buvo nevedęs. Jo giminėms bei artimiesiems Lietuvoje ir kitur gyvenantiems Niagaros pusiasalio ramovėnai reiškia užuojautą.

Tebūnie jam lengva Kanados krašto svetingoji žemė!..

J. V.

A. a. kpt. Ignas Adamkevičius, Nepriklausomybės kovų savanoris kūrėjas, sulaukęs 91 metų amžiaus, mirė savo namuose rugpjūčio 12 d. Gyveno Marquette Parko lietuvių kolonijoje. Liko nuliūdime sūnus Vladas Adamkus su žmona Alma, sesuo Filomena Tarulienė su vyru, sesers duktė Halina Bagdonienė ir kiti giminės. Palaidotas rugpjūčio 14 d. Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse.

(Atkelta iš p. 404)

Žvilgsnis į politiką ...

torių yra praktiškai neįmanoma. Kongresui, tačiau, kniečia kištis į užsienio politikos reikalus kartais net iki smulkmenų. Štai pavyzdys: kongresas sykj mėgino nustatyti, kokie vyrai turi būti servuojami ambasadorių rengiamuose priėmimuose. Prezidentas ir jo administracija su tuo, žinoma, nesutinka ir iš to vėl kyla nesusipratimai ir konfliktai, kurie kartais visai ryškiai iškyla į viešumą. Gerą pavyzdį matėme šią vasarą: per televiziją buvo rodomi senato ir kongreso narių pravedami apklausinėjimai, kurie kartais buvo daugiau panašūs į kriminalinį teismą.

Iš viso, tačiau, reikia pasakyti, kad nežiūrint kai kurių sunkumų, konstitucijos nustatyta valdžios sistema veikia visai patenkinamai. Ne veltui milijonai žmonių iš viso pasaulio, ypač iš diktatūrų, veržiasi į Ameriką gyventi.

ADMINISTRATORIAUS PRANEŠIMAS

*Lengviausias būdas paremti KARIJ —
perkant jo leidinius*

Jau gaunama pati naujausioji knyga.

LIETUVOS RAITELIŲ II KNYGA Z. RAULINAITIS

KELIAS Į SOSTĄ

Knyga 302 psl., iliustruota schemomis ir paveikslais, kietais viršeliais ir su aplanku.

Apsikrikštijęs pats ir savo didikus apkrikštijęs, Mindaugas įvedė krikščionybės pradą Lietuvoje. Jo nueltas kelias į krikštą ir į karaliaus sostą liko nužymėtas eile karų, daugybe žygių ir kautynių.

Kai 1253 m. Mindaugas buvo vainikuojamas Lietuvos karaliumi, lietuviai raiteliai buvo garsūs ir už Lietuvos sienų. Šioje Lietuvių Raitelių knygoje galima sekti jų žygius, kartu ir jų giminaičių, prūsų ir jotvingių, karių kovas Rusioje, Volinijoje, Lenkijoje ir Prūsijoje. Aprašomasis laikotarpis — Mindaugo įsigalėjimas Lietuvoje — apima 1234 - 1253 m. laikotarpį. Jo kelias į sostą atvedė jį ir Lietuvą į krikštą, kurio pakartojimo 600 metų sukaktį švenčiame šiais — 1987 metais.

Šitą knygą tuoj pat gausite, pasiuntę \$12.00

K A R Y S
341 Highland Blvd.
Brooklyn, N.Y. 11207

ŠVIESKIS IR APŠVIESK KITUS!

Dar galima įsigyti šiuos KARIO leidinius, kurie platinami papiginta kaina. Kai kurių jau likę nedaug.

Gen. Povilas Plechavičius —
(tik keliolika egz.) \$5.00
Z. Raulinaitis, GROBIO IR
NAIKINIMO ŽYGIS .. \$5.00
Z. Raulinaitis, KETURI
FRONTAI \$5.00

KRIUI AUKOJO:

\$496.44

Viktoras Sutkus, Vokietija

\$3.00

B. Norkūnas, MI

\$18.00

E. Diminskienė, IL

\$17.00

Pr. Kunigėlis, NY

\$15.00

Alf. Pimpė, IL

\$14.00

K. Mikolajūnas, IL

13.00

J. Daniliauskas, CT

J. Kavalius, OH

J. Vaičieliūnas, ONT

\$10.00

J. Jurkėnas, MA

V. Stepšys, ONT

J. Žemaitis, IL

8.00

St. Bernatavičius, IL

W. Džiuvė, IL

Bl. Daukantas, FL

A. Juozaitis, OH

J. Kaciliauskas, IL

M. Labanauskas, IL

\$3.00

M. Kizis, ONT

El. Sakauskas, OH

Br. Saulėnas, ONT

V. Stasiūnas, FL

B. Strikaitis, CA

Z. Raunilaitis, KUNIGAİKŠČIŲ
SAJUNGA, I t. \$10.00

Knygų likutis nepadengia visų išlaidų, o taip pat silpnina KARIO finansinį pajėgumą.

